

A person is shown from the waist down, holding a black backpack by its top handle. The person is wearing a blue denim skirt and grey sneakers with white laces. The background is a brick wall. The backpack has a circular logo on the front that reads "KFF - KIRKENS FOLKEFELLES" around a central emblem.

Trivsel, tro og tilhørighet

En undersøkelse blant elever
på kristne friskoler

Rapport fra «KFF-undersøkelsen» 2025
Av Øyvind A. Fosse og Roald Zeiffert

2025

© Øyvind A. Fosse og Roald Zeiffert, 2025

Utgitt av Kristne Friskolers Forbund

Forside: Raquel Thilesen

Photo by [Scott Webb](#) on [Unsplash](#)

Forord

I rapporten *Trivsel, tro og tilhørighet*, ser vi nærmere på elevenes erfaringer ved kristne friskoler i Norge – deres bakgrunn, trivsel, opplevelse av trosformidling og muligheter for kritisk tenkning. Rapporten bygger på data fra «KFF undersøkelsen», som ble gjennomført ved Kristne Friskolers Forbunds (KFF) medlemsskoler våren 2025. Undersøkelsen og rapporten er utarbeidet av Øyvind Andre Fosse (førsteamanuensis ved NLA Høgskolen) og Roald Zeiffert (forskningsleder og førsteamanuensis ved Høyskolen for ledelse og teologi) på oppdrag fra KFF.

Takk til skolene og lærerne som la til rette for at undersøkelsen kunne gjennomføres i skoletiden, takk til elevene som deltok, og takk til KFF som ga oss oppdraget og la til rette for informasjon og distribusjon av undersøkelsen til skolene, for å sikre så høy deltakelse som mulig.

Øyvind A. Fosse og Roald Zeiffert

Bergen/Kristiansand, oktober 2025

Sammendrag

Rapporten *Trivsel, tro og tilhørighet* presenterer resultater fra en elevundersøkelse gjennomført våren 2025 blant elever på 9. trinn ved 35 kristne friskoler tilknyttet Kristne Friskolers Forbund (KFF). Studien bygger på 837 gyldige svar, og gir et øyeblikksbilde av elevenes bakgrunn, trivsel, erfaringer med trosformidling, samt opplevelse av rom for kritisk tenkning.

Funnene viser at majoriteten av elevene identifiserer seg som kristne, men med tilhørighet i et mangfold av kirkesamfunn. De fleste har ikke gått på en kristen barneskole, men velger kristen skole på ungdomstrinnet. Trivsel er gjennomgående høy og henger særlig sammen med vennskap, inkludering og opplevelsen av trygghet og respekt. Samtidig viser analysene at elever som ikke deler skolens kristne ståsted, eller som opplever lav grad av selvbestemmelse i skolevalget, i større grad rapporterer mistriivsel.

Når det gjelder kritisk tenkning, oppgir de fleste at de har mulighet til å uttrykke egne meninger, også i spørsmål om tro. Likevel kommer det frem nyanser i hvordan elever opplever å være annerledestenkende, og noen opplever begrensninger knyttet til skolens kristne profil. Undersøkelsen indikerer at skolens kristne identitet både kan virke inkluderende og ekskluderende, avhengig av elevenes bakgrunn og ståsted.

Rapporten avsluttes med en drøfting av hvordan kristne friskoler kan ivareta både elevenes rett til trosopplæring og deres mulighet til å utvikle selvstendighet og kritisk refleksjon, samt hvordan skolene kan bidra til elevenes trivsel og tilhørighet i et mangfoldig samfunn.

Abstract

The report *Well-being, Faith, and Belonging* presents findings from a survey conducted in spring 2025 among 9th grade students at 35 Christian independent schools affiliated with the Norwegian Association of Christian Schools (KFF). The study is based on 837 valid responses and provides insights into students' backgrounds, well-being, experiences of religious influence, and opportunities for critical thinking.

The results show that the majority of students identify as Christian, though they represent a wide range of denominations. Most did not attend a Christian primary school but chose a Christian school at the lower secondary level. Overall well-being is high, strongly associated with friendship, inclusion, and feelings of safety and respect. However, students who do not share the schools' Christian identity, or who lacked self-determination in their school choice, report higher levels of discontent.

Regarding critical thinking, most students indicate they are able to voice their opinions, including on matters of faith. Still, differences emerge in how students experience being "different thinkers", with some perceiving limitations tied to the schools' Christian ethos. The findings suggest that the schools' religious identity can both foster belonging and contribute to exclusion, depending on the student's background.

The report concludes with a discussion of how Christian schools can balance their religious mission with students' rights to independent thinking, and how they may foster both faith development and social inclusion in a pluralistic society.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Innledning	8
1.1. Tidligere forskning	8
1.2. Rapportens oppbygning	8
2. Metode	10
2.1. Datagrunnlag og svarprosent	10
2.2. Analyser	12
2.3. Forskernes posisjon og forhold til friskoler	13
3. Elevenes bakgrunn	15
3.1. Kjønn	15
3.2. Barneskole	16
3.3. Religiøs bakgrunn	16
3.4. Motivasjon for valg av skole	21
3.5. Elevenes bakgrunn oppsummert	26
4. Trivsel	27
4.1. Andel som trives på skolen og grunner til trivsel	27
4.2. Trivsel og sosiale faktorer	30
4.3. De som trives	37
4.4. De som mistrives	39
4.5. Endringer som kunne bidratt til økt trivsel	40
4.6. Sammenheng mellom grunner til trivsel og ønsker om forbedring	41
4.7. Oppsummering av trivsel	44
5. Kritisk tenkning	46
5.1. Rom for ulike meninger?	48

5.2.	Grunner til vanskeligheter med å uttrykke seg om tro og forslag til tiltak	50
5.3.	Annerledestenkende?	52
5.4.	Kritisk tenkning om religion	56
5.5.	Oppsummering kritisk tenkning.....	58
6.	Skolens kristne formål	59
6.1.	Opplevelse av kristen identitet på skolen.....	61
6.2.	Betydningen av menneskers tro i andre fag enn KRLE	62
6.3.	Oppsummering om skolens kristne formål	67
7.	Kristen tro	68
7.1.	Andakter og kristne samlinger	68
7.2.	Deltakelse på andaktene	73
7.3.	Alternative praksiser under andakter?	80
7.4.	Oppsummering og drøfting	82
8.	Overordnet om skolens kvalitet	84
8.1.	Anbefale skolen?	84
8.2.	Kvalitativ analyse av skolens styrker og utfordringer.....	86
8.2.1.	Hva som er bra med skolen	86
8.2.2.	Hva skolen kan gjøre bedre	88
8.3.	Oppsummering av overordnet opplevelse av skolen.....	90
9.	Trivsel, tro og tilhørighet – avsluttende betraktninger	92
9.1.	Implikasjoner for praksis.....	93
9.2.	Implikasjoner for videre forskning.....	94
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv.....	99
	Vedlegg 2: Spørreskjema.....	106
	Figurregister	125
	Tabellregister	127

1. Innledning

Skolen er en sentral arena i barns og unges liv. Selv om majoriteten av norske elever går i offentlig skole, velger også mange et alternativ. Omtrent fem prosent av elevene går på ulike typer friskoler, og andelen har økt de siste årene (Ekren et al., 2024). De vanligste friskolene er enten skoler med en anerkjent pedagogisk retning (Montessori, Steiner) eller livssynsbaserte skoler. Ifølge Kristne Friskolers Forbund (KFF, 2020b) går om lag 38 % av friskoleelevene på livssynsbaserte grunnskoler. Majoriteten av disse er kristne friskoler, og de fleste er medlemmer av KFF.

1.1. Tidligere forskning

Øyvind Fosses (2024) doktorgradsavhandling – skrevet av en av forskerne bak denne studien – viser at kristne friskoler er underutforsket i norsk sammenheng. Det meste av skoleforskningen retter seg mot offentlige skoler. Mangelen på forskning gjelder særlig elevenes egne erfaringer, deres bakgrunn, hvordan de opplever trosformidling, og i hvilken grad de kan uttrykke seg kritisk til skolens ståsted. Avhandlingen påpeker at religiøse skoler ofte blir beskyldt for indoktrinering, men understreker at slike påstander må undersøkes empirisk.

Det som finnes av norsk forskning på kristne skoler har i stor grad fokusert på lærere, skoleledelse eller foreldre, og i mindre grad på elevenes egne erfaringer.¹ Behovet for mer forskningsbasert kunnskap er bakgrunnen for at KFF engasjerte forskerne Roald Zeiffert og Øyvind Fosse til å gjennomføre denne undersøkelsen og publisere vitenskapelige artikler basert på resultatene. Studien undersøker elevenes livssynsbakgrunn, deres erfaringer med å gå på kristen skole, trosformidling i andakter, fag og skolemiljø, samt rommet for kritisk tenkning.

1.2. Rapportens oppbygning

Kapittel 2 beskriver rapportens metode, datagrunnlag og forskernes posisjon. Kapittel 3 presenterer elevenes bakgrunn, mens kapittel 4 analyserer elevenes trivsel. Kapittel 5 undersøker elevenes erfaringer med kritisk tenkning, og kapittel 6 belyser elevenes opplevelse

---

¹ Se Fosse (2024) for en mer utfyllende gjennomgang av forskningen som finnes.

av skolens kristne verdiformidling i skolefagene. Kapittel 7 ser nærmere på elevenes erfaringer med andakter og trosformidling, før kapittel 8 gir en samlet vurdering av skolens kvalitet og elevenes anbefalinger. Til slutt oppsummerer kapittel 9 de viktigste funnene og peker på implikasjoner for praksis og videre forskning.

2. Metode

Rapporten baserer seg på en spørreundersøkelse («KFF-undersøkelsen») blant elever på 9. trinn ved KFFs medlemsskoler våren 2025. Vi valgte 9. trinn for å sikre et visst modenhets- og refleksjonsnivå og for å unngå overlapp med andre undersøkelser (f.eks. Elevundersøkelsen på 10. trinn). Våren i 9. klasse sammenfaller også for mange med konfirmasjonstiden, noe som antas å gi et mer reflektert forhold til tro og livssyn enn i 8. klasse. Spørsmålene i rapporten søker å finne kunnskap om elevenes bakgrunn, hvordan de opplever skolens kristne formål og i hvilken grad de kan uttrykke seg kritisk til hva skolen står for.

2.1. Datagrunnlag og svarprosent

Undersøkelsen ble sendt ut til KFFs 86 grunnskoler, med invitasjon om å delta i forskningsprosjektet. Det var frivillig for skolene å delta, og 35 skoler valgte å være med i forskningsprosjektet. Dette gir en deltakerprosent på 41 % av KFFs skoler i forskningsprosjektet. Det betyr at rapporten ikke fanger opp hele bildet av kristne skoler i Norge, men en betydelig andel, og tilstrekkelig til at en i en viss grad kan generalisere funnene.

Alle elevene ved de 35 skolene som ønsket å delta i forskningsprosjektet fikk tilsendt informasjonsbrev (Vedlegg 1), og bekreftet med aktivt samtykke før deltakelse i undersøkelsen. Selve undersøkelsen ble gjennomført i skoletiden, og det ble opplyst av lærer og i spørreskjemaet at elevene kunne la være å svare om de ønsket dette. Selve datainnhenting ble gjennomført ved bruk av SurveyXact. Totalt 969 personer åpnet skjemaet; av disse åpnet kun 71 lenken uten å starte, 11 ga ikke samtykke til å delta, og 50 fullførte under 20 % av skjemaet. Disse ble tatt ut av analysen som dermed består av 837 gyldige svar. Tall fra skolene som deltok rapporterte et samlet elevtall på 9. trinn på 1075. Det gir en svarprosent på 78 %. Dette gir en robust svarprosent, og rapporten vil derfor være representativ som et øyeblikksbilde av dette kulletts niende trinn på de undersøkte skolene. Tabell 2-1 viser oversikt over alle skolene som deltok, og antall elever som har svart fra hver skole.²

---

²De eneste som fikk mulighet til å svare på skjemaet var elever ved skoler som deltok. Fire elever oppga at de gikk på en skole som ikke var med i forskningsprosjektet, og vi har derfor antatt at de har krysset av for feil skole. Rapporten gjør få analyser på skolenivå, og vi vurderte det derfor hensiktsmessig å ta disse fire med i analysene.

Tabell 2-1*Frekvenstabell og prosentvis fordeling av antall svar fordelt på skoler og skolegrupper*

Skole	Antall	Prosent	Skolegruppe
Møllebakken skole	9	1,1	Adventist-skolene
St. Sunniva skole	53	6,3	De katolske skolene
St. Eystein skole	7	0,8	
Danielsen Barne- og Ungdomsskule Sotra	65	7,8	Danielsen-skolene
Danielsen Ungdomsskole Haugesund AS	29	3,5	
Danielsen Ungdomsskole Karmøy AS	43	5,1	
Danielsen Ungdomsskule Frekhaug AS	53	6,3	
Danielsen Ungdomsskule Osterøy AS	22	2,6	
Foreningen Danielsen Ungdomsskole Bergen	83	9,9	
Granly skole	18	2,2	DELK-skolene
Moe skole	16	1,9	
Ryenberget skole	22	2,6	
Skauen kristelige skole	33	3,9	
Molde friskole	7	0,8	ImF-skolene
Møre barne- og ungdomsskule, Ålesund	32	3,8	
Buen barne- og ungdomsskole	7	0,8	KP-Nett-skolene
Lyngdal Kristne Grunnskole	19	2,3	
Olavsborg kristne skole	11	1,3	
Sandnes Friskole AS	21	2,5	
Trondheim Kristne Grunnskole, Tomasskolen	13	1,6	
Drottningborg Ungdomsskole AS	44	5,3	
Forus Friskule AS	15	1,8	NLM-skolene
Tryggheim Skular AS	78	9,3	
Tryggheim Strand AS	20	2,4	

Oasen Skole Birkelid AS	23	2,7	Oasen-skolene
Oasen Skole Grenland AS	4	0,5	
Oasen Skole Mandal AS	13	1,6	
Oasen Skole Strømme AS	16	1,9	
Bjökly Skole - stiftelsen Namsos Kristne grunnskole	3	0,4	Enkeltstående skoler/andre
Gamleveien skole	8	1	
Hedemarken Friskole -Ungdom i Oppdrags Kristne grunnskole	18	2,2	
Kongshaugen kristne grunnskole	11	1,3	
Kongstun Kristne Friskole	8	1	
Alta Kristne Grunnskole SA	9	1,1	
(Oppgitt feil skole i skjemaet)	4		
Total	837	100	

2.2. Analyser

Analysene vi gjennomfører fokuserer ikke på enkeltskoler. Gjennomsnittlig størrelse på trinnene er 23 elever, og flere skoler har svært små kull. Av hensyn til personvern og statistisk styrke rapporterer vi derfor ikke resultater på skolenivå. Sammenstilling på skolegrupper (jf. Tabell 2-1) gir noe større volum, men reiser delvis samme utfordringer.

Spørreskjemaet (Vedlegg 2) består av 71 spørsmål, flere organisert som matrisespørsmål. Det ble nedsatt en arbeidsgruppe med representanter fra KFF, skolene og forskerne. Spørsmålene har dels tatt utgangspunkt i tidligere års elevundersøkelser gjennomført av KFF, justert med nye bidrag for forskerne. Skjemaet ble sendt på høring blant skolelederne i KFF, men få innspill kom. Spørreskjemaet ble deretter prøvd ut i to 10.-klasser ved en kristen friskole. På bakgrunn av piloten ble flere spørsmål justert og presisert, og ett spørsmål utelatt fordi det i liten grad ble forstått likt av elevene og forskerne. Testen av spørreskjemaet bidro altså i vesentlig grad til kvalitetssikring av forskningen.

Rapporten består av både kvantitative og kvalitative analyser. De kvantitative analysene er gjennomført ved bruk av frekvenstabeller, sammenligning av gjennomsnitt og korrelasjonsanalyser. Flere steder i rapporten viser vi til korrelasjonsanalyser. Der vi oppgir styrken i korrelasjonen er den alltid signifikant, og *indikerer at den er signifikant på 0,05 nivå, og ** at den er signifikant på 0,01 nivå.

Den kvalitative analysen baserer seg på korte fritekstsvar, kodet ved tematisk analyse i egnet programvare. Metoden egner seg godt til å sammenfatte hovedtrekk i store datamengder (Nowell et al., 2017, s. 2). Vi tok utgangspunkt i Braun og Clarkes (2006) seksstegsmodell, som senere er videreutviklet til «refleksiv tematisk analyse» for å fremme forskerens aktive rolle i kunnskapsproduksjonen (Braun & Clarke, 2019). Analysemetoden ble benyttet primært som et pragmatisk verktøy for å strukturere og forstå materialet. Rent praktisk innebærer metoden å identifisere mønstre og gjentatte meningsaspekter i datamaterialet gjennom en prosess som omfatter blant annet koding, leting etter temaer, gjennomgang, og navngiving av tema (Braun & Clarke, 2006). Selv om fremgangsmåten kan fremstilles som lineær, beveger man seg i praksis frem og tilbake mellom de ulike stegene.

2.3. Forskernes posisjon og forhold til friskoler

Ifølge Nowell et al. (2017) fungerer forskeren selv som analyseinstrumentet når data tolkes. Våre verdier, antakelser og bakgrunn kan derfor prege analysen (Braun & Clarke, 2023). For å gi leseren mulighet til å vurdere balansen i våre analyser, er det viktig å være eksplisitt om vår posisjon og forforståelse.

NLA Høgskolen og Høyskolen for ledelse og teologi – våre arbeidsplasser – er begge medlemmer av KFF som kristne høyskoler. Vi har også egne erfaringer som elever ved kristne videregående skoler, og har barn som går på KFF-skoler.³ Dette gjør oss til «insidere» i feltet,⁴ noe som kan gi oss bedre tilgang og kontekstforståelse, men som også kan reise spørsmål om objektivitet, særlig hvis objektivitet forstås som “freedom from bias” (Brinkmann & Kvale,

---

³ Samtidig har vi også barn som går i offentlig skole.

⁴ Særlig i møte med skoler vi kjenner til fra andre sammenhenger eller som står nær våre personlige teologiske standpunkter. Samtidig finnes det også skoler vi har liten kjennskap til, og som teologisk sett er mer fremmede for oss.

2018). Som Sivesind (2024) påpeker, er et slikt ideal om posisjonsløs nøytralitet omstridt; Weber beskrev forskeren som utenfor feltet, men full distanse er i praksis sjelden mulig.

De nyere forskningsetiske retningslinjene (NESH, 2021) fremhever i stedet at forskning skal være «åpen, kollektiv, uavhengig og kritisk» (NESH, 2021, s. 5). Vår tilnærming har derfor vært å gjøre posisjonen *synlig og etterprøvable*, og å utvise *kritisk refleksjon* over både datamaterialet og våre tolkninger (Braun & Clarke, 2023; Brinkmann & Kvale, 2018). I denne forståelsen er objektivitet ikke fravær av subjektivitet, men en *åpen, transparent og kritisk* forskerpraksis (Fay, 1996; NESH, 2021).

Samlet sett ser vi vår posisjon både som en ressurs og en utfordring. Som «insidere» har vi hatt tilgang og forståelse som kan berike analysen, men vi har samtidig lagt vekt på kritisk refleksjon, transparens og metodisk åpenhet for å opprettholde nødvendig analytisk distanse.

Med denne metodiske rammen som bakgrunn, går vi i neste kapittel over til å presentere elevenes bakgrunnsdata. Dette gir et grunnlag for å forstå variasjonene i trivsel, kritisk tenkning og opplevelse av skolens kristne formål i de påfølgende kapitlene.

3. Elevenes bakgrunn

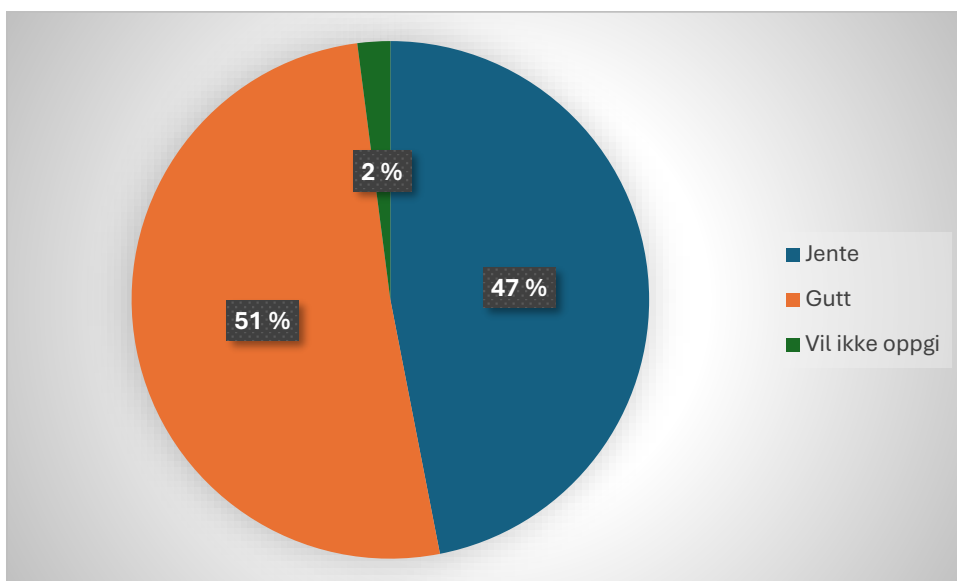
I dette kapitlet presenteres bakgrunnstall om elevene. Vi ser først på kjønnsfordeling, deretter på elevenes tidligere skolegang og religiøse bakgrunn, før vi avslutter med motivasjon for valg av kristen friskole. Disse bakgrunnsvariablene danner grunnlaget for analysene i de videre kapitlene.

3.1. Kjønn

Figur 3-1 viser kjønnsfordelingen blant elevene.

Figur 3-1

Kjønnsfordeling i prosent

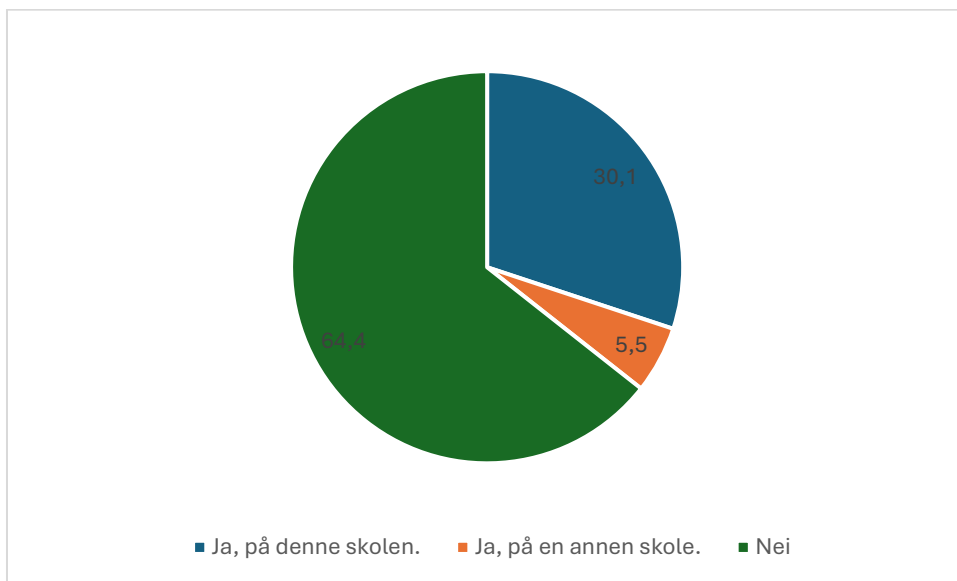
Det er en relativt jevn kjønnsfordeling, med en liten overvekt av gutter. Kjønnsfordelingen reflekterer godt elevmassen, det er 52 % gutter og 48 % jenter samlet på skolene som deltar i undersøkelsen. 17 elever ønsker ikke å oppgi kjønn, og ytterligere 6 elever lot være å svare på spørsmålet.

3.2. Barneskole

Majoriteten av elevene har ikke gått på kristen barneskole, men har valgt kristen skole på ungdomstrinnet. Blant dem som har gått på kristen barneskole, har de fleste gått på samme (1-10) skole som de går på nå. Figur 3-2 viser hvor mange elever som har gått på kristen barneskole.

Figur 3-2

Andel som har gått på kristen barneskole

Blant elevene som har gått på kristen barneskole, har 64 % gått hele skoleløpet sitt på kristen skole, 29 % har gått noe på offentlig og noe på kristen skole, og 7 % har oppgitt «annet».

3.3. Religiøs bakgrunn

Elevene ble spurt om hvordan de ville beskrive sin egen tro eller livssyn. Tabell 3-1 gir en oversikt over elevenes livssynsbakgrunn.

Tabell 3-1*Oversikt over elevenes livssynsbakgrunn*

	Antall	Prosent
Buddhist	2	0,2
Hindu	1	0,1
Muslim	7	0,8
Kristen	658	79,8
Humanetiker	3	0,4
Ikke troende/religiøs	91	11,0
Agnostiker	13	1,6
Annet: (skriv)	50	6,1
Total	825	100,0

Den store majoriteten beskriver seg som kristne. Svært få oppgir annen religiøs bakgrunn. Tekstsvarene på «annet» indikerer at noen flere kan kategoriseres som agnostikere. 17 svarer «vet ikke» eller «usikker». 12 oppgir «ikke-troende» og 8 svarer «kristne». Noen få svarer i tråd med det vi vil definere som en blanding av ulike livssyn, mens én ønsker ikke å oppgi livssyn. Som i alle «annet»-feltene er det også noen svar som vi oppfatter som useriøse, uklare, eller at noen har svart på noe annet enn spørsmålet. Disse svarene ble kodet for seg.

Vi hadde forventet en noe høyere andel muslimer i utvalget. Nyere forskning viser at muslimske foreldre i økende grad uttrykker skepsis til hvordan temaer om kjønnsidentitet og kjønns mangfold fremstilles i offentlige skoler. Som Hodne (2025) skriver: «Når muslimske skoleforeldre opplever fremstillingene av kjønnsidentitet og kjønns mangfold i utvalgte læringsressurser som problematisk, handler det om stor avstand til egen kjønnsforståelse, men først og fremst om at fremstillingene oppfattes som indoktrinerende og forkynnende» (s. 114). Dette kan bidra til å forklare hvorfor enkelte muslimske foreldre velger bort offentlige skoler. Det vil derfor være interessant å undersøke nærmere hvordan muslimske familier forholder seg til friskoler generelt, og om noen i økende grad vil søke seg til kristne friskoler som et alternativ.

Selv om majoriteten uttrykker å ha en kristen bakgrunn er det stor variasjon i hvilket kirkesamfunn de kommer fra. I tabellen under vises en fullstendig oversikt over hvilke

kirkesamfunn elevene tilhører. De fleste har krysset av på forhåndsalternativer, mens vi har lagt inn 95 svar basert på de som valgte «annet», og skrev inn tekstsvar (se Tabell 3-2).

Tabell 3-2

Oversikt over tilhørighet til kirkesamfunn

	Antall avkrysninger	Antall manuelt lagt inn	Totalt	Prosent
Den norske kirke (DnK)	156	3	159	26,3 %
Bedehus/forsamling/misjonsorganisasjon	108	25	133	22,0 %
Pinsemenighet	68	6	74	12,2 %
Den katolske kirke	46	0	46	7,6 %
Frikirken	44	0	44	7,3 %
Misjonskirken	39	0	39	6,4 %
Det evangelisk Lutherske kirkesamfunn (DELK)	30	0	30	5,0 %
Trosmenighet/karismatisk menighet	5	10	15	2,5 %
Ortodokst kirkesamfunn	0	12	12	2,0 %
Tilhører flere menigheter/forsamlinger	0	11	11	1,8 %
Tilhører ingen menighet	0	9	9	1,5 %
Baptistkirken	7	0	7	1,2 %
Udefinert protestantisk menighet	0	6	6	1,0 %
Det Almindelige Samfund	0	6	6	1,0 %
Metodistkirken	3	0	3	0,5 %
Husmenighet	0	3	3	0,5 %
Adventistkirken	2	0	2	0,3 %
De frie evangeliske forsamlinger	2	0	2	0,3 %
Etiopisk menighet	0	1	1	0,2 %

Brunstad Christian Church (BCC)	0	1	1	0,2 %
Frelsesarmeen	0	1	1	0,2 %
Internasjonal menighet	0	1	1	0,2 %

Sum	510	95	605	
Ikke spesifisert, uklare eller irrelevante svar		20		

Her ser vi en bredde på 22 ulike kirkesamfunn og grupperinger. Den største andelen tilhører Den norske kirke (DnK), etterfulgt av elever med tilknytning til bedehus eller misjonsorganisasjoner – hvor mange også formelt er medlemmer av DnK. Omtrent halvparten av elevene har altså en tilknytning til DnK, mens de øvrige fordeler seg på en rekke andre kirkesamfunn.

Flere av kirkesamfunnene har egne skoler, og vi gjennomførte derfor en korrelasjonsanalyse mellom skole og kirkesamfunn, her finner vi ingen signifikante sammenhenger.⁵ Det viser at det er liten direkte sammenheng mellom eierorganisasjon og elever, og at elevene i stor grad kommer fra ulike kristne miljø.

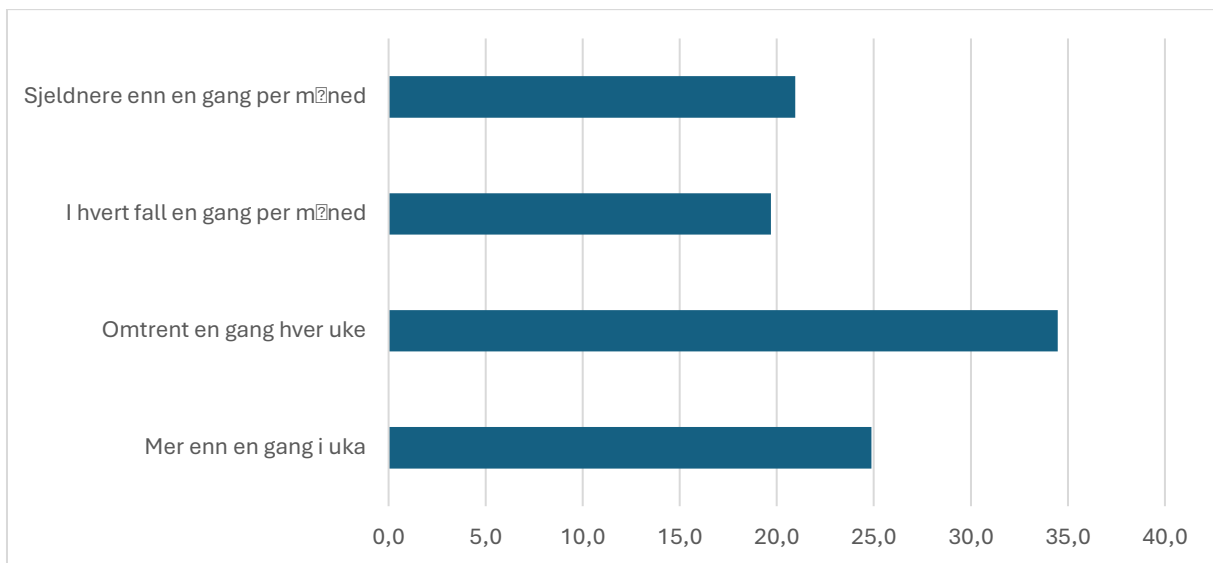
For å utforske elevenes religiøse bakgrunn videre, ble det spurt om deltakelse på religiøse arrangementer utenfor skoletiden. Figur 3-3 viser hvor ofte elevene deltar på religiøse arrangementer utenfor skolen.

---

⁵ (.037 Sign:.362)

Figur 3-3

Deltakelse på religiøse arrangementer utover skoletiden

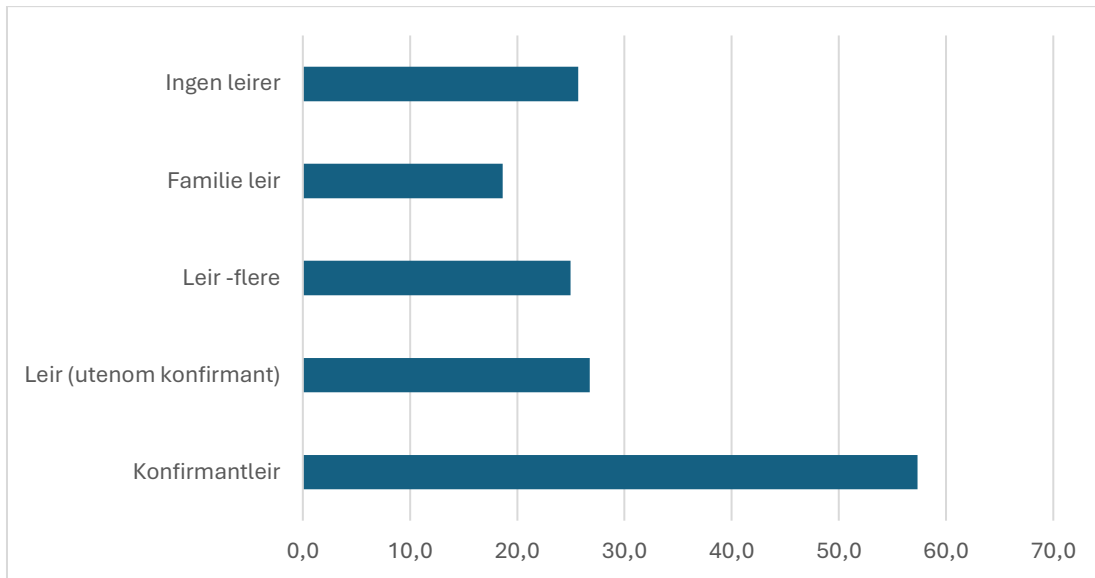

En av tre ($n = 273$) deltar ukentlig, mens en fjerdedel deltar flere ganger i uken. Det er altså en majoritet av elevene som har en høy kirkedeltakelse, og bare litt over 20 % som deltar sjeldnere enn månedlig.

Et lignende spørsmål kartla deltakelse på kristne leirer. Tidligere forskning viser at deltakelse på kristen leir har vesentlig innvirkning på en persons religiøse identitet (Zeiffert, 2023). Figur 3-4 viser elevenes deltakelse på kristne leirer.

Figur 3-4

Kristen leirdeltakelse

Bildet bekrefter funnene fra kirkearrangementer: En stor andel har aktiv tilknytning til kirke eller forsamling. De fleste har deltatt, eller skal delta, på konfirmantleir – noe som også viser populariteten til det konfirmasjonstiltaket. Samtidig har én av fire ikke deltatt på kristne leirer det siste året, som viser at totalbildet er sammensatt.

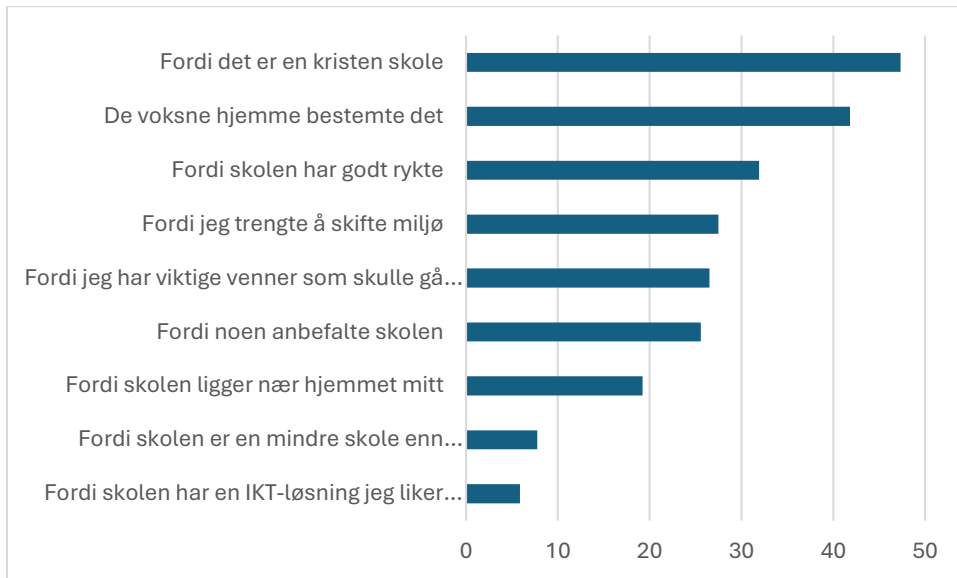
Vi etablerte en ny variabel for «mest aktive kristne elever», definert som de som både deltar ukentlig på kristne arrangementer og har vært på minst én kristen leir utenom konfirmantleir det siste året. Denne gruppen utgjør 20 % av elevene (n = 168). Denne variabelen vil bli brukt i senere analyser, for å sammenligne med andre elevgrupper.

3.4. Motivasjon for valg av skole

Elevene ble spurt om hvorfor de hadde valgt å gå på denne skolen, og de kunne velge inntil 3 svaralternativer. Figur 3-5 viser elevenes begrunnelser for skolevalget.

Figur 3-5

Motivasjon for skolevalg

Den viktigste begrunnelsen for skolevalg er at det er en kristen skole. Nesten halvparten (47 %) oppgir dette som en viktig grunn. Deretter følger at de voksne har bestemt det (42 %), at skolen har et godt rykte (32 %), behov for å skifte miljø (27 %), på grunn av venner (27 %), fordi noen anbefalte skolen (26 %), eller fordi skolen ligger nær hjemmet (19 %). Mindre vekt ble lagt på at skolen er at skolen er liten (8 %) eller på skolens tekniske løsninger (6 %). Dette viser at både religiøse, sosiale og praktiske motiver spiller inn, og at skolevalget ofte handler om en kombinasjon av faktorer snarere enn ett enkelt motiv.

Som vist i figur 3-2 har 36 % av elevene gått på kristen barneskole, og majoriteten av disse ved samme 1–10 skole som de går på nå. I denne gruppen er det – ikke uventet – langt vanligere å oppgi at de voksne bestemte skolevalget: 71 % blant dem som fortsatt går på samme skole, 52 % blant dem som har byttet fra en annen kristen barneskole, mot 28 % blant elever som *ikke* har gått på kristen barneskole.

For å se sammenhenger mellom ulike svar (de kunne velge inntil tre alternativer) ble det gjort en korrelasjonsanalyse. Tabell 3-3 viser sammenhengen mellom ulike grunner til skolevalg.

Tabell 3-3*Korrelasjonstabell, sammenheng mellom årsaker til skolevalg*

	Voksne bestemte	Venner	Skifte miljø	Kristen skole	Nær hjemmet	Godt rykte	Anbefalt	Mindre skole	IKT Løsning
Voksne bestemte	1	-,186**	-,213**		-,082*	-,190**	-,147**	-,074*	-,129**
Venner	-,186**	1	-,176**	,081*	,249**	,077*			,115**
Skifte miljø	-,213**	-,176**	1		-,124**	,095**		,181**	,075*
Kristen skole		,081*		1		,132**			
Nær hjemmet	-,082*	,249**	-,124**		1			,096**	
Godt rykte	-,190**	,077*	,095**	,132**		1	,239**		,135**
Anbefalt	-,147**					,239**	1		,110**
Mindre skole	-,074*		,181**		,096**			1	
IKT Løsning	-,129**	,115**	,075*			,135**	,110**		1

Notis. Ikke-signifikante verdier er tatt ut av tabellen.

Analysen viser tydelige mønstre i hvordan ulike grunner til valg av skole henger sammen. Når «de voksne hjemme bestemte det» oppgis som begrunnelse, er dette negativt korrelert med andre faktorer som «jeg trengte å skifte miljø» (-0,213**) og «skolen har godt rykte» (-0,190**). Det betyr at dersom foreldrene tok valget, er det mindre sannsynlig at elevene selv trekker frem slike grunner.

Venner spiller en annen rolle. Det er en tydelig positiv korrelasjon mellom å velge skolen på grunn av «venner» og at skolen ligger nær hjemmet (0,249**). Dette tyder på at elever som oppgir venner som motivasjon, også oftere nevner nærhet som viktig. På samme måte viser det seg at elever som oppgir «jeg trengte å skifte miljø» oftere også begrunner valget med at «skolen

er en mindre skole» (0,181**). Det å søke et nytt miljø henger altså sammen med ønsket om en mindre og mer oversiktlig skole.

Når det gjelder skolens kristne profil, er mønsteret mer svakt. Det er få sterke korrelasjoner, men det finnes en svak positiv sammenheng med at skolen har godt rykte (0,132**). Dette antyder at skolens kristne identitet i noen grad knyttes til opplevelsen av at skolen har en positiv status. Oppfatningen av godt rykte viser ellers en tydelig kobling til «noen anbefalte skolen» (0,239**) og i tillegg en svak positiv sammenheng med IKT-løsning (0,135**). Dette peker på at rykte og anbefalinger ofte går hånd i hånd som begrunnelser.

Blant elevene som oppga «annet» som grunn til valg av skole, kom frem et bredt spekter av motiver. Disse kan grupperes i flere hovedtema.

Et sentralt tema er *foreldreinvolvering og familiær tilknytning* (43 svar). Dette handler om at foreldrene hadde bestemt skolevalget (7), at søsken eller annen familie tidligere hadde gått der (31), eller at foreldre eller familie er ansatt på skolen (3). Tre elever uttrykker å ha blitt tvunget eller presset til å gå på den skolen, mens de fleste fremhever at det var positivt at foreldrene valgte denne skolen for dem: «Foreldrene mine valgte for meg, jeg var for liten, er er fornøyd!» (sitat elevsvar). Dette illustrerer spenningen mellom foreldreinvolvering og elevenes autonomi i skolevalget, et tema som ofte diskuteres i forskningen på friskoler (se for eksempel Fosse, 2020). Enkelte peker også på behov for beskyttelse eller kontinuitet fra barneskolen.

Et annet stort tema er *sosialt og psykososialt miljø* (33 svar). Mange elever (20) oppgir at de opplevde mobbing eller dårlig skolemiljø på sin tidligere skole og derfor ønsket å bytte. Her trer friskolen frem som en form for «beskyttende alternativ» der elever kan søke trygghet og tilhørighet når de ikke opplever å passe inn i offentlig skole. Enkelte forteller sterke historier om betydningen av skolebyttet for dem:

Jeg kommer fra (...), og byttet til denne skolen. Jeg har ikke hatt noen venner der jeg kommer fra. Jeg ble mobbet og utestengt i fra 1 klasse til 8 klasse. Jeg er i tillegg kristen, og var utrolig heldig som fikk lov til og begynne her. (sitat fra elevsvar)

Andre trekker frem vennskap (7) og godt miljø (5) som avgjørende faktorer. Videre peker en del elever på *faglig kvalitet og undervisning* (23 svar). Her blir det vist til skolens fagtilbud, kvaliteten eller miljøet på nærskolen de opprinnelig hører til, IT-løsninger, spesialpedagogiske behov og tilrettelegging, samt ønsket om bedre prestasjoner og mindre lekser. Dette viser at selv om faglige grunner ikke dominerer, spiller de likevel en rolle, særlig for elever med behov for tilrettelegging eller som ønsker et mer overkommelig skoleløp.

Et mindre, men tydelig tema var *religiøs motivasjon og livssyn* (10 svar). Dette gjelder elever som selv identifiserer seg som kristne, som valgte skolen fordi den tilhører en menighet, eller begrunner valget med misnøye med innholdet i offentlig skole. En elev svarte at «eg er kristen selv og har bestemt siden min barndom at eg vil gå her» (sitat fra elevsvar). Her ser vi at religiøs motivasjon kan være en sterkt driver for noen, men i det samlede bildet, blant tekstsvarene, er den mindre dominerende sammenlignet med sosiale og familiære motiver.

Noen elever uttrykker også individuell *nysgjerrighet og personlig initiativ* (6 svar), der de selv ønsket å prøve skolen eller hadde lyst til å begynne der. I tillegg blir det nevnt *praktiske hensyn* (3 svar) som beliggenhet, samt forhold knyttet til *skolens størrelse og organisering* (3 svar), for eksempel at skolen er liten, har skolemat eller arrangerer turer. Til slutt er det en del uklare eller irrelevante svar (10 svar), inkludert useriøse svar eller at elevene oppgir at de ikke vet grunnen. Samlet sett viser analysen av svarene i «annet»-kategorien at motivet for valg av kristen friskole blant disse elevene fremstår som en kombinasjon av familiære, sosiale og faglige faktorer, mens religiøse begrunnelser fremstår mindre dominerende. Dette nyanserer bildet av ulike årsaker til valg av kristen friskole utover begrunnelsen om at *det er en kristen skole*, og understreker at elevgruppen er sammensatt.

3.5. Elevenes bakgrunn oppsummert

Bakgrunnstallene viser at elevgruppen ved kristne friskoler både er tydelig og mangfoldig. Det mest markante trekket er at de fleste identifiserer seg som kristne, men med tilhørighet i et bredt spekter av kirkesamfunn – fra Den norske kirke og bedehusmiljøer til pinsemenigheter, katolske menigheter og mindre frikirkelige sammenhenger. Denne variasjonen illustrerer at kristne friskoler rekrutterer bredt og ikke først og fremst fra én bestemt kirkelig tradisjon.

Et annet trekk er at de fleste ikke har gått på kristen barneskole, men velger kristen skole på ungdomstrinnet. Det tyder på at overgangen til ungdomsskolen er et sentralt tidspunkt der familier vurderer skolens verdigrunnlag på nytt. Motivasjonen for valg av kristen friskole fremstår samtidig som sammensatt: For nesten halvparten er skolens kristne profil avgjørende, men foreldrenes rolle i beslutningen er også sterk. I tillegg spiller sosiale og praktiske forhold inn, som venner, skolens rykte og beliggenhet.

Samtidig peker analysene på at motivasjonen ikke alltid er utelukkende religiøs. Mange elever peker på trygghet, miljø og tidligere erfaringer som viktige grunner, og enkelte forteller om mobbing eller mistriivsel. Dette viser at kristne friskoler for noen representerer et alternativ som først og fremst gir sosial og pedagogisk trygghet, mens for andre er skolens kristne identitet det bærende.

Samlet sett viser bakgrunnstallene at elevgruppen ikke er homogen, men preget av mangfold i religiøse, sosiale og praktiske motiver og erfaringer. Dette mangfoldet er viktig å ha med seg når vi senere analyserer elevenes opplevelser av trivsel, kritisk tenkning og skolens kristne profil.

4. Trivsel

I dette kapitlet undersøker vi elevenes trivsel ved kristne friskoler. Vi kombinerer kvalitative analyser av elevenes egne begrunnelser med kvantitative analyser av statistiske sammenhenger. Slik får vi både innblikk i hvordan elevene selv uttrykker trivsel, og hvordan trivsel henger sammen med kjønn, religiøs tilhørighet, motivasjon for skolevalg og opplevelse av skolens verdigrunnlag.

Ifølge (Opplæringslova, 2023, § 12-2) har alle elever «rett til eit trygt og godt skolemiljø som fremjar helse, inkludering, trivsel og læring». Trivsel er derfor et sentralt tema i elevundersøkelser, som i Utdanningsdirektoratets Elevundersøkelsen.⁶ Vi anser det likevel som særlig relevant å spørre om trivsel i denne undersøkelsen fordi den kan henge tett sammen med elevenes religiøse bakgrunn, motivasjon for å velge skolen, opplevelsen av kristen verdiformidling, og rommet for kritisk tenkning og uenighet. Dette setter trivsel inn i en bredere kontekst, der både sosiale og religiøse dimensjoner kan ha betydning.

4.1. Andel som trives på skolen og grunner til trivsel

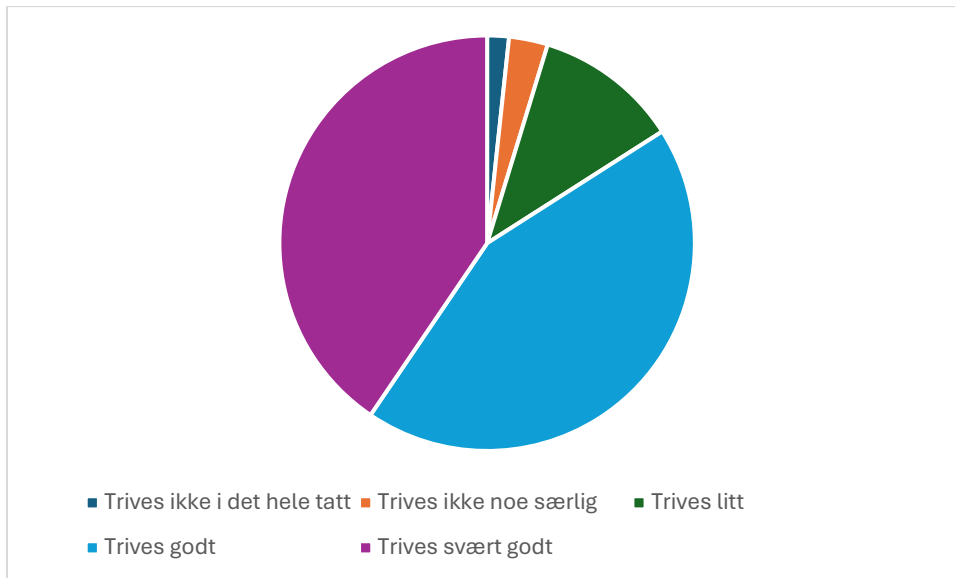
Et hovedtema i undersøkelsen handler om trivsel, og Figur 4-1 viser hvordan elevene fordeler seg på svaralternativene for trivsel.

---

⁶ Se <https://www.udir.no/tall-og-forskning/brukerundersokelser/elevundersokelsen/>.

Figur 4-1

Oversikt over elevenes trivsel

De fleste oppgir at de trives *svært godt* (41 %) eller *godt* (44 %). En mindre andel svarer at de *ikke trives i det hele tatt* (2 %) eller *ikke trives noe særlig* (3 %). Siden spørsmålet overlapper med Utdanningsdirektoratets *Elevundersøkelsen*, er det relevant å sammenligne på tvers av sektorer. Ved første blick er forskjellene små: I den forrige hovedrapporten svarer 83,9 % av elevene (offentlige og private samlet) at de trives *godt* eller *svært godt* på skolen (Wendelborg & Dahl, 2024, s. 40). Det er altså kun om lag *ett prosentpoeng* høyere trivsel i vårt materiale.⁷ Ser vi på gjennomsnittsskår (1–5)⁸ på tilsvarende spørsmål for skoleåret 2024/25, fremkommer et lite sektor-skille: *private skoler* samlet (inkl. kristne og andre friskoler) ligger på *4,1*, mot *4,0* i *offentlige skoler* (Utdanningsdirektoratet, 2025a), mens gjennomsnittet i vår undersøkelse er *4,2*. Trivsel er altså gjennomgående høy i norsk skole, og i vårt materiale noe høyere enn sektorsnittet for både private og offentlige skoler.

Etter trivselsspørsmålet ble de som svarte at de trives, bedt om å oppgi inntil tre grunner i et fritekstfelt. Nedenfor oppsummeres hovedtemaene i tekstsvarene.

⁷ Tallene i denne rapporten er fra skoleåret 2023/24.

⁸ 1 = *trives ikke i et hele tatt* til 5 = *trives svært godt*.

Det mest fremtredende temaet handler om *sosialt miljø og fellesskap* (894 svar). Mange elever fremhever vennskap og gode relasjoner som avgjørende, og både «venner» (427) og «miljøet» (407) blir nevnt hyppig. En typisk formulering da elevene ble bedt om å gi tre grunner til trivsel, er «vennene mine, klassekameratene mine og miljøet på skolen» (sitat fra elevsvar). Betydningen av vennskap og sosialt miljø for trivsel samsvarer med forskning på *school belonging* og elevutfall (Korpershoek et al., 2020), men i denne sammenhengen kan fellesskapet også være preget av felles religiøs tilhørighet, noe som kan forsterke opplevelse av samhold for noen og opplevelsen av utenforskap for andre (Everett et al., 2018, s. 56). Flere viser også til klassen, opplevd mangfold eller at skolen ikke oppleves «så streng». Selv om de fleste uttrykker positivitet, svarer noen få at de «bare trives delvis» (8). Én elev svarer: «Snille folk men har mest lyst og gå på en annen skole men fikk ikke lov» (sitat fra elevsvar).

Et annet sentralt tema er *lærere og voksenkontakt* (290 svar). Hele 282 elever fremhever lærerne som en viktig grunn til trivsel, enten på grunn av relasjonene til dem eller fordi de opplever støtte og ekstra hjelp i undervisningen. Én elev uttrykker; «jeg trives fordi jeg føler de fleste av lærerne forstår meg, fordi jeg liker miljøet som er her på skolen og fordi jeg føler meg hjemme her» (sitat fra elevsvar) og en annen at «lærerne er flink til å hjelpe hvis noe. trenger hjelp» (sitat fra elevsvar). Dette understøttes av forskning som viser at varme og støttende lærer–elev-relasjoner henger sammen med elevengasjement, trivsel og prestasjoner, og at skoleklimaet som helhet er viktig (Barr, 2011; Davis & Dupper, 2004; Roorda et al., 2011). Også *undervisning og faglig innhold* (110 svar) blir trukket frem. Elevene peker på varierte fagtilbud, opplevelsen av faglig mestring, lite lekser og at undervisningen i seg selv er motiverende. Et eksempel på en slik formulering er: «Vi blir behandlet med respekt av lærere og med elever. Vi blir undervist fag godt. Vi får lite lekser» (sitat fra elevsvar).

Et fjerde tema gjelder *religiøst innhold og kristen profil* (105 svar). Mange elever verdsetter skolens kristne verdigrunnlag (92), andakter og den tydelige religiøse profilen. Én elev svarer at

Vi begynner hver morgen med en andakt, som gjør at starten på dagen til elevene/lærerne kan starte med Guds ord. Læremåten vår er også litt annerledes i noen fag, som gjør at kristne verdier blir trukket inn ganske ofte. (sitat fra elevsvar)

Dette viser at den kristne profilen oppleves meningsfull for mange, og at religiøse ritualer og praksiser kan bidra til en opplevelse av rytme og tilhørighet i skolehverdagen. Samtidig indikerer funnene i andre deler av analysen at denne profilen kan oppleves ulikt – som en ressurs for noen, men også som en utfordring for andre.

Videre trekker en del elever frem *fysiske rammer og fasiliteter* (86 svar), som gode fasiliteter (29), kantinetilbud eller skolemat (20), beliggenhet (6), IT-løsninger (6) og fordelene ved å gå på en mindre skole eller klasse (25). I tillegg viser flere til *aktiviteter og variasjon* (57 svar), inkludert organiserte aktiviteter (30), friminutt (19) og skoleturer (8). Enkelte understreker også *skolens generelle kvalitet* (22 svar) og beskriver den som en «god skole». Til slutt er det en del *uklare eller irrelevante svar* (23), der noen oppgi at de ikke vet, eller gir useriøse svar.

Samlet viser den tematiske analysen av tekstsvarene at trivsel i stor grad er forankret i det sosiale fellesskapet, men også i lærerrelasjoner, undervisning, skolens kristne profil og de praktiske rammene. Dette antyder at trivsel bør forstås som et komplekst samspill av faktorer, der små endringer i miljø eller undervisningspraksis kan få store konsekvenser for elevenes helhetsopplevelse. I den videre analysen har vi delt elevene i to grupper, de som trives godt eller svært godt, og de som trives litt eller dårligere (figur 4-1). Disse gruppene har vi kalt *trives* (84 %, n = 695) og *trives ikke* (16 % n = 132). Kategorien *trives ikke* omfatter altså både elever som *ikke trives i det hele tatt* (2 %), elever som *ikke trives noe særlig* (3 %), og elever som *trives litt* (11 %) – hvorav sistnevnte utgjør majoriteten av gruppen.

4.2. Trivsel og sosiale faktorer

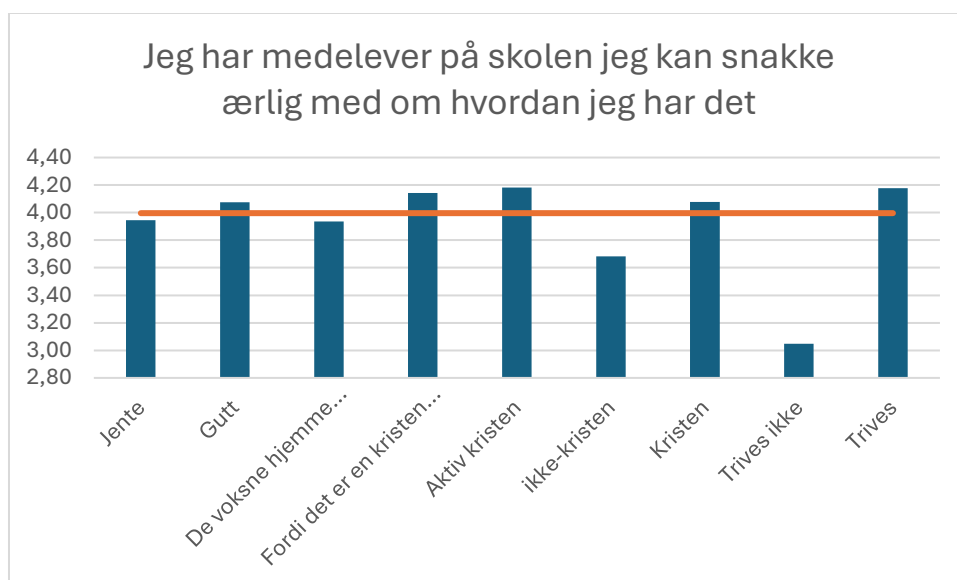
Sosiale faktorer er sentralt for elevenes trivsel, og vi skal se på hvordan flere av disse oppleves av ulike elevgrupper på skolen. Vi ser på forskjeller mellom gutter og jenter, for å kunne se etter kjønnsforskjeller. I kapittel 3.4 så vi på ulike grunner til å velge kristen skole, i den videre analysen ser vi nærmere på de som har valgt skolen fordi det er en kristen skole, og de som har valgt det fordi de voksne hjemme bestemte det. Deretter ser vi på tre ulike religiøse posisjoner; ikke kristne og kristne, og trekker også ut en undergruppe av de kristne som vi kaller «aktive

kristne» (nærmere beskrevet i kap. 3.3). Til slutt ser vi på de som sier at de trives, og de som ikke trives, fra kapittel 4.1.

Figur 4-2 viser i hvilken grad ulike elevgrupper opplever å kunne snakke med medelever om hvordan har det. Den oransje streken viser gjennomsnittet av elevene.

Figur 4-2

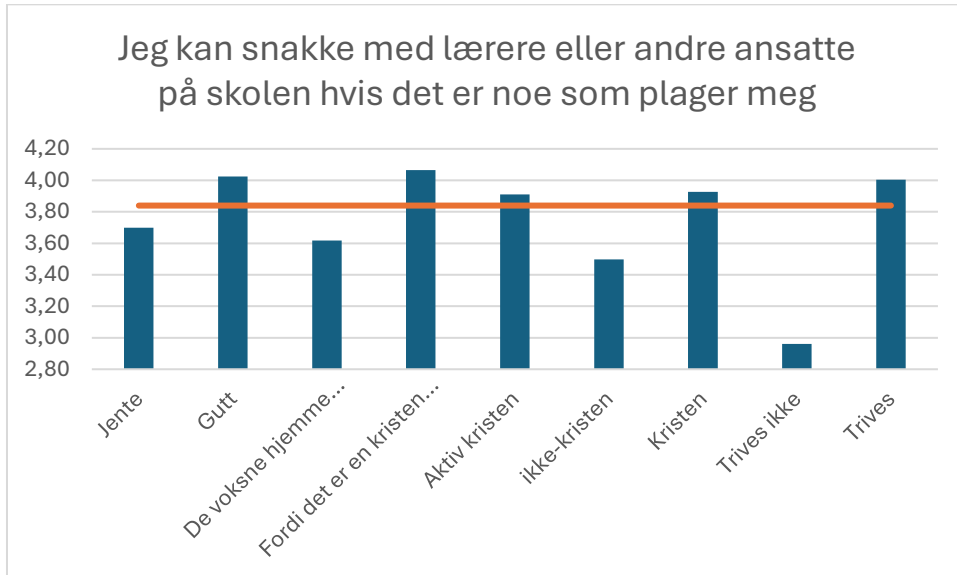
Elevers opplevelse av å kunne snakke med medelever om hvordan en har det, fordelt på kategorier av elever.

Tilsvarende viser figur 4-3 i hvilken grad de samme elevgruppene opplever å kunne snakke med ansatte om hvordan de har det.

Figur 4-3

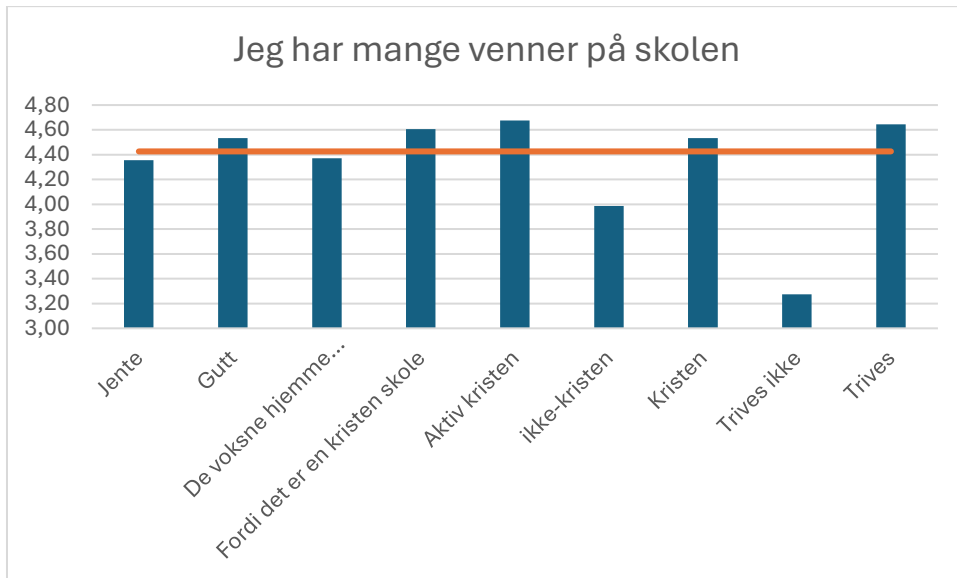
Elevers opplevelse av å kunne snakke med voksne på skolen om hvordan en har det, fordelt på kategorier av elever.

To av spørsmålene handler om en kan snakke med henholdsvis medelever om hvordan en har det, og voksne på skolen om det er noe som plager en. Det er en tydelig positiv korrelasjon (,412**) mellom disse variablene. Gutter oppgir oftere enn jenter at de kan snakke med lærere eller andre ansatte, og i noe større grad også med medelever. At gutter i større grad enn jenter rapporterer dette, kan peke mot kjønnsforskjeller i kommunikasjonsmønstre eller i opplevelsen av å bli tatt på alvor. Dette er et interessant funn, som det er verdt å forskere mer på. Den klart viktigste faktoren er likevel *trivsel*: Elever som ikke trives, opplever i langt mindre grad at de kan prate med verken ansatte eller medelever. Figur 4-4 viser elevgruppers svar på spørsmål om vennskap

Figur 4-4

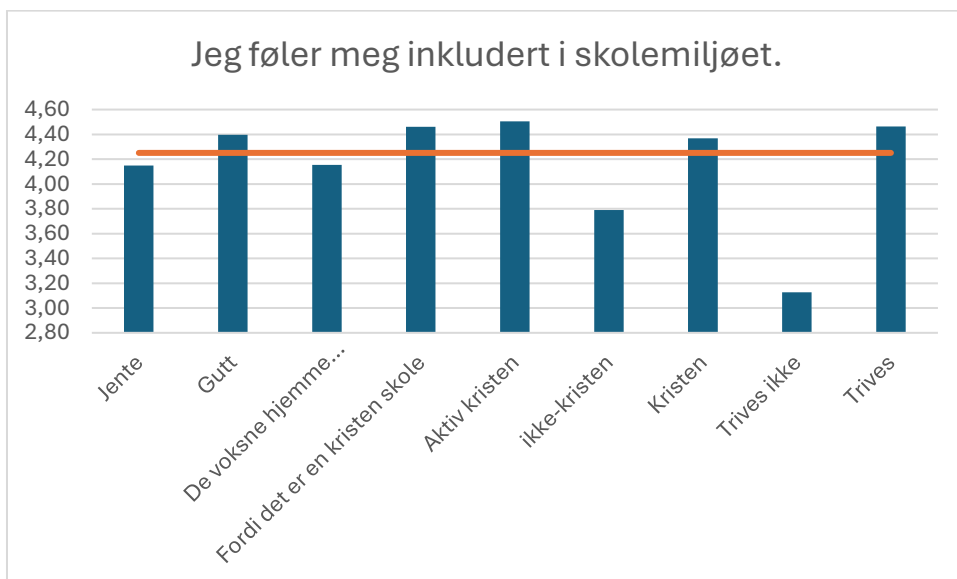
Vennskap fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt

Figur 4-5 viser elevgruppers svar på spørsmål om inkludering.

Figur 4-5

Inkludering fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt

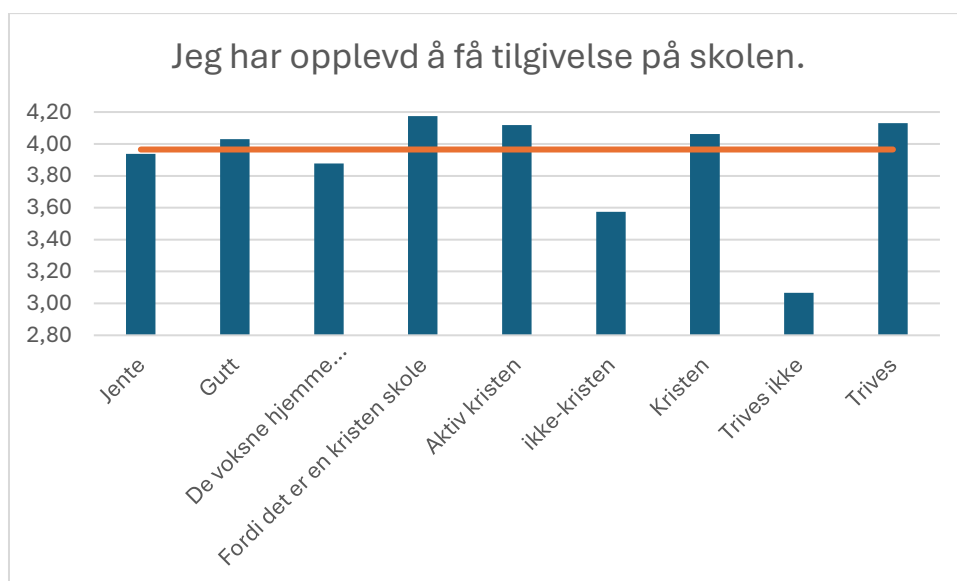

Spørsmålene om vennskap og inkludering korrelerer sterkt ($,738^{**}$). Å føle seg inkludert henger tett sammen med å faktisk være inkludert i et vennskapsfellesskap. Her vil vi peke på noen sentrale forskjeller. Den klart viktigste handler om trivsel. De som ikke føler seg inkludert, og har få venner på skolen rapporterer høy grad av mistrivsel. Det er også en effekt knyttet til religiøs tilhørighet. Elever som ikke er kristne, rapporterer lavere inkludering færre venner enn kristne elever, og de som er aktive kristne er mest integrert og har flest venner. Dette illustrerer hvordan skolens kristne profil kan virke integrerende for elever som deler troen, men bidra til marginalisering av elever med annen bakgrunn. Også her er det kjønnsforskjeller; gutter oppgir i større grad enn jenter å være inkludert og å ha flere venner.

Figur 4-6 viser elevgruppers svar på om de har *fått* tilgivelse.

Figur 4-6

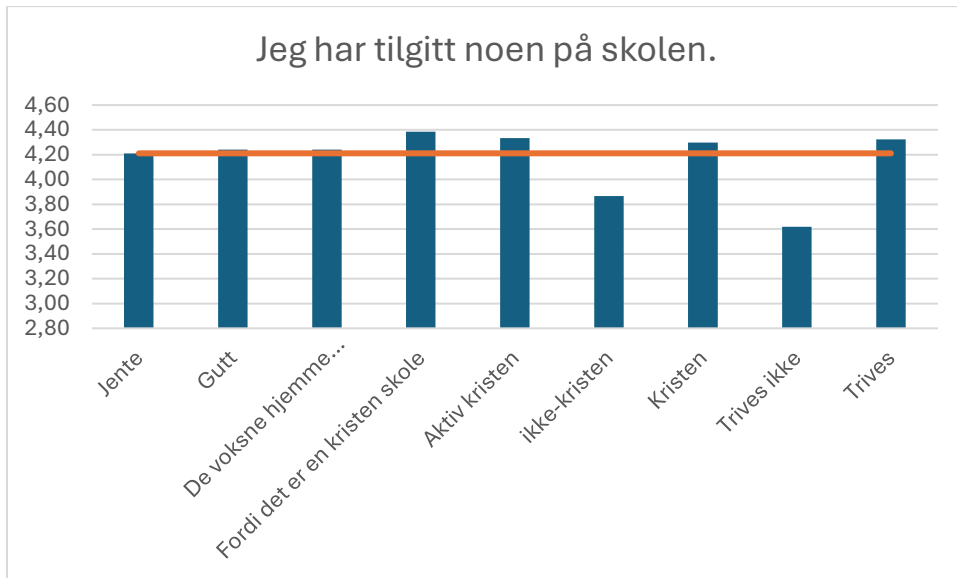
Fått tilgivelse fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.

Figur 4-7 viser elevgruppers svar på om de har *gitt* tilgivelse.

Figur 4-7

Tilgitt andre fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.

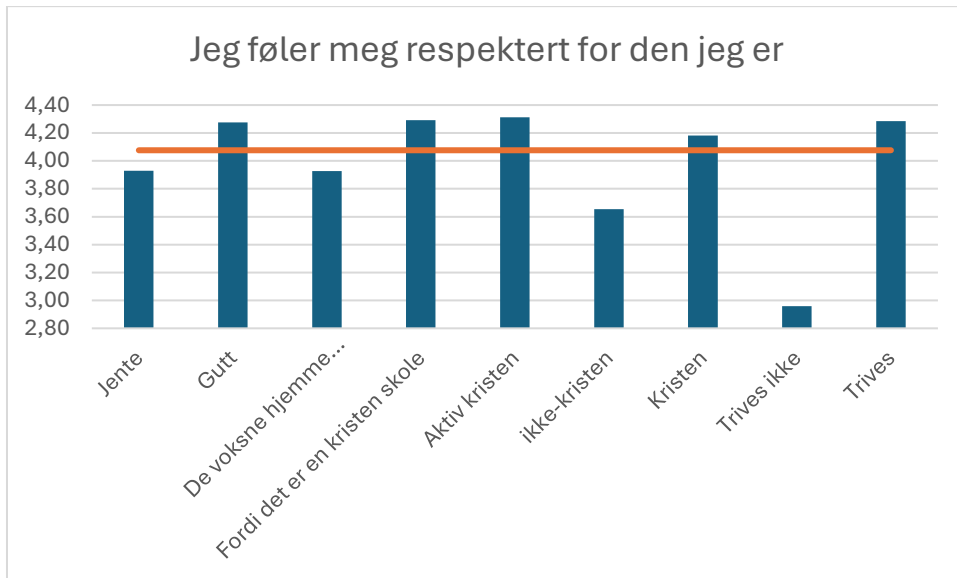

Det er tydelige forskjeller mellom de som trives og ikke trives; særlig elever som ikke trives, opplever i liten grad å verken få eller gi tilgivelse. Det er en sterk korrelasjon ($,684^{**}$) mellom det å ha fått tilgivelse og ha gitt tilgivelse. Kristne elever – særlig *aktive kristne* – opplever i større grad begge deler enn ikke-kristne elever. Tilgivelse kan her forstås som et praktisk uttrykk for skolens kristne verdigrunnlag; funnet kan tyde på at verdier som forsoning og tilgivelse ikke erfares likt av alle elever. Det er liten kjønnsforskjell på disse spørsmålene.

Figur 4-8 viser elevgruppers svar på opplevelse av *respekt*.

Figur 4-8

Opplevelse av respekt fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.

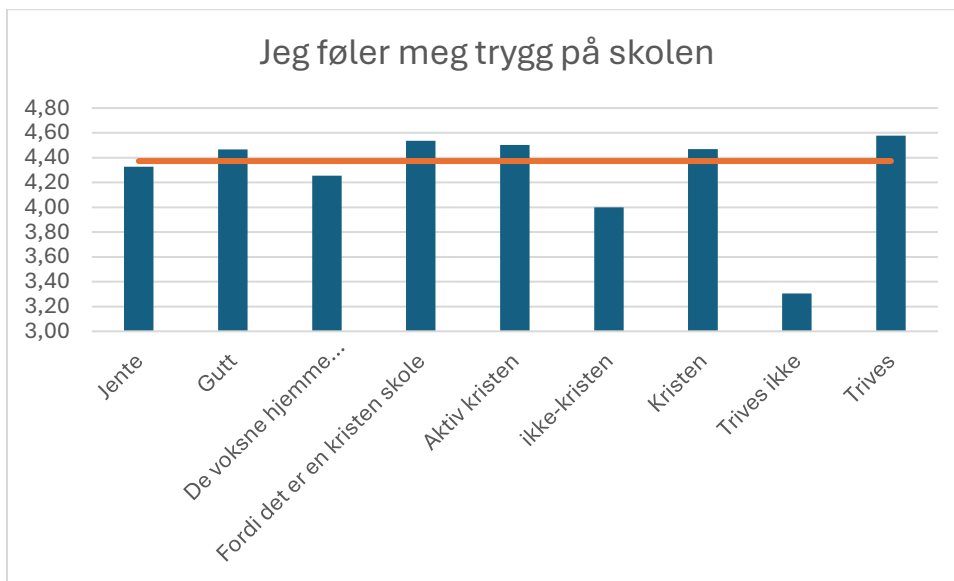

Også her er trivsel viktigste: Elever som ikke trives, føler seg i langt mindre grad respektert for den de er. Elever med aktivt kristent engasjement utenfor skolen – og som kan antas å i stor grad dele skolens verdigrunnlag – opplever mer respekt enn elever som ikke er kristne, men effekten er langt svakere enn trivselseffekten. Elever som *selv* har valgt skolen fordi den er kristen, opplever seg mer respektert enn elever som oppgir at *foreldrene* valgte skolen for dem. Dette kan tyde på at trivsel fungerer som en «nøkkelvariabel» som forsterker andre erfaringer: Elever som trives, rapporterer mer respekt og samsvar med skolens verdier, mens de som ikke trives, rapporterer større avstand. Her er det igjen kjønnsforskjeller, og jenter rapporterer noe lavere grad av respekt enn gutter.

Figur 4-9 viser elevgruppers svar på *opplevd trygghet*.

Figur 4-9

Opplevelse av trygghet fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.

Det siste spørsmålet bekrefter i stor grad det tidligere bildet. Det er stor forskjell i trygghet mellom elever trives og elever som ikke trives. Kristne elever oppgir høyere trygghet enn ikke-kristne, og elever som selv valgte skolen fordi den er kristen, oppgir høyere trygghet enn elever der foreldrene valgte. Opplevelsen av trygghet henger dermed sammen med både trivsel og religiøs tilhørighet, noe som peker på at fellesskapets normgrunnlag kan oppleves inkluderende for noen og ekskluderende for andre. Gutter rapporterer noe høyere trygghet enn jenter.

4.3. De som trives

Majoriteten av elevene trives (jf. Figur 4-1). Her ser vi nærmere på hva som kjennetegner disse, ved å undersøke sammenhengen mellom trivsel på skolen og erfaringene i kapittel 4.2.

Tabell 4-1 viser korrelasjoner mellom «Trives du på skolen?» og øvrige skoleerfaringer.

Tabell 4-1*Korrelasjonsanalyse trivsel og skoleerfaringer*

	Trives du på skolen?
Jeg føler meg trygg på skolen	,583**
Jeg føler meg inkludert i skolemiljøet.	,583**
Jeg har mange venner på skolen	,558**
Jeg føler meg respektert for den jeg er	,540**
Lærerne hjelper oss til å behandle hverandre med respekt når vi er uenige i klassen	,464**
Jeg føler meg hørt når jeg uttrykker mine egne meninger til lærerne/skolen	,462**
Jeg har medelever på skolen jeg kan snakke ærlig med om hvordan jeg har det	,441**
Jeg har opplevd å få tilgivelse på skolen.	,421**
Jeg kan snakke med lærere eller andre ansatte på skolen hvis det er noe som plager meg	,392**
Jeg kan si hva jeg mener selv om mange av elevene er uenige med meg	,366**
På skolen kan jeg snakke ærlig om hva jeg tror på	,362**
Jeg kan si hva jeg mener selv om læreren er uenig med meg	,349**
Jeg har tilgitt noen på skolen.	,329**
På skolen er det lov til å kritisere kristendommen	,197**

Tabellen viser at de sterkeste sammenhengene handler om *å være inkludert, å føle seg trygg, å ha venner* og *å være respektert for den en er*. Med andre ord: *sosiale faktorer* – særlig vennskap – er de viktigste bidragsyterne til trivsel.

Den minst sterke (men fortsatt signifikante) sammenheng er «På skolen er det lov å kritisere kristendommen». Flere andre utsagn berører lignende temaer, som å kunne si hva man mener selv om lærer eller medelever er uenige, og å snakke ærlig om tro. Disse har også en signifikant sammenheng med trivsel, men korrelasjonen er svakere enn ved relasjoner og vennskap.

4.4. De som mistrives

En minoritet på 16 % av elevene trives ikke, og vi skal se nærmere på hva som kjennetegner disse. Dette har vi allerede fått klare indikasjoner på i kapittel 4.3 der vi har sett på de som trives. Altså de faktorene som får en til å trives virker motsatt på de som ikke trives. De som ikke trives har altså færre relasjoner, mindre venner, og er mindre inkludert i skolemiljøet.

Det er noe flere *jenter* (16 %) enn *gutter* (14 %) som ikke trives. Det er en betydelig større andel *ikke-kristne* (29 %) som ikke trives, mot 13 % blant kristne. Blant *aktive kristne* er andelen 11 %.

I kapittel 3.4 så vi på hvilken motivasjon elevene hadde for å valg av skole. Tabell 4-2 viser andelen som ikke trives, fordelt etter elevenes begrunnelser for skolevalg.

Tabell 4-2

Andel elever som ikke trives og motivasjon for skolevalg

	Trives ikke
De voksne hjemme bestemte det	21 %
Fordi jeg trengte å skifte miljø	19 %
Fordi skolen ligger nær hjemmet mitt	16 %
Fordi skolen er en mindre skole enn alternativet/alternativene	16 %
Fordi skolen har en IKT-løsning jeg liker (Mac, iPad eller lignende)	11 %
Fordi jeg har viktige venner som skulle gå her	10 %
Fordi skolen har godt rykte	9 %
Fordi noen anbefalte skolen	9 %
Fordi det er en kristen skole	8 %

Det er klart større sannsynlighet for mistrivsel når *foreldrene* har valgt skole for eleven. Dette peker mot en sammenheng mellom *selvbestemmelse* og trivsel. Den nest høyeste andelen finner vi blant dem som oppgir «trengte å skifte miljø», noe som kan være relatert til forhold utenfor egen kontroll – og/eller indikere underliggende utfordringer med å trives generelt. Funnet reiser spørsmålet om mistrivselen primært skyldes forhold utenfor skolen – noe denne studien ikke kan avklare. De begrunnelsene som i minst grad er knyttet til mistrivsel, er at en valgte skolen

fordi den er kristen, at noen anbefalte den, skolens rykte og at en har viktige venner som går der.

4.5. Endringer som kunne bidratt til økt trivsel

Elevene ble spurt om hva de skulle ønske var annerledes for å trives bedre på skolen. Svarene peker de på et bredt spekter av forhold – fra undervisning og læringsprosess til sosiale relasjoner og skolens organisering.

Et sentralt tema er *undervisning og faglig tilrettelegging* (129 svar). Mange elever etterspør mer variert undervisning (32), for eksempel «mindre stille sitting, mindre bare sitte å svare på spørsmål, mer kreativ undervisning» (sitat fra elevsvar). Mange etterspør også mindre leksepress (41) og flere ønsker færre prøver og mindre vurderingspress (15). Andre peker på behov for bedre tilrettelegging, mer medvirkning, eller mer læring og faglig utfordring. Enkelte ønsker også mer kroppsøving, valgfag eller bedre bruk av biblioteket. Et annet viktig tema er *forbedringer i det sosiale miljøet* (102 svar). Elever fremhever behov for et bedre klassemiljø (38), mindre mobbing (16), banning (5) og baksnakking (4), samt større inkludering – både generelt og av elever med ulik trosbakgrunn. Én elev svarte at

Jeg er ikke så veldig kristen og synes det kan være litt vanskelig på fritiden ettersom at alle går i kristne klubber så kanskje man kunne gjort ting litt anderledes slik at det er letter og føle seg mer velkommen i de klubbene kanskje eller vet ikke helt men noe sånt. (sitat fra elevsvar)

Flere venner (11) og sosiale arrangementer (5) blir også nevnt som faktorer som kan styrke trivselen. Også *lærere og voksenkontakt* (77 svar) løftes frem. En del elever ønsker bedre lærere (31) og skoleledelse (2), tydeligere regler, men mindre strengt (19) og mindre forskjellsbehandling (12). Flere understreker at de ønsker lærere som lytter mer til elevenes argumenter og som er mer konsekvente i håndtering av mobbing og utestenging.

Når det gjelder *dagsrytme og organisering* (59 svar), ønsker mange flere eller lengre friminutt (25), kortere skoledag (8), senere oppstart (10) og mer fleksibilitet – for eksempel å kunne være

inne i friminutt eller skifte sitteplasser oftere. Et femte tema gjelder skolens *fysiske rammer og fasiliteter* (53 svar). Elever peker på behov for bedre skolebygg og fasiliteter (30), tilgang til skolemat eller kantine (19), samt forbedrede IT-løsninger. I tillegg kommer temaet *kristent innhold og verdier* (29 svar). Her uttrykkes ulike ønsker: noen etterspør mer kristendomsfokus (9), mens andre ønsker mindre (14). Én uttrykte at vedkommende synes «det er litt mye «bias» for kristendommen» (sitat fra elevsvar). Enkelte nevner også behov for mindre konservativitet, åpenhet for ulike syn og mindre fordommer fra omverdenen. Elevene kommenterer også *skolens størrelse og elevtall* (20 svar). Mens noen ønsker en mindre skole med færre elever (5), ønsker flere en større skole med flere elever (15) for økt mangfold og variasjon: «at flere starter på skolen så du kan få en bedre vennegjeng(flere venner)» (sitat fra elevsvar), eller «jeg skulle ønske det gikk flere elever her og at det var en mer normal skole» (sitat fra elevsvar).

Et eget tema er *aktiviteter og variasjon i skolehverdagen* (19 svar), der elever fremhever ønske om flere turer, utflukter og aktiviteter. Til slutt peker noen på *praktiske forhold og tilgjengelighet* (9 svar), som kortere skolevei eller bedre transportmuligheter. En stor andel av svarene (195) var *uklare eller irrelevante*, inkludert «vet ikke», useriøse svar eller elever som mente at ingenting burde endres fordi de allerede trives godt.

Samlet sett viser den tematiske analysen av tekstsvarene at ønskene for bedre trivsel handler om et samspill mellom undervisningspraksis, det sosiale miljøet, lærerrelasjoner, skolens kristne profil, organisering av skoledagen og de fysiske og praktiske rammene.

4.6. Sammenheng mellom grunner til trivsel og ønsker om forbedring

Tabell 4-3 sammenfatter parallellen mellom hva som skaper trivsel, og hva som ønskes forbedret.

Tabell 4-3*Grunner til trivsel og ønskede forbedringer*

Tema	Grunner til trivsel	Ønskede forbedringer
<i>Sosialt miljø og fellesskap</i>	Venner, klasse, godt miljø	Bedre miljø, mindre mobbing/baksnakking, mer inkludering, flere sosiale arrangementer
<i>Lærere og voksenkontakt</i>	Gode lærere, ekstra hjelp	Mer rettferdige og tydelige lærere, mer lytting, mindre forskjellsbehandling, mindre strengt
<i>Undervisning og faglig innhold</i>	Undervisning, fagtilbud, mestring	Mer variasjon, mindre lekser og prøver, mindre karakterpress, mer medvirkning
<i>Kristen profil og religiøst innhold</i>	Andakter, kristne verdier	Mindre kristendomsfokus, mer åpenhet for andre livssyn, mindre konservativt/lukket
<i>Fysiske rammer og fasiliteter</i>	Fasiliteter, IT, skolemat, liten skole	Bedre skolebygg, kantine/skolemat, bedre IT-løsninger

Analysen av tekstsvarene viser at mange av faktorene som bidrar til trivsel, også dukker opp som forbedringsønsker. Det peker mot at de samme faktorene både kan være kilder til glede og trivsel, men også til frustrasjon når de oppleves som utilstrekkelige.

Det mest sentrale temaet er *det sosiale miljøet og fellesskapet*. Elevene fremhever venner og et godt klassemiljø som hovedgrunner til trivsel, samtidig som mange peker på behov for et bedre miljø, mindre mobbing, banning og baksnakking, og mer inkludering. Sosiale relasjoner utgjør dermed både en viktig ressurs og et tydelig forbedringsområde. Også *lærere og voksenkontakt* står sentralt i begge analyser. Elevene setter pris på gode lærere og opplevelsen av å få hjelp, men uttrykker samtidig behov for lærere som er mer rettferdige, tydelige på regler og som i større grad lytter til elevenes synspunkter. Når det gjelder *undervisning og faglig innhold*, finner vi en lignende dobbelthet. Elever trekker frem undervisningen og fagtilbudet som viktige grunner til trivsel, men samtidig ønsker de mer variasjon, mindre lekser færre prøver og mindre karakterpress. Dette tyder på at undervisningens innhold og organisering er avgjørende for elevenes trivsel, både positivt og negativt.

Et fjerde tema er *skolens kristne profil*. For noen elever er andakter og kristne verdier en sentral grunn til trivsel, mens andre peker på at de ønsker mindre kristendomsfokus, en mer åpen

holdning til andre livssyn eller mindre konservative rammer. Dette viser et spenn i elevgruppen, der skolens religiøse innhold kan oppleves både som et fellesskapsskapende element og som en kilde til begrensning. Videre ser vi at *fysiske rammer og fasiliteter* samt *aktiviteter og variasjon* nevnes i begge sammenhenger. Elever setter pris på turer, friminutt, skolemat og gode fasiliteter, men samtidig uttrykkes ønske om flere aktiviteter, bedre skolebygg og kantinetilbud.

Til sist finner vi også en parallell i hvordan elever omtaler skolens størrelse og organisering. En mindre skole eller klasse trekker frem som positivt for trivsel, men noen etterspør samtidig større elevgrunnlag for å få flere likesinnede eller mer mangfold og variasjon. Samlet peker sammenstillingen på at de samme faktorene – miljøet, lærere, undervisning, kristen profil, fasiliteter og organisering – både kan styrke og hemme trivselen, avhengig av hvordan de oppleves for den enkelte elev.

Tabell 4-4 presenterer antall forekomster fra kodingen av de to spørsmålene. Dette viser hvor mange ganger elevenes utsagn har blitt identifisert og kodet under de ulike temaene, og gir dermed et kvantitativt innblikk i den tematiske fordelingen av svarene.

Tabell 4-4

Grunner til trivsel og forbedringer, koding av tekstsvaer

Tema	Grunner til trivsel (antall)	Ønskede forbedringer (antall)
Sosialt miljø og fellesskap	894	102
Lærere og voksenkontakt	290	77
Undervisning og faglig innhold	110	129
Kristen profil og religiøst innhold	105	29
Fysiske rammer og fasiliteter	86	53
Aktiviteter og variasjon	57	19
Overordnet skolens kvalitet	22	–
Praktiske forhold (reise, tilgjengelighet)	6	9
Uklare/irrelevante svar	23	195

Sammenstillingen av elevenes begrunnelser for trivsel og deres forslag til forbedringer viser et interessant mønster. Det sosiale miljøet og fellesskapet er den klart mest fremtredende årsaken til trivsel (894 svar), men samtidig uttrykker en del elever også behov for forbedringer på dette området, særlig knyttet til mobbing, utestenging og språkbruk (102 svar). Dette kan tolkes som at fellesskapet både fungerer som en styrke og et sårbart punkt i skolemiljøet. Videre er lærere og voksenkontakt et viktig grunnlag for trivsel (290 svar), men også et punkt der elevene ønsker endring (77 svar). Her peker elevene på behov for tydeligere regler, mindre forskjellsbehandling og at lærerne i større grad lytter til elevenes perspektiver. Når det gjelder undervisning og faglig innhold, er det relativt færre som fremhever dette som en grunn til trivsel (110 svar), men et større antall som ønsker forbedringer (129 svar). Dette gjelder særlig mindre lekser og prøver, samt mer variert undervisning.

Den kristne profilen og skolens religiøse innhold oppleves av mange som en viktig grunn til trivsel (105 svar), men et mindretall uttrykker ønske om endringer her (29 svar), både i retning av mer kristendomsfokus (9 svar) og mindre (14 svar). Dette viser at skolens kristne identitet kan ha ulik betydning for ulike elevgrupper. De fysiske rammene og fasilitetene spille en viss rolle for både trivsel (86 svar) og forbedringsønsker (53 svar), særlig knyttet til skolebygg, kantine og utstyr. Aktiviteter og variasjon i skolehverdagen trekkes frem som positivt (57 svar), men det er relativt få som etterlyser mer (19 svar). Samlet sett viser funnene at trivsel i stor grad bygger på positive relasjoner og voksenkontakt, mens forbedringsønskene i større grad handler om undervisningspraksis og strukturelle forhold. Dette antyder at mens trivsel oppstår i relasjonelle fellesskap, oppstår mistrivsel ofte i møte med skolens rammer, organisering og praksis.

4.7. Oppsummering av trivsel

Analysen viser at trivsel på kristne friskoler er et sammensatt fenomen der både relasjoner, lærere, undervisning, skolens kristne profil og praktiske rammer spiller inn. De kvalitative svarene vektlegger vennskap og relasjoner som avgjørende for trivsel, mens de kvantitative analysene viser hvordan trivsel varierer etter kjønn, religiøs tilhørighet og grad av selvbestemmelse i skolevalg. Trivsel fremstår dermed både som en relasjonell erfaring og som et uttrykk for hvordan skolens verdigrunnlag og organisering oppleves i praksis. Denne

helheten understreker at tiltak for å styrke trivsel må ta hensyn til både det sosiale miljøet, relasjonen mellom lærer og elev, og hvordan skolens religiøse profil balanseres i møte med elevenes mangfoldige bakgrunn.

Mens trivsel i stor grad handler om elevenes sosiale og relasjonelle erfaringer, handler neste kapittel om deres muligheter til å uttrykke egne meninger og reflektere kritisk – et sentralt ideal i norsk skole, og ofte diskutert tema i møte med religiøse skoler.

5. Kritisk tenkning

I dette kapittelet undersøker vi elevenes erfaringer med kritisk tenkning: (5.1) å kunne si hva de mener, (5.2) rom for uenighet overfor lærere/medelever, (5.3) å bli hørt og møtt med respekt, og (5.4) kritikk av kristendommen. For alle skalaer standardiserer vi 1–5 slik at **1 = lav grad** (f.eks. *helt uenig/veldig vanskelig*) og **5 = høy grad** (f.eks. *helt enig/veldig lett*).

Kritisk tenkning har lenge vært regnet som et grunnleggende mål for skole og utdanning. Begrepet knyttes til elevenes frihet og autonomi, og innebærer å tilegne seg bestemte ferdigheter, bli sosialisert inn i tradisjoner for kritisk refleksjon på tvers av fag, og å utvikle selvstendighet i egne vurderinger (Fosse, 2024, s. 104). I norsk skole er kritisk tenkning løftet frem som en kjerneverdi i *Overordnet del* av læreplanen (Kunnskapsdepartementet, 2017, Kap. 1.3). Samtidig påpeker flere forskere at begrepet ofte forstås snevert, med vekt på psykologiske sider ved tenkningen – særlig evner og ferdigheter som problemløsning, kildekritikk og argumentasjon (Bailin et al., 1999; Børresen, 2020) – mens en bredere forståelse knyttet til sannhetssøken, kunnskap og rasjonalitet i mindre grad kommer frem. Dette gir en viktig bakgrunn for å forstå hvordan elever i kristne skoler selv opplever rommet for å stille spørsmål, være uenige og utvikle selvstendige standpunkter.

Kritisk tenkning kan forstås på ulike måter: som en generell ferdighet eller evne (Ennis, 1989), som fagspesifikk og forankret i kunnskap i bestemte disipliner (McPeck, 1990), eller som en rasjonell og normativ holdning preget av å være styrt av grunner (Siegel, 1988). Paul (1984) skiller mellom kritisk tenkning i sterk og svak form. Den svake innebærer at man primært retter kritikken primært mot andres synspunkter, men utfordrer i liten grad egne antakelser og verdensbilder. Den sterke formen innebærer derimot å kunne granske også egne antakelser, interesser og verdensbilder, og dermed åpne for en mer selvkritisk og helhetlig refleksjon (Paul, 1984, s. 3–5). En bred forståelse av kritisk tenkning, slik Mason (2007) beskriver, kombinerer ferdigheter, holdninger, kunnskap og dialogevne.

Ifølge Fosse (2024) har kristne skoler ofte blitt beskylt for manglende fokus på kritisk tenkning og for å indoktrinere elever i kristen tro. Også Utdanningsdirektoratets tilsyn med Samfundet sine skoler har pekt på det de omtaler som «opplæring som ikke ivaretar kritisk tenkning»

(Utdanningsdirektoratet, 2025b, s. 16). Fosses (2024) doktoravhandling viser at kritisk tenkning ikke var et sentralt tema på de kristne skolenes nettsider, men at det fikk større oppmerksomhet i interne dokumenter, læreplaner, og i intervjuene med skoleledere. Det avgjørende er likevel hvordan *elevne* selv opplever at skolen legger til rette for kritisk tenkning – særlig den sterke formen som vektlegger selvstendighet i egne vurderinger, samt evnen til å kunne granske egne antakelser, interesser og verdensbilder. Elevperspektivet blir dermed en test på om de idealene som formuleres i læreplaner og dokumenter faktisk blir erfart i skolehverdagen. For å belyse dette stilte vi spørsmål om hvordan elevene opplevde å snakke om egne meninger knyttet til tro, hvordan de erfarte å uttrykke seg når andre elever eller lærere var uenige, og i hvilken grad de opplevde at de kunne kritisere skolens kristne verdigrunnlag.

Figur 5-1 viser fordelingen av svar på spørsmål om kritisk tenkning knyttet til religion.

Figur 5-1

Kritisk tenkning om religion, andel i prosent

Omtrent halvparten av elevene opplever det er lett å si hva de mener på skolen, mens 37% er usikre, eller har ikke noen bestemt mening. 96 elever oppgir at de synes det er vanskelig å si hva de mener i samtaler om tro og livssyn på skolen. Selv om dette betyr at majoriteten opplever

at det er lett å si hva de mener, utgjør disse 96 elevene en betydelig gruppe. Funnet peker på at det finnes barrierer for ytring og kritisk refleksjon som skolene bør ta på alvor.

5.1. Rom for ulike meninger?

Som figur 5-2 viser er det betydelige variasjoner i hvilken grad elevene opplever at en kan si meningen sin eller ikke. Nå skal vi gå nærmere inn på hvordan dette oppleves av ulike grupper på skolen. Vi ser først på forskjeller mellom elevgrupper, deretter på hvordan opplevelsen varierer etter motivasjon for skolevalg. Figur 5-2 viser i hvilken grad ulike elevgrupper opplever at de kan si hva de mener.

Figur 5-2

Kritisk tenkning, fordelt på elevgrupper

Notis. Skala 1-5: 1 = veldig vanskelig til 5 = veldig lett

Det er to faktorer som klart skiller seg ut. Den gruppen som i størst grad opplever de kan si hva de mener er de *aktive kristne*, mens de som ikke er kristne opplever det i minst grad. Det er rimelig å anta at de elevene som er kristne, og særlig de aktive kristne i større grad har meninger som er i tråd med skolens grunnsyn. De som i større grad bryter med normen på skolen har altså

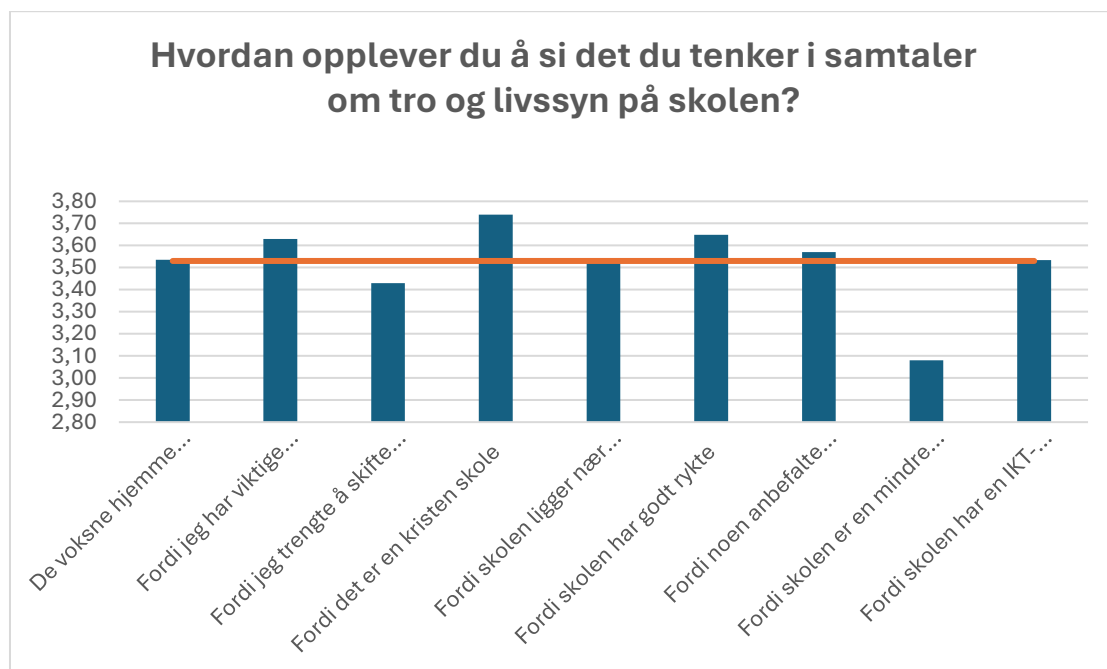
vanskeligere for å si hva de mener, noe som er i tråd med forskning på *majoritetseffekter* der mindretall ofte selvsensurerer i møte med dominerende gruppenormer (Cialdini & Goldstein, 2004). I klasseromskontekster viser studier at et åpent klasseromsklima og eksplisitt validering av mindretallssyn utvider yringsrommet (Barber et al., 2021).

De som ikke trives, opplever i mindre grad at de kan si det de tenker enn de som trives. Påvirkningen går trolig begge veier: Å kunne si hva en mener kan bidra til trivsel, og det å trives kan styrke opplevelsen av trygghet til å ytre seg. Gutter rapporterer noe høyere trygghet enn jenter. Det peker på at trivsel og kritisk tenkning ikke bare er paralleller, men gjensidig forsterkende prosesser.

Vi har sett på det samme spørsmålet knyttet til motivasjon for å velge skole. Figur 5-3 viser i hvilken grad det oppleves å si hva man mener, fordelt etter motivasjon for skolevalg.

Figur 5-3

Kritisk tenkning, fordelt på motivasjon for valg av skole

Notis. Skala 1-5: 1 = veldig vanskelig til 5 = veldig lett

Det er særlig to begrunnelser som skiller seg ut i hver sin retning. Elever som valgte skolen *fordi det er en kristen skole*, opplever i større grad at de kan si hva de mener om tro og livssyn. Denne motivasjonen kjennetegnes av et bevisst valg tatt av eleven som ønsker å oppsøke en kristen skole. I motsatt retning finner vi elever som valgte skolen *fordi den er mindre enn alternativene*. Her er det altså skolens fysiske størrelse som er avgjørende, ikke at skolen er kristen. For disse elevene oppleves det langt vanskeligere å si hva de mener. Også de elevene som valgte skolen *fordi de trengte å skifte miljø* opplever det vanskeligere å si hva de tenker om tro og livssyn. Dette tyder på at motivasjonen bak skolevalget – og graden av selvbestemmelse – henger sammen med opplevd ytringsrom.

5.2. Grunner til vanskeligheter med å uttrykke seg om tro og forslag til tiltak

Elevene ble også stilt spørsmålet: «Hvis du synes det er vanskelig å si hva du mener i spørsmål som handler om tro, hva er grunnen til det? Hva kan skolen gjøre for at det skal bli lettere? Her kunne elevene svare i et fritekstfelt. Den tematiske analysen av tekstsvarene viser at utfordringene først og fremst handler om sosiale og relasjonelle forhold, men også om personlige faktorer og skolens rammer. Samtidig kommer det frem konkrete forslag til tiltak som kan bidra til å skape større trygghet og åpenhet.

Et sentralt, overordnet tema er *forslag til tiltak fra elevene* (97 svar). Mange understreker behovet for større åpenhet for ulike synspunkter (29) og økt trening i å snakke om tro og tvil (19). Én elev uttrykker at «det er flere med sterke meninger som ikke alltid tar andre perspektiv så godt. Jeg deltar aktivt i timene og elsker å diskutere, men ved enkelte temaer tør jeg ikke å si meningen min» (sitat fra elevsvar). En annen elev svarer at «jeg syntes det noen ganger litt vanskelig fordi det er et dypt tema med mange forskjellige meninger. Det skolen kan gjøre med det er at vi kan få lære mer om det og da si meningen vår om dette» (sitat fra elevsvar). Andre peker på bedre klassemiljø, mer trygghet, eller å lære mer om andre religioner. Samtidig er det en stor gruppe som mener at det ikke er så mye skolen kan gjøre (40), fordi utfordringene først og fremst handler om personlige forhold og egen frimodighet. Når elever opplever vanskene

som personlige snarere enn strukturelle, kan det også gjøre det vanskeligere for skolen å finne tiltak som oppleves relevante.

Et annet viktig tema er *sosialt og relasjonelt miljø* (58 svar). Her fremstår klasseromsdynamikken som en nøkkelfaktor for om elever våger å være kritiske eller ikke. Mange elever opplever det vanskelig å si sin mening dersom andre er uenige (48). Det kan være at man er redd for å bli mobbet, utestengt eller latterliggjort, at andre skal synes man er rar, at man skal bli dømt av andre, eller man kan være redd for å si noe feil. Noen peker på at det avhenger av hvem man snakker med (5). Noen trekker frem at det kan være utfordrende å uttrykke seg siden de fleste elevene er kristne (5). Et tredje tema gjelder *personlige utfordringer* (28 svar). Enkelte elever liker ikke å snakke om tro (12), mens andre oppgir usikkerhet knyttet til egen tro (8), vansker med å forklare hva de mener (3) eller generelle kommunikative utfordringer (5) som sosial angst, stamming eller frykt for å snakke høyt.

Også *læreren og undervisningen* (15 svar) spiller en rolle. Dette peker på lærerens nøkkelrolle, ikke bare som formidler av kunnskap, men som kulturskaper for en åpen og trygg samtalekultur. Noen elever viser til at det er for mye fokus på kristendom (4), at lærernes kvalifikasjoner og holdninger kan gjøre det vanskelig (2), eller at temaet sjelden tas opp i timene (3). Seks elever uttrykker at det er vanskelig å si sin mening i selve klasseromssituasjonen. Et femte tema er tro og overbevisning (11 svar). Ti elever svarer at de ikke tror på Gud, noe som kan gjøre det vanskelig å delta i samtaler om tro. Flere av disse uttrykker at rommet for å uttrykke seg om tro blir mindre når man ikke er kristen:

Grunnen er at når jeg sier at jeg ikke tror blir de skuffet og tror jeg har gått fortapt. De prøver alltid å presse troen på meg og si at alt er bedre med gud i livet. Skoleelevene kunne blitt oppfordret til at man skal respektere de forskjellige religionene. (sitat fra elevsvar)

Samtidig er det én elev som på motsatt side mener at problemet ligger hos medelever som ikke er kristne. Vedkommende peker på at noen elever kan ha manglende forståelse for hva andre tror:

mange på skolen har liten forståelse for hvorfor vi kristnede tror. Altså jeg kan forstå at en oppstandelse virker ulogisk. Allikevel er det god grunn til å tro på det fordi alle apostlene ble totalforandret etter ett møte med den oppstandene Jesus Kristus som gjorde at de alle gikk i døden for det de tror på. (sitat fra elevsvar)

Til slutt er det en stor andel *uklare eller irrelevante svar* (209). Over hundre elever oppgir at de ikke synes det er vanskelig å si sin mening (spørsmålet tok utgangspunkt i de som synes det er vanskelig), mens 90 svarer «vet ikke» og 17 gir useriøse eller irrelevante svar. Dette kan tyde på at ikke alle elever opplever spørsmålet som relevant, og at mange kanskje ikke reflekterer bevisst over kritisk tenkning i skolehverdagen. Den store andelen (37 %) som «ikke har en spesiell mening» om hvor lett/vanskelig det er å si hva man mener, støtter denne tolkningen.

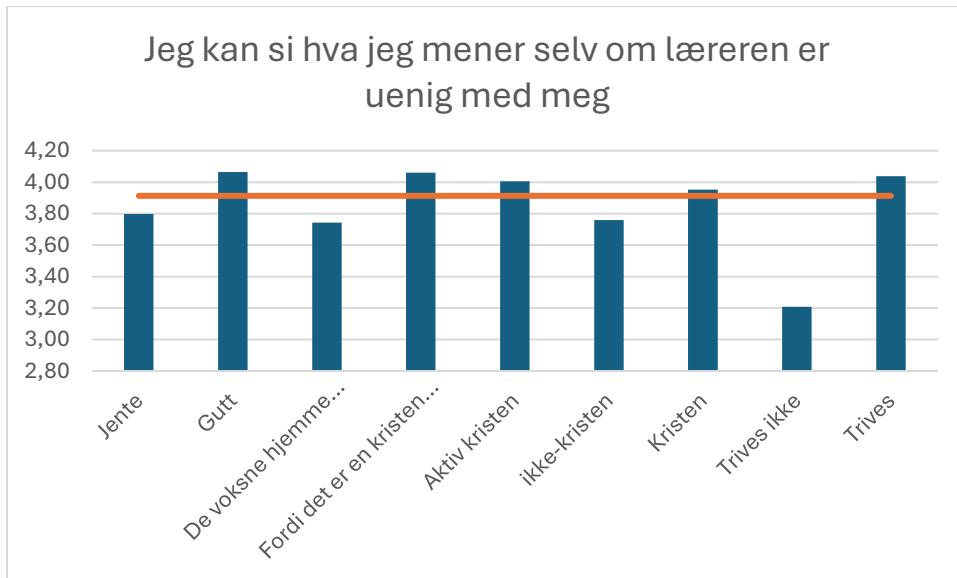
Samlet sett viser analysen av tekstsvarene på dette spørsmålet at utfordringer med å uttrykke seg om tro i stor grad handler om det sosiale klimaet og relasjoner mellom elever, men også om personlige preferanser og usikkerhet. Samtidig peker elevene på tiltak som kan fremme trygghet og åpenhet: mer aksept for ulike syn, trening i samtaler om tro og tvil, og et bedre klassemiljø.

5.3. Annerledestenkende?

I dette delkapittelet ser vi på hvordan elevene opplever rommet for uenighet og meningsbrytning. Vi har stilt spørsmål både om hvorvidt det er rom for kritisk tenkning i møte med lærere og medelever, og om elevene opplever å bli hørt og møtt med respekt når de uttrykker egne meninger. Figur 5-4 viser opplevd rom for uenighet med *lærere*, fordelt på elevgrupper.

Figur 5-4

Rom for uenighet, fordelt på elevgrupper

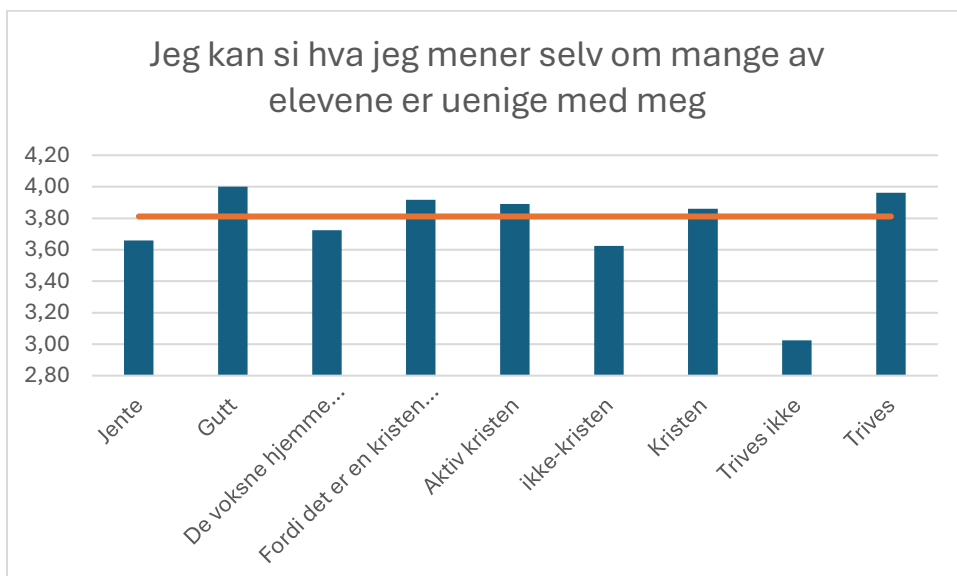

Notis. Skala 1-5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

Figur 5-5 viser opplevd rom for uenighet med *medelever*, fordelt på motivasjon for skolevalg.

Figur 5-5

Rom for uenighet, fordelt på motivasjon for valg av skole

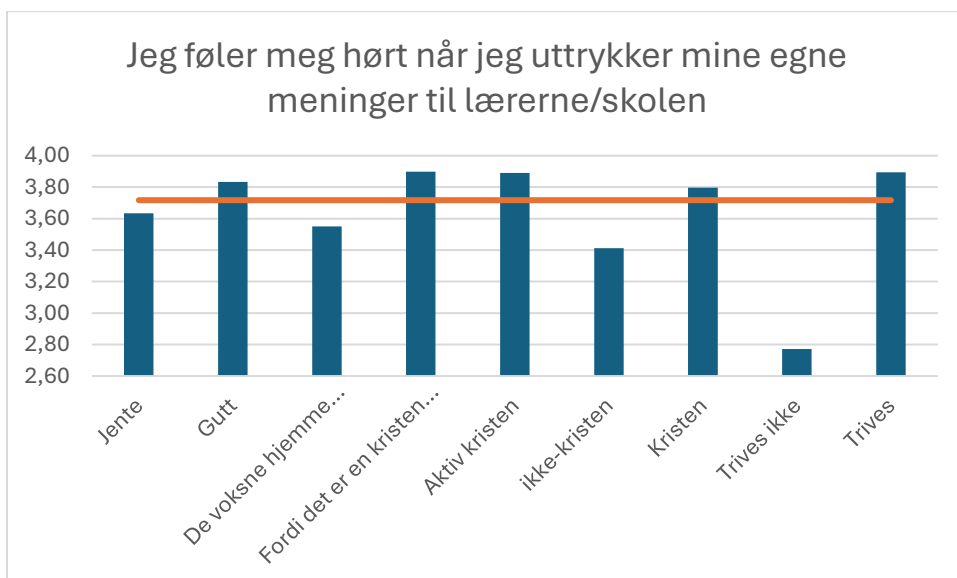
Notis figur 5-5. Skala 1-5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

Disse spørsmålene handler om i hvilken grad elevene opplever at det er rom for kritisk tenkning i møte med henholdsvis lærere og andre elever. Grafene viser at det er noe større aksept for å være uenig med lærere enn med medelever, men mønstrene er ellers like. Guttene opplever litt større rom for uenighet enn jenter, og elever som selv har valgt skolen *fordi den er kristen*, rapporterer mer rom for uenighet enn elever som oppgir at *de voksne hjemme bestemte det*. Kristne opplever generelt mer rom for uenighet enn ikke-kristne. Den klart største forskjellen gjelder imidlertid trivsel: Elever som ikke trives, opplever i svært stor grad at de ikke kan si hva de mener – verken til lærere eller, i enda større grad, til medelever. Dette viser at mangel på trivsel ikke bare handler om sosialt miljø, men har direkte konsekvenser for opplevelsen av rom for ytring og kritisk tenkning.

Etter rommet for uenighet undersøker vi hvordan uenighet faktisk møtes: Opplever elevene å bli hørt, og legger lærerne til rette for respektfull uenighet? Figur 5-6 viser i hvilken grad elevene opplever at de blir hørt når de uttrykker egne meninger, fordelt på elevgrupper.

Figur 5-6

Opplevelse av å bli hørt, fordelt på elevgrupper

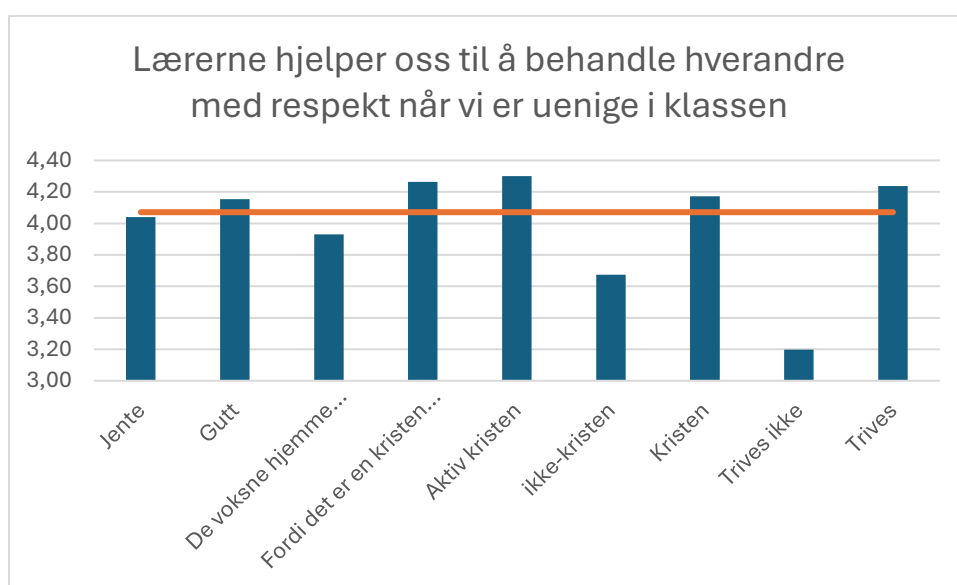

Notis figur 5-6. Skala 1–5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

Figur 5-7 viser i hvilken grad elevene opplever at lærerne tilrettelegger for respektfull uenighet i klassen, fordelt på elevgrupper.

Figur 5-7

Opplevelse av lærerens tilrettelegging av uenighet, fordelt på elevgrupper

Notis. Skala 1-5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

Disse spørsmålene handler om hvordan elevene opplever reaksjonene når de uttrykker uenighet. Et interessant funn er at elevene opplever i noe større grad at lærerne hjelper til med å behandle uenighet med respekt, enn at de selv blir hørt når de ytrer egne meninger til lærerne eller skolen. Alle grupper scorer lavere på «å bli hørt» enn på «respekt for uenighet». For elever som *ikke trives*, er tallene særlig lave: de opplever seg sjelden hørt. Dette gir et bilde av en skolekultur der uenighet kan håndteres med respekt, men der *elevstemmen* likevel ikke alltid oppleves som betydningsfull for alle elevene.

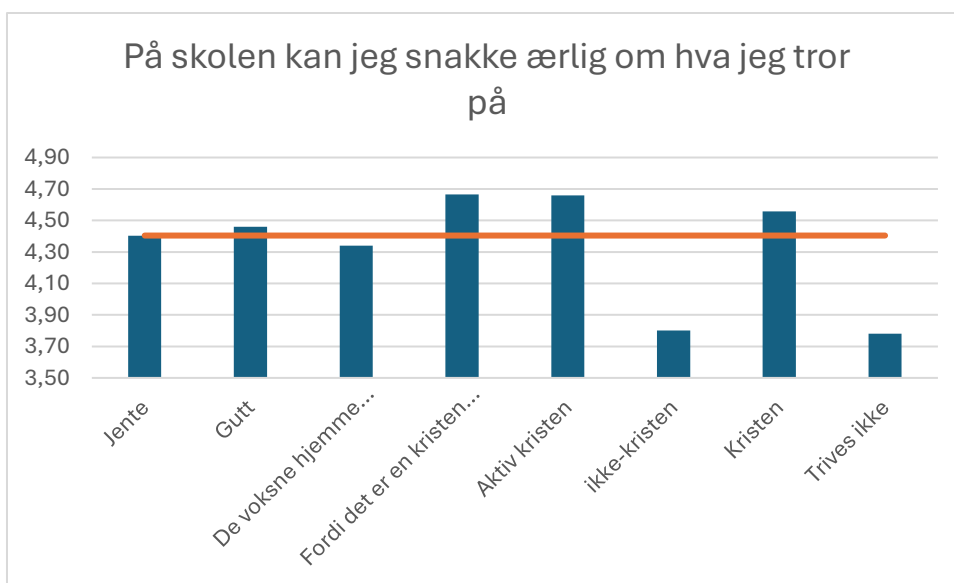
Forskjellene mellom kjønn er små, men mønsteret er tydelig når vi ser på trivsel og religiøs bakgrunn. De som trives, har valgt skolen fordi den er kristen og er aktive kristne, scorer høyest. Lavest scorer de som ikke trives, ikke er kristne, eller der foreldrene valgte skolen.

5.4. Kritisk tenkning om religion

Til slutt ser vi på i hvilken grad elevene opplever at det er legitimt å snakke ærlig om tro og kritisere kristendommen på skolen. Figur 5-8 viser i hvilken grad elevene opplever å kunne snakke ærlig om hva de tror på, fordelt på elevgrupper.

Figur 5-8

Kritisk tenkning, ærlighet om tro, fordelt på elevgrupper

Notis. Skala 1-5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

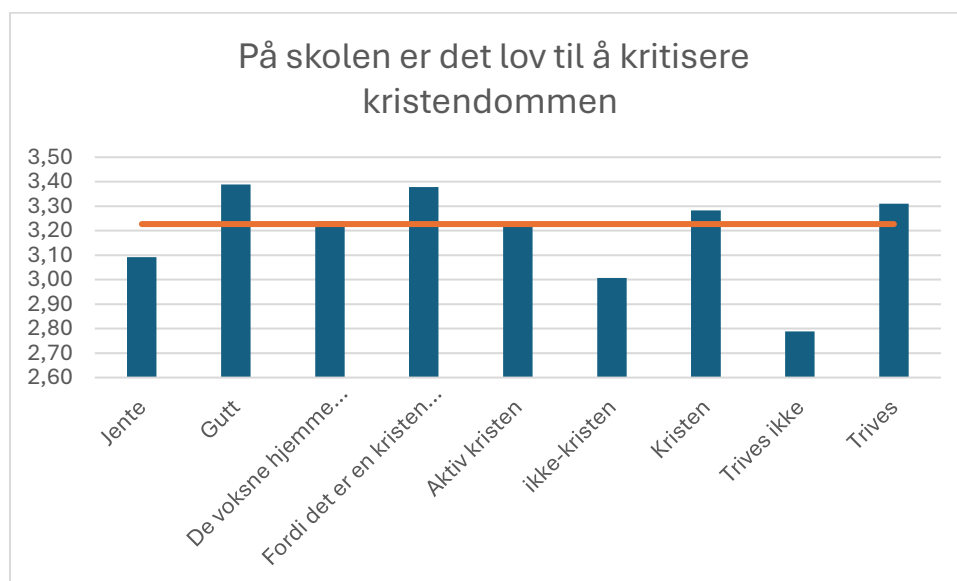
Her er det noen interessante forskjeller som vi ønsker å peke på. Det er særlig en gruppe elever som i stor grad opplever at de kan snakke ærlig om hva de tror på, og det er de som er aktive kristne, og har valgt skolen fordi det er en kristen skole. En kan kanskje forvente at disse i vesentlig grad deler skolens verdi- og trosgrunnlag. De som ikke deler skolens verdigrunnlag, de som ikke er kristne, opplever i mindre grad at de kan snakke ærlig om hva de tror på. Dette

peker mot at skolens religiøse ramme kan skape et «indre rom» for de troende, men et mer begrenset rom for de som ikke er troende. Samtidig er det viktig å påpeke at 62 % av de som ikke er kristne oppgir at de kan snakke ærlig om hva de tror på, mens 17 % mener de ikke kan det. Det er altså en majoritet blant de ikke-kristne som opplever åpenhet, selv om andelen er lavere enn blant kristne elever (91 %). Også her scorer elever som *ikke trives* lavest, men det er liten forskjell på gutter og jenter.

Figur 5-9 viser i hvilken grad elevene mener det er lov å kritisere kristendommen på skolen, fordelt på elevgrupper.

Figur 5-9

Kritisk tenkning, lov å kritisere kristendommen, fordelt på elevgrupper

Notis. Skala 1-5: 1 = Helt enig til 5 = Helt uenig

En fjerdedel (27 %) av elevene er litt eller helt uenig i at det er lov å kritisere kristendommen på skolen. Som vi ser, er det noen variasjoner. Gutter opplever i større grad enn jenter at det er lov å være kritisk, og elever som trives, opplever det i større grad enn de som ikke trives. Kristne elever svarer oftere ja enn ikke-kristne. Et interessant funn er at *aktive kristne* i noe mindre grad

enn øvrige kristne er enige i at det er lov å kritisere kristendommen. Dette kan tyde på at høy lojalitet til egen tro kan gjøre det vanskeligere å akseptere kritikk av kristendommen, selv om det oppleves legitimt å kritisere andre temaer.

5.5. Oppsummering kritisk tenkning

Samlet sett viser funnene at trivsel og trygghet er forutsetninger for kritisk tenkning i skolehverdagen. Elever som opplever fellesskapet som inkluderende, og som har valgt skolen på eget initiativ, rapporterer et større ytringsrom. Gutter rapporterer høyere grad av trygghet og opplever dermed større rom for å være kritisk enn jenter. Samtidig ser vi at elever som skiller seg ut – enten ved å være ikke-kristne eller ved å ha valgt skolen av andre grunner – opplever flere begrensninger. Dermed tegner det seg et dobbelt bilde: For noen fungerer skolen som et sted som styrker kritisk refleksjon, mens for andre oppleves ytringsrommet snevrere når majoriteten er uenig. Utfordringen blir dermed hvordan skolene kan skape pedagogiske miljø som åpner mulighetsrommet for å stille kritiske spørsmål, være uenig og utvikle selvstendige standpunkter – også for dem som ikke deler majoritetens ståsted.

Diskusjonen om kritisk tenkning leder naturlig over til spørsmålet om hvordan skolens kristne identitet oppleves av elevene. I kapittel 6 ser vi nærmere på hvordan tro og verdier preger skolens faglige og sosiale liv.

6. Skolens kristne formål

I dette kapitlet undersøker vi hvordan skolens kristne formål synliggjøres både på et formelt nivå gjennom læreplaner og i praksis gjennom undervisning og skolemiljø. Først klargjør vi de juridiske og pedagogiske rammene, deretter ser vi på elevenes erfaringer med hvordan kristen tro og verdier kommer til uttrykk i ulike fag og i skolens sosiale liv.

For kristne skoler i Norge stilles det særskilte krav til hvordan skolens verdigrunnlag skal komme til uttrykk. Privatskolelova (2003, § 2-1 bokstav a) fastsetter at skoler kan godkjennes på grunnlag av livssyn, og Privatskoleforskrifta (2024, § 5-2) presiserer at slike skoler skal synliggjøre godkjenningsgrunnlaget i læreplanverket, herunder i relevante fagplaner. KFF (2020a) viser til at Utdanningsdirektoratet ytterligere har presisert minimumskravene for synliggjøring i tre ulike brev skrevet direkte til dem. På bakgrunn av denne informasjonen, sammenfatter KFF (2020a) at kristne grunnskoler må ha: (1) godkjent alternativ/utvidet Overordnet del (LK20) og (2) godkjent alternativ KRLE-plan.⁹

Kravet om synliggjøring av skolens verdigrunnlag er imidlertid ikke nytt. Allerede Utdanningsdirektoratet (2011) la i et rundskriv til grunn at skolens kristne formål skal synliggjøres både i læreplanenes generelle del og i de fagspesifikke planene på alle trinn i grunnskolen og videregående opplæring. Hensikten er, ifølge Sandsmark (2013), å sikre at skolene tydelig fremstår som annerledes enn offentlige skoler, og at godkjenning gis til skoler med reell religiøs forankring i tråd med godkjenningsgrunnlaget i Privatskolelova (2003). Ifølge Sandsmark (2013) markerte Udirs rundskriv fra 2011 et skifte fra tidligere praksis, der verdigrunnlaget først og fremst ble uttrykt i skolens vedtekter eller gjennom et eget kristendomsfag. I dag legges det større vekt på å innlemme kristne perspektiver i ulike fag. Sandsmark (2013) nevner blant annet spørsmål om menneskesyn, ekteskap, og forholdet mellom skapelse og evolusjon (s. 202), mens annen litteratur viser at det også kan gjelde kristne perspektiver i språkfag (eks. hvordan være en god «fremmed» i et nytt land) og til og med matematikk (eks. viktigheten av å dele med andre i tema om økonomi), begrunnet i at

---

⁹ De presiserer også egne krav til videregående skoler, men de er utelatt her siden vår undersøkelse ikke omfatter dette nivået.

undervisning aldri er helt nøytral og at læreplaner uansett formidler verdensbilder (Cooling, 2010; Smith & Carvill, 2000).

Fosse (2024, s. 294–297) dokumenterer hvordan skoleledere beskriver ambisjonen om at troen «gjennomsyres» i skoledagen ved å synliggjøre verdensbilder i fagstoff, begrunne formål i språk- og realfag, og knytte etiske refleksjoner til faglige valg. Samtidig nyanseres bildet: katolske skoler omtaler ofte en mer indirekte integrasjon (med vekt på sannhetens egenverdi), mens lutherske tradisjoner noen ganger fremhever et tydelig skille mellom forkynnende praksiser og undervisning.

Flere undersøkelser viser samtidig til at det er variasjoner mellom skolene i hvordan denne synliggjøringen gjennomføres. Noen har utviklet læreplaner i fag som norsk, naturfag eller musikk, mens andre legger inn tillegg eller perspektiver til de offentlige planene (Fosse, 2024). Dahle og Dahle (2018) viser at kristne perspektiver ofte trekkes inn i undervisningen i fag som norsk, engelsk og samfunnsfag, for eksempel ved å knytte verdier til skjønnlitterære tekster, belyse forholdet mellom menneskerettigheter og Bibelen, eller drøfte ekteskap og samliv ut fra bibelske forståelser. Her ser vi at skolens verdigrunnlag ikke bare er formelt forankret i læreplaner, men også integreres i den daglige undervisningspraksisen. Når det gjelder undervisning om evolusjon og skapelse, tyder forskning på at de fleste kristne skoler i hovedsak følger gjeldende vitenskapelig konsensus, men at enkelte åpner for alternative perspektiver (Innerdal, 2018). Dette illustrerer spenningen mellom vitenskap og religiøse fortolkninger – et tema som ofte trekkes frem i debatten om livssynsbaserte skoler både i norsk sammenheng og internasjonalt (Fosse, 2024, s. 328).

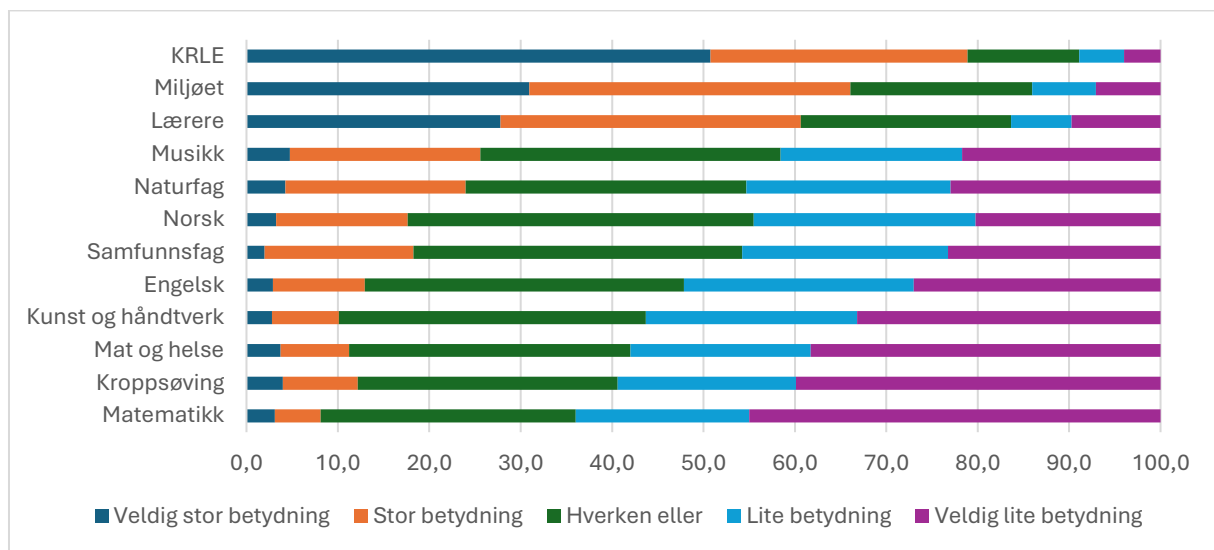
Etter å ha sett på de formelle kravene til kristne skoler, går vi nå over til elevenes egne erfaringer: Hvordan merker de i praksis at de går på en kristen skole?

6.1. Opplevelse av kristen identitet på skolen

Vi har sett på hvordan elevene merker at de går på en kristen skole, og spurt dem både om fagene, skolemiljøet og lærerne. Figur 6-1 viser hvordan elevene vurderer betydningen av skolens kristne profil for ulike fag og for skolemiljø/lærerne (andel i prosent).

Figur 6-1

Betydning av kristen skole for fag og skolemiljø

Særlig KRLE-faget skiller seg tydelig ut. Omtrent halvparten av elevene mener at skolens kristne profil har svært stor betydning for faget, mens under 10 % mener den har liten eller ingen betydning. I de øvrige fagene er det langt færre som opplever at skolens verdigrunnlag påvirker innholdet. Andelen er høyest i musikk og naturfag, og lavest i kroppsøving og matematikk. Dette kan tyde på at selv om skolens kristne profil er synlig, oppleves den først og fremst konsentrert rundt KRLE, mens andre fag i større grad følger et mer allment mønster.

I tillegg til de enkelte skolefag undersøkte vi hvordan elevene opplever at livssynsgrunnlaget preger skolemiljøet og relasjonene til lærerne. Majoriteten mener at det kristne verdigrunnlaget preger skolen, men i mindre grad enn KRLE faget. Dette antyder at skolens formål også har en sosial og relasjonell dimensjon, men at den er mindre tydelig enn den formelle faglige forankringen.

En korrelasjonsanalyse mellom valg av skole og opplevelsen av skolens verdigrunnlag viser en svak, men signifikant negativ korrelasjon (-,106*) med opplevelsen av det kristne miljøet. For elever som har valgt skolen fordi den er kristen, finner vi derimot en sterkere, positiv og signifikant sammenheng med opplevelsen av miljøet (,322**). Tilsvarende var det en positiv korrelasjon (,260**) mellom å velge skolen fordi den er kristen, og å oppleve at kristen tro preger lærerne.

For gruppen som valgte skolen på grunn av dens kristne profil var det også signifikante, positive korrelasjoner mot flere av skolefagene: KRLE (,178**), musikk (,164**), naturfag (,153**), samfunnsfag (,092**) og kroppsøving (0,078*). Vi ser altså en sammenheng mellom motivasjon for skolevalg og hvordan de opplever det kristne verdigrunnlaget. Dette kan skyldes både elevfaktorer (motivasjon og holdninger) og reelle forskjeller mellom skoler som elevene kjenner til på forhånd, som påvirker valget og senere bekreftes i skolehverdagen. Det kan også tyde på ulik kompetanse om kristen tro blant elevene, og dermed ulikheter i deres evne til å gjenkjenne hvordan dette kommer til uttrykk i ulike fag ved skolen.

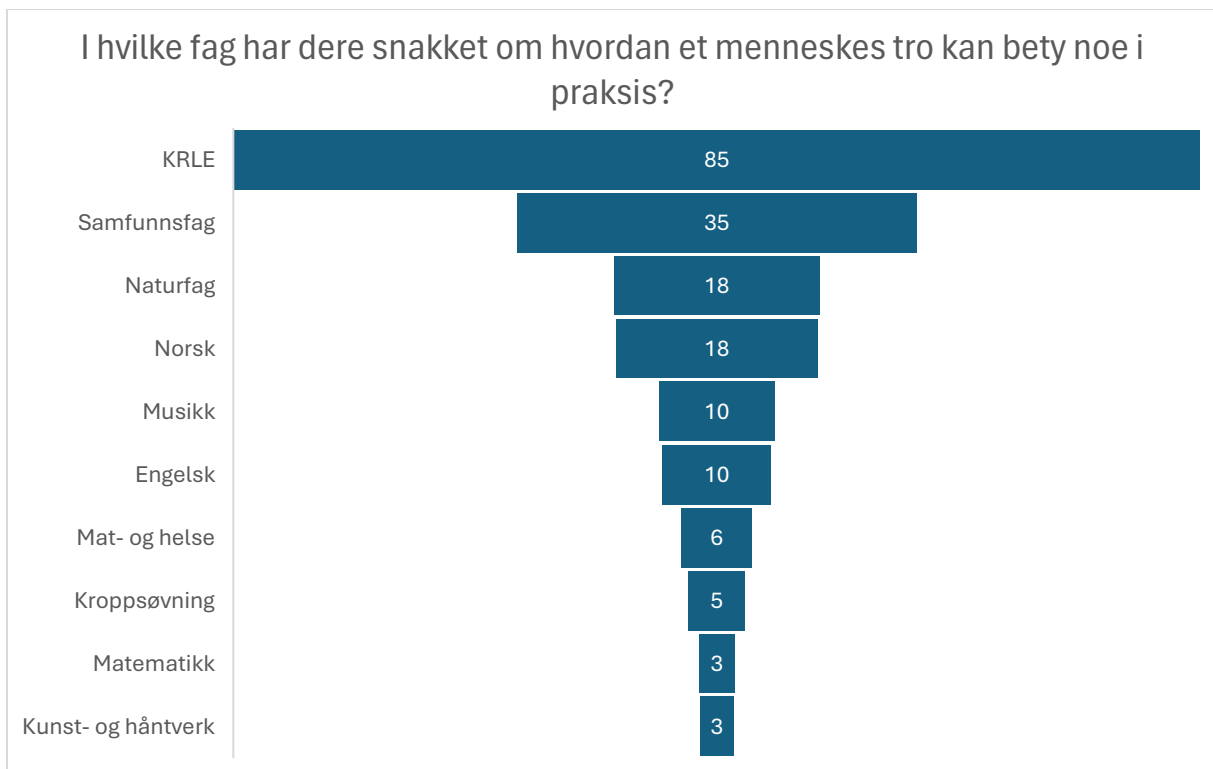
Samlet peker funnene på at elevenes opplevelse av kristen identitet er sterkt knyttet til KRLE, men at opplevelsen varierer når det gjelder andre fag og i det sosiale miljøet. Motivasjon for skolevalg ser ut til å forsterke hvordan elevene tolker og opplever kristne innslag i undervisning og skoleliv.

6.2. Betydningen av menneskers tro i andre fag enn KRLE

Vi har så langt sett på KRLE som det faget hvor skolens kristne identitet er tydeligst. I dette avsnittet undersøker vi hvordan tro og livssyn tematiseres i andre fag, og hvordan elevene selv beskriver disse erfaringene. Figur 6-2 viser i hvilke fag elevene opplever å ha snakket om hva menneskers tro kan bety i praksis (andel i prosent).

Figur 6-2

Betydning av menneskers tro i praksis, i prosent.

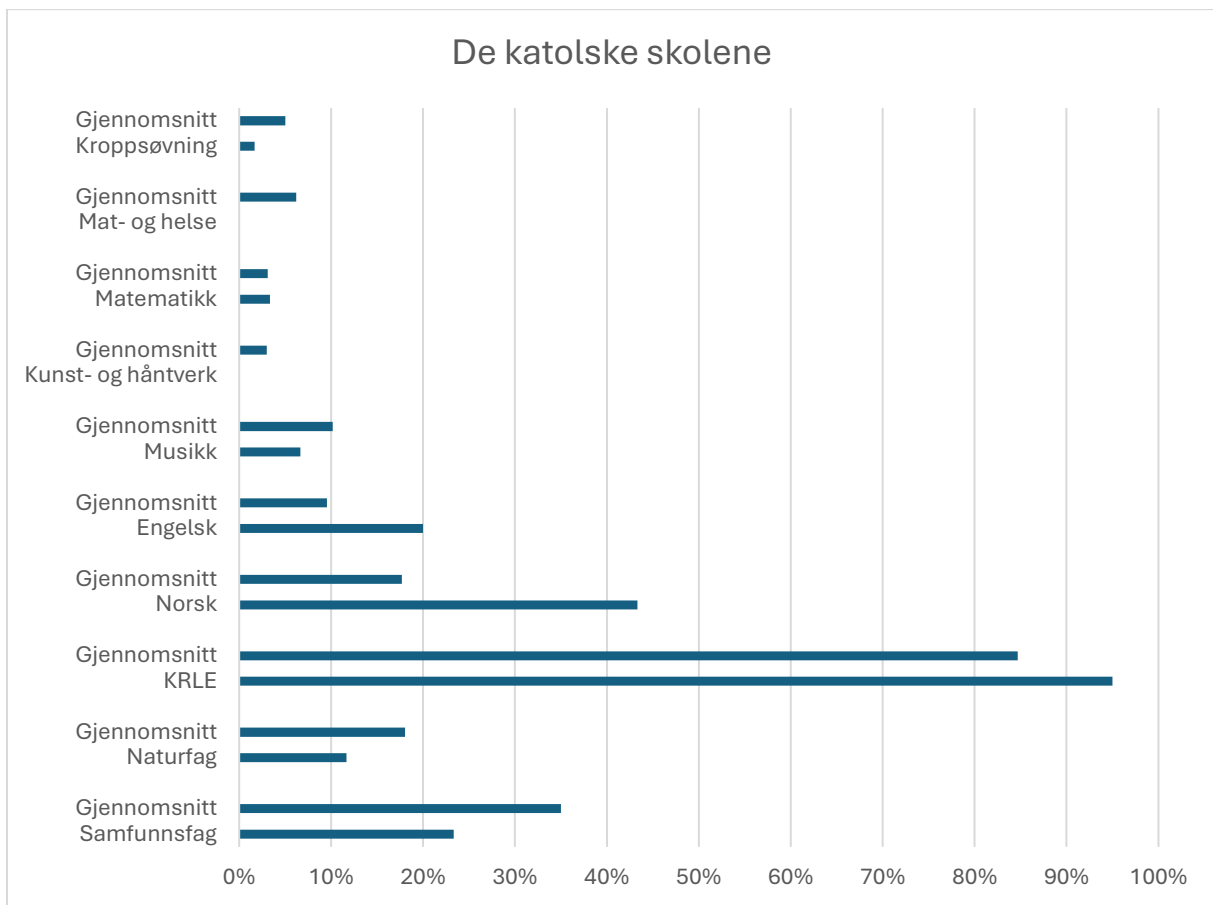

Figuren viser at KRLE skiller seg tydelig fra de andre fagene: De fleste mener at de i KRLE har snakket om hva troen betyr i praksis. Utenfor KRLE er det *samfunnsfag* som nevnes oftest, men her er det bare om lag *én av tre* som har opplevd at en i faget har pratet om hvordan menneskers tro kan bety noe i praksis.

På dette spørsmålet er det relevant å se på forskjeller mellom skolene. Variasjonen er gjennomgående liten, med ett interessant unntak: De katolske skolene skiller seg ut på enkelte områder. Figur 6-3 sammenligner katolske skoler med gjennomsnittet når det gjelder samtaler om troens praktiske betydning i ulike fag.

Figur 6-3

Betydning av menneskers tro i praksis, katolske skoler og gjennomsnitt

Som ved andre skoler er det særlig i KRLE elevene opplever det snakkes om betydning av menneskers tro i praksis. Det mest interessante er at langt flere elever ved katolske skoler opplever at tro diskuteres i praksis i *norsk* og *engelsk*. I norsk svarer 43 % at dette skjer (mot 18 % i gjennomsnitt), mens i engelsk gjelder det 20 % (mot 10 % i gjennomsnitt). Dette peker på en bredere integrering av tro i flere fag enn det som er vanlig ved andre kristne friskoler.

Etter spørsmålet om i *hvilke fag* dette gjelder, ble elevene bedt om å nevne *konkrete eksempler* som de husker fra et annet fag enn KRLE. Elevenes svar viser at forestillinger om tro og livssyn ikke bare behandles i KRLE, men også trekkes inn i andre fag og sammenhenger. Samtidig er det stor variasjon i hvilke eksempler elevene husker, og en betydelig andel oppga at de ikke hadde konkrete eksempler. At erfaringene oppleves fragmenterte, kan tyde på at integreringen

av kristne perspektiver i fag i stor grad er avhengig av enkeltlæreres initiativ og ikke alltid følger en tydelig strategi.

Et tydelig tema er *etikk, identitet og samfunn* (71 svar). Her nevner elevene særlig spørsmål om abort (10), kjønn, seksualitet og samliv (20), samt kjente historiske personers tro eller tvil (27). En elev forteller at de i en engelsktime lærte om Rosa Parks, at hun var kristen og gjorde en liten handling som fikk stor betydning for mange. Andre nevner personer som Hans Nilsen Hauge, Martin Luther, Martin Luther King jr., Gandhi og flere, samt hvilken betydning deres religiøse ståsted hadde. Også refleksjoner om menneskeverd og menneskesyn, mangfold, identitet, rasisme og synd ble trukket inn. Dette viser at tro ofte diskuteres i tilknytning til verdimeslige og etiske problemstillinger.

Et annet stort tema er *fag og fagkontekst* (70 svar). Elevene rapporterer at tro berøres i flere fag. I naturfag nevner noen at temaet kom opp i forbindelse med undervisning om fotosyntese, mens de fleste nevnte at de har snakket evolusjonsteorien versus skapelse (17). Én elev nevnte følgende:

I Naturfag, har vi snakket om evolusjons teorien, da har vi mest fokus på kristene forskere som motbeviser teorien om at alt liv på jorda startet med en celle. Peronelig tror jeg ikke på den teorien, for en celle kan ikke oppstå fra ingenting, og et smell kan ikke skje av seg selv. (sitat fra elevsvar)

En annen uttrykker følgende:

i naturfag husker jeg at vi har snakket om de som ikke er kristene tror på at alt ble til av the big bang eller alt ble til av ingenting, men i kristendomen tror vi alt ble til av gud (sitat fra elevsvar).

Kun tre elever oppgir eksplisitt at de har lært at evolusjonsteorien er feil. De øvrige som nevner temaet (17), beskriver enten samtaler om at Gud står bak skapelsen (uten at evolusjon nødvendigvis blir avvist), eller at kristne perspektiver blir trukket inn i drøftingen av evolusjon. En elev skriver for eksempel: «Når vi hadde om evolusjonsteorien i naturfag så snakket vi om

hva Charles Darwin trodde på og hvilke teorier han hadde (spesifikt om evolusjon)» (sitat fra elevsvar). Innerdal (2018) peker også på en lignende variasjon i kristne skolers undervisning om evolusjon. Siden metodebruken i vår studie skiller seg fra Innerdals, kan vi ikke si noe sikkert om endring i undervisning om evolusjon over tid – bare at det fortsatt er en variasjon mellom skolene.

I samfunnsfag og historie nevner elever holocaust, krig, slavehandel, men noen nevner også at de har snakket om evolusjon/skaping her også. Flere nevner kunst og håndverk (kristne motiver), og koblingen mellom tro og vitenskap (9). Dette indikerer at elevenes erfaringer med tro kan komme inn i en rekke faglige sammenhenger – noen ganger direkte, andre ganger mer indirekte.

Et tredje tema er *kristne uttrykksformer og aktiviteter* (59 svar). Dette inkluderer andakter eller samlinger (18), kristen sang og musikk (19), bibelfortellinger (11), filmer eller litteratur (7), og i noen tilfeller bønn eller oversettelse av bibeltekster. Enkelte (2) bemerker at kristne perspektiver noen ganger trekkes inn uten tydelig faglig relevans: «norsklæreren trekker alltid frem et eller annet kristent selv om det ikke har noe med saken og gjøre som f.eks abort» (sitat fra elevsvar). Videre nevnes *misjon, religion og kristent samfunn* (32 svar). Her peker elevene på temaer som kristendommens utbredelse, om ulike menigheter, kristne høytider, Norge som et kristent land, og misjon. Også andre religioner og livssyn blir fremhevet (11), samt betydningen av å respektere andres tro (5). Et eksempel er en elev som sier at «vi må respektere alle uansett hva de tror på eller hvordan de ser ut, dette hadde vi om når vi hadde om mangfold. Derfor kan en kristen akseptere andre mennesker i praksis» (sitat fra elevsvar). Et annet tema gjelder *tro som livspraksis* (28 svar). Elever beskriver hvordan tro kan påvirke livsførsel og kultur, eller ha betydning for hverdagen (10). Flere peker også på personlig standpunkt, fri vilje, opplevelsen av at tro gir verdi, og hvordan tro kan motivere til å bety noe for andre. Én elev trekker frem et eksempel fra kroppsøvingfaget:

I feks Gym har vi snakka om korleis vi behandlar andre i gymtimen. At ein hjelper andre viss du kan noko dei ikkje kan. At du er tolmodig viss nokon ikkje får aktiviteter til med ein gong. Egentlig generelt kan eit kristent menneskesyn påvirke ein persons væremåte veldig mykje. (sitat fra elevsvar)

En betydelig andel av svarene faller imidlertid i kategorien uklare eller irrelevante (138 svar). Hele 87 elever oppgir at de ikke hadde konkrete eksempler, mens 34 svarer «vet ikke» og 17 gir useriøse eller irrelevante svar. Samlet sett viser analysen av tekstsvarene på dette spørsmålet at elevene møter refleksjoner om tro i mange ulike faglige og sosiale kontekster, men at erfaringene er fragmenterte og svært ulike. For noen forbindes samtaler om tro i fagene med faglige diskusjoner om etikk, historie eller vitenskap, mens andre først og fremst nevner kristne aktiviteter som andakter, bønn og sang, som ofte er aktiviteter utenom selve undervisningen. At så mange ikke har konkrete eksempler, kan samtidig tyde på at koblingen mellom tro og fag utenfor KRLE ikke alltid oppleves som tydelig eller minneverdig for elevene. Dette illustrerer et spenn mellom det formelle kravet fra myndighetene om synliggjøring av verdigrunnet og elevenes faktiske opplevelse: For noen er kristne perspektiver tydelig til stede, mens for andre er de lite merkbare eller fremstår som tilfeldige innslag.

Funnene viser at kristne perspektiver finner vei inn i flere fag enn KRLE, men at dette skjer ujevnt, ofte fragmentert, og i stor grad avhengig av enkeltlæreres initiativ.

6.3. Oppsummering om skolens kristne formål

Kapittelet viser at skolens kristne formål kommer tydeligst til uttrykk i KRLE, mens påvirkningen i andre fag oppleves som mer begrenset og variabel. Elevenes motivasjon for å velge en kristen skole henger sammen med hvordan de tolker skolens kristne preg – både i undervisning, skolemiljø og hos lærerne.

Funnene viser at kristne perspektiver trekkes tidvis inn i andre fag, særlig i etiske og samfunnsmessige temaer, men at erfaringene ofte fremstår fragmenterte og avhengige av enkeltlæreres initiativ. Katolske skoler skiller seg noe ut ved en bredere integrering av tro i norsk og engelsk.

Samlet sett fremstår skolens kristne identitet som tydelig, men ulikt fordelt: sterkt knyttet til KRLE (og til en viss grad skolemiljøet), men mer sporadisk og varierende i andre fag.

7. Kristen tro

I dette kapitlet ser vi på skolens praksis med andakter og kristne samlinger. Vi undersøker både elevenes opplevelse av utbytte, deres faktiske deltakelse og hvilke alternative praksiser som forekommer under samlingene.

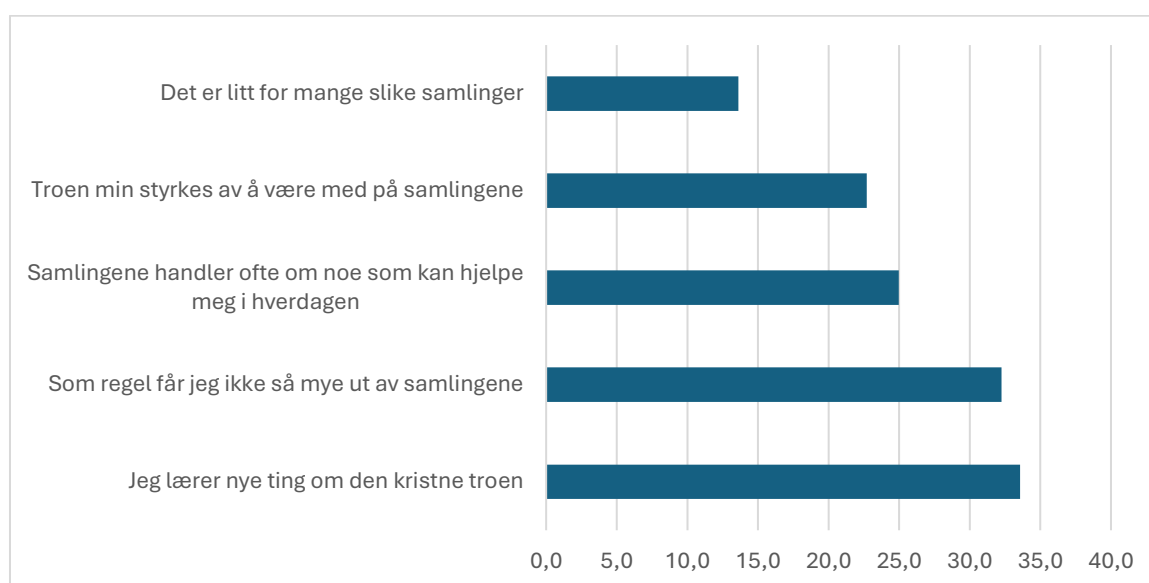
Elever ved samtlige skoler i undersøkelsen oppgir at skolen har andakter eller tilsvarende samlinger. Tre elever svarer at de ikke har det, men alle går ved større skoler der øvrige elever fra samme skole oppgir at det er andakt. Disse tre er derfor tatt ut av analysene av hvordan andaktene oppleves. Vi starter med å se på hvordan elevene vurderer andaktenes innhold og utbytte.

7.1. Andakter og kristne samlinger

Figur 7-1 viser hvor stor andel som er enig i ulike påstander om andaktenes innhold og utbytte (flere svar mulig per elev).

Figur 7-1

Opplevelse av andakter, fordeling i prosent

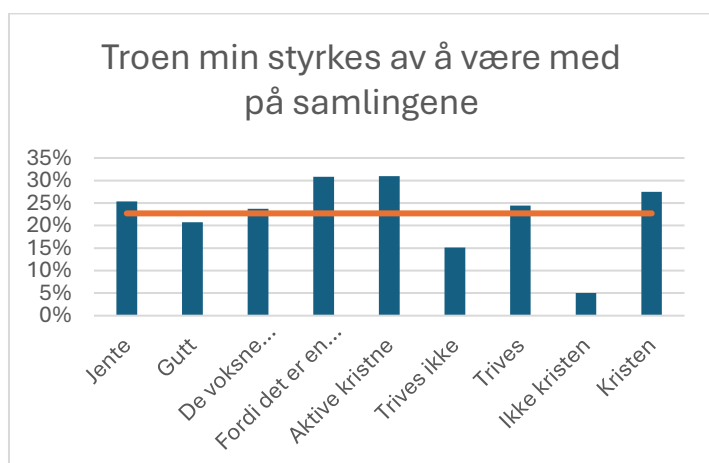

Flest elever krysser av for at de lærer nye ting om troen, mens omtrent like mange opplever at de ikke får så mye ut av samlingene. Selv om mange rapporterer begrenset utbytte, er det relativt få som mener det er for mange slike samlinger. Nedenfor ser vi nærmere på variasjoner etter kjønn, motivasjon for skolevalg, trivsel og religiøs bakgrunn. Figur 7-2–7-4 viser tre indikatorer på positivt utbytte: at troen styrkes, at samlingene hjelper i hverdagen, og at elevene lærer nye ting om tro.

Notis for Fig. 7-2–7-4. Andel i prosent som er enig i påstanden.

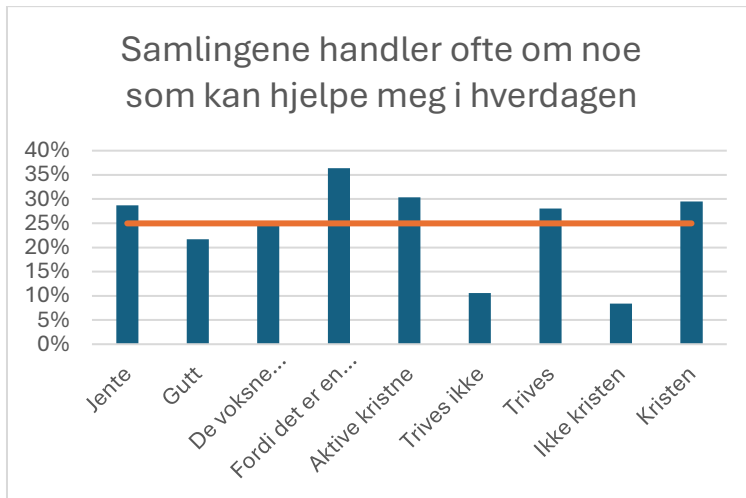
Figur 7-2

Utbytte av andakter – troen styrkes, fordeling i prosent

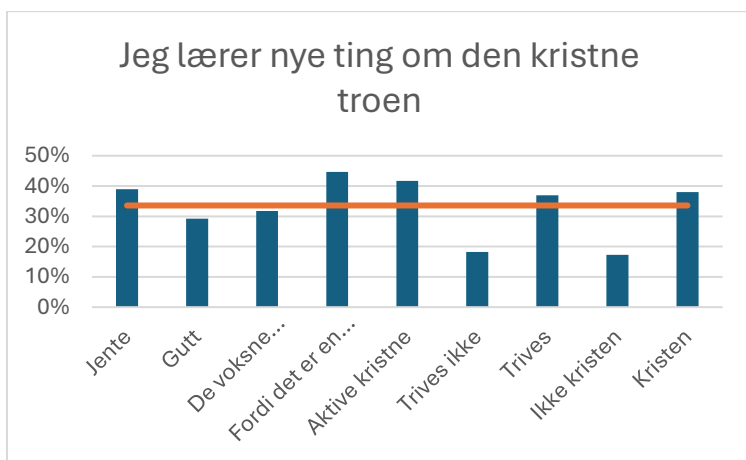
Figur 7-3

Utbytte av andakter – hjelp i hverdagen, fordeling i prosent

Figur 7-4

Utbytte av andakter – læring, fordeling i prosent

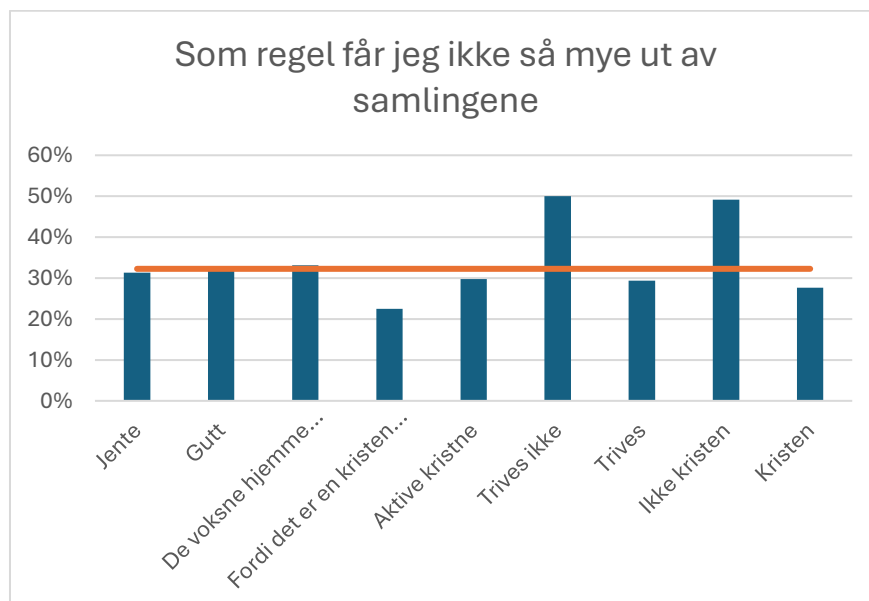
Vi ser på forskjeller mellom kjønn, motivasjon for skolevalg, trivsel, og religiøs bakgrunn. De tre første handler alle om positivt utbytte for elevene. Gjennomgående rapporterer jentene noe høyere utbytte enn gutter. Elever som selv valgte skolen fordi den er kristen ligger tydelig over snittet, særlig når vi spør om hvor ofte samlingene handler om noe som kan hjelpe dem i hverdagen. Elever som går på skolen fordi de voksne hjemme bestemte det ligger rundt eller under snittet. Dette kan tyde på at elevenes motivasjon og eierskap til skolevalget påvirker hvordan elevene opplever verdien av andaktene.

Hvordan elevene trives på skolen har også stor effekt: Minoriteten som ikke trives har langt lavere utbytte enn de som trives, som også her understreker viktigheten av trivsel (som drøftes mer inngående i kap. 4). Vi har tre parametere som ser på religiøs tilhørighet, to av disse er overlappende. Den gruppen som oppgir at de får minst ut av samlingene er de uten kristen bakgrunn; samtidig oppgir 17 % av disse at de lærer nyttige ting om kristendommen av å delta på samlingene. De resterende elevene har en kristen tilhørighet, og en andel av disse betegnes som *aktive kristne* (se kap. 3.3). Begge disse gruppene ligger noe over gjennomsnittet, men det er noe overraskende at ikke en enda større andel av de aktive kristne opplever at troen styrkes (31 %), at samlingen kan hjelpe den i hverdagen (30 %) eller at de lærer nye ting om troen (42 %). Det er altså et mindretall av de aktive kristne som opplever konkret utbytte av samlingene. Dette funnet utfordrer forestillingen om at andakter primært fungerer trosstyrkende for de mest aktive troende, og kan indikere at innholdet oppleves mer repetitivt enn nyskapende også for denne gruppen.

Det neste spørsmålet handler også om utbytte, men er noe mer generelt, og negativt vinklet. Figur 7-5 viser andelen som sier at de får lite ut av samlingene.

Figur 7-5

Utbytte av andakter – lite utbytte, fordeling i prosent

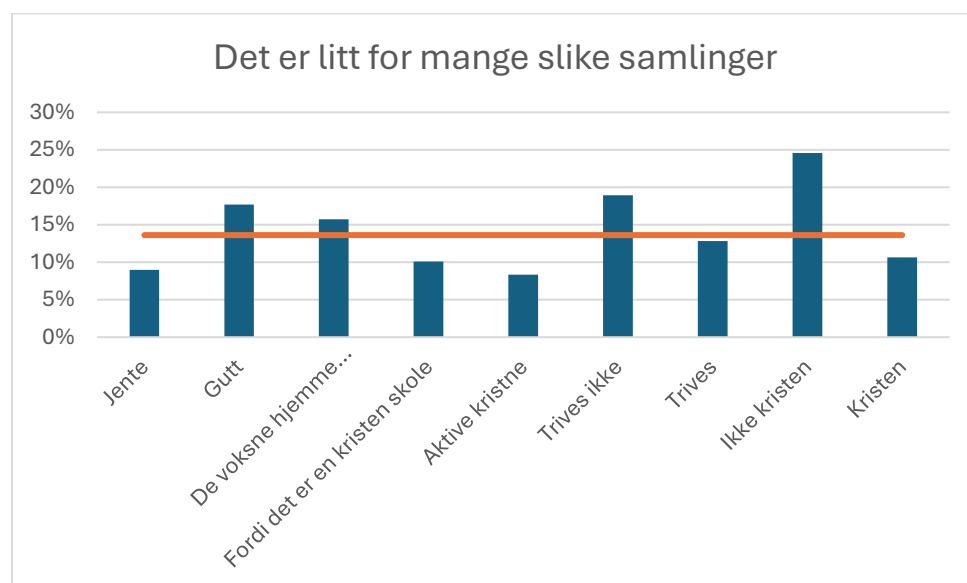

Et interessant funn her er at det er langt færre som velger dette alternativet enn dem som *ikke* valgte noen av de positive utsagnene. Det kan bety at mange opplever *noe* utbytte, men at de forhåndsdefinerte alternativene vi gav dem å velge blant ikke traff. Dette peker på en metodisk utfordring: Elevenes erfaringer kan være mer sammensatte enn det forhåndsdefinerte svarkategorier klarer å fange opp, eller at de har vanskelig for å uttrykke eget utbytte presist. Mønsteret ellers ligner de positive indikatorene: Elever som *valgte skolen fordi den er kristen* oppgir sjeldnere lavt utbytte enn dem der *foreldrene* valgte; *ikke-kristne* og særlig dem som *ikke trives* rapporterer oftere lavt utbytte.

Etter å ha sett på utbytte av samlingene er det interessant å se i hvilken grad de opplever at det er for mange slike samlinger. Figur 7-6 viser andelen som mener det er *for mange* samlinger.

Figur 7-6

Utbytte av andakter – for mange samlinger, fordeling i prosent

Som i figur 7-1 er dette alternativet minst valgt: 14 % i gjennomsnitt mener det er for mange slike samlinger, noe som viser en overordnet aksept for ordningen med andakter. Det er omtrent dobbelt så mange gutter som jenter som mener det er for mange samlinger. For øvrig følger

fordelingen mønsteret for hvordan de opplever utbytte. Dette kan tolkes som at andakter i stor grad er en normalisert del av skolehverdagen, selv om opplevd utbytte varierer mellom grupper.

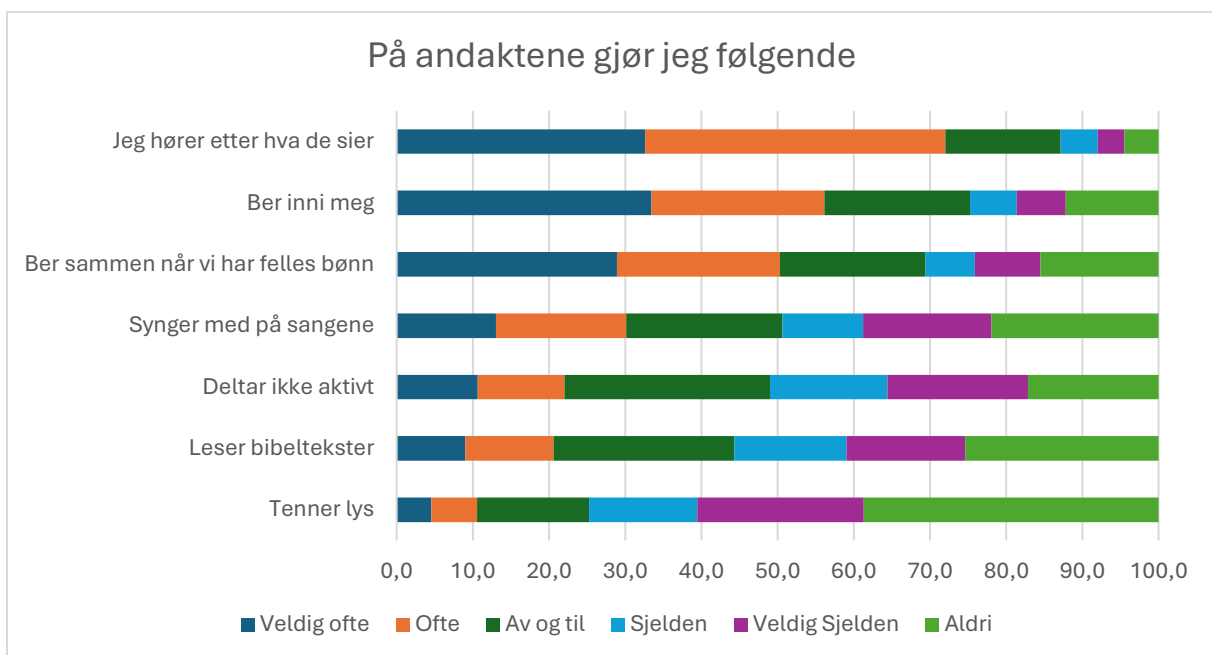
Etter å ha sett på hva elevene får ut av andaktene, er det naturlig å se nærmere på hvordan de faktisk deltar under disse samlingene.

7.2. Deltakelse på andaktene

Elevene har rangert hvor ofte og hvordan de deltar på andaktene. Figur 7-7 viser frekvens for ulike deltakelsesformer.

Figur 7-7

Deltakelse under andaktene, frekvens i prosent

Notis. Skala 0–6: 0 = aldri, 6 = veldig ofte.

Det vanligste deltakelsen på andaktene er å følge med på hva som blir sagt av den som holder andakten. Én av tre (33 %) følger svært ofte med, og ytterligere 40 % følger ofte med; få (13 %)

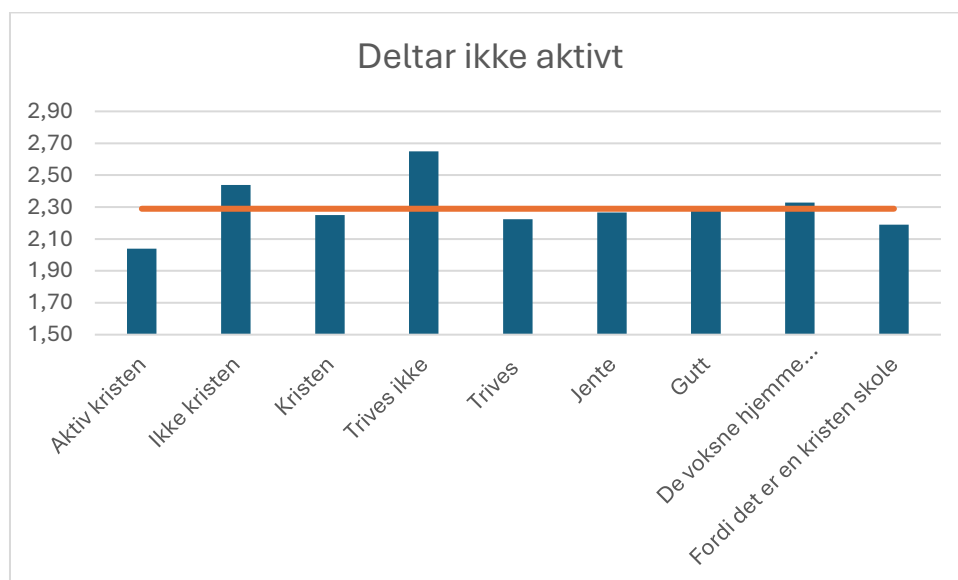
svarer at de *sjelden eller aldri* følger med. Nesten én av fire (22 %) oppgir at de *deltar ikke aktivt* (ofte eller veldig ofte), mens halvparten (51 %) oppgir at de *sjeldent eller aldri* ikke deltar aktivt. Majoriteten av elevene er altså *aktivt involvert* i andaktene ved skolen. At såpass mange oppgir aktiv deltakelse kan tolkes som uttrykk både for reell religiøs praksis og for sosial forventning om deltakelse. Fosse (2024) viser også til at det ved mange skoler ser ut til å være obligatorisk deltakelse ved andakter og andre religiøse samlinger.

Når vi ser på enkeltformer for deltakelse, er *bønn* den mest utbredte: mange *ber inni seg* (34 % veldig ofte) og mange deltar i *felles bønn* (29 % veldig ofte). Det er færrest som deltar veldig ofte (13 %) med å synge med på sangene, lese bibeltekster (9 %) og tenne lys (5 %).

Vi skal se litt nærmere på hver enkelt av faktorene, ved å sammenligne gjennomsnitt fordelt på utvalgte indikatorer mellom ulike grupper av elever. Figur 7-8 viser hvem som oftest *ikke* deltar aktivt. Skalaen går fra 0, aldri til 5 svært ofte.

Figur 7-8

Deltakelse under andaktene – deltar ikke aktivt

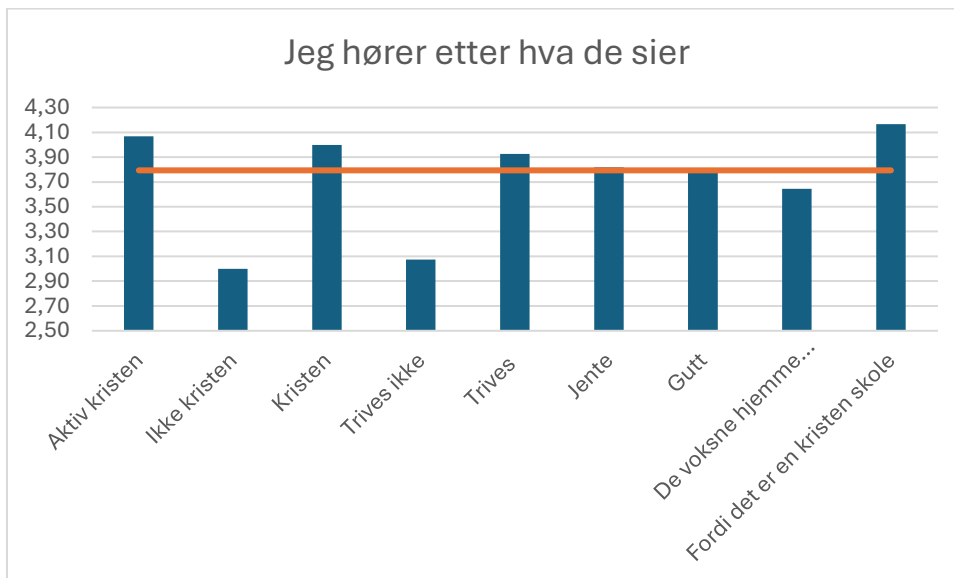
Notis. Skala 0–5: 0 = aldri og 5 = veldig ofte

De som *ikke trives*, scorer klart høyest på «deltar ikke aktivt». Dette er en viktigere faktor enn at en ikke er kristen. Dette viser igjen den sterke sammenhengen mellom trivsel og deltakelse, og antyder at *avstand til fellesskapet* kan være vel så viktig som trosbakgrunn for å forklare lav deltakelse. De som deltar mest aktivt er de som har et aktivt kristent liv utenfor skolen.

Figur 7-9 viser hvor ofte elever *lytter* under andaktene.

Figur 7-9

Deltakelse under andaktene – lytter

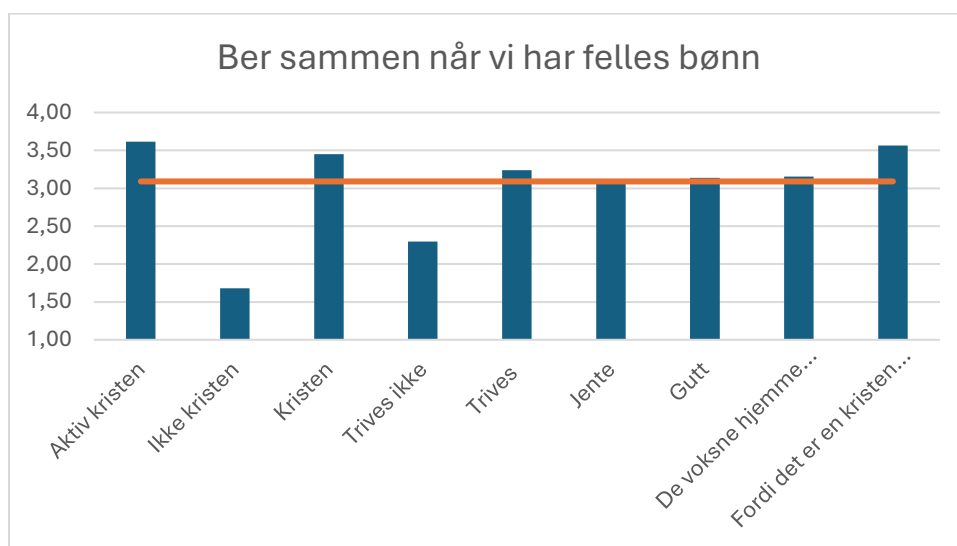
Notis. Skala 0–6: 0: Aldri og 6: Veldig ofte

En relativt passiv faktor for deltakelse handler om å lytte til den som prater på andakten. Lavest scorer *ikke-kristne* og elever som *ikke trives*. De som har et *aktivt kristent engasjement* utenfor skolen, ligger bare litt høyere ut enn øvrige kristne. Vi ser også at det er relativt stor forskjell basert på motivasjon for valg av skole. De som valgte skolen *fordi den en kristen* er de som scorer høyest på denne faktoren, mens de som er der *fordi de voksne bestemte det* ligger under gjennomsnittet.

To av faktorene handler om bønn, og vi skal se på de samtidig. Figur 7-10 viser deltakelse i fellesbønn og Figur 7-11 egen bønn.

Figur 7-10

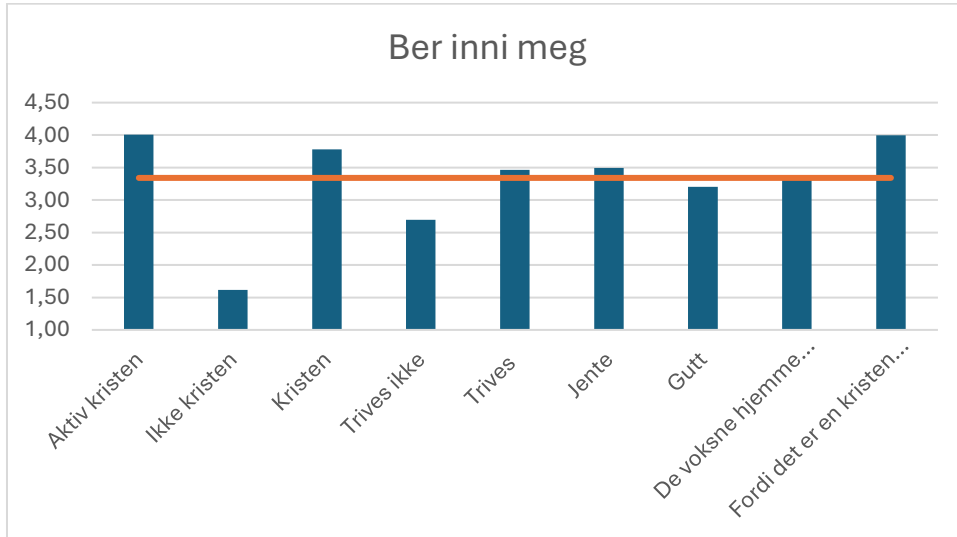
Deltakelse under andakten – fellesbønn

Notis (Fig. 7-10/11). Skala 0–6: 0 = aldri, 6 = veldig ofte

Figur 7-11

Deltakelse under andakten – egen bønn

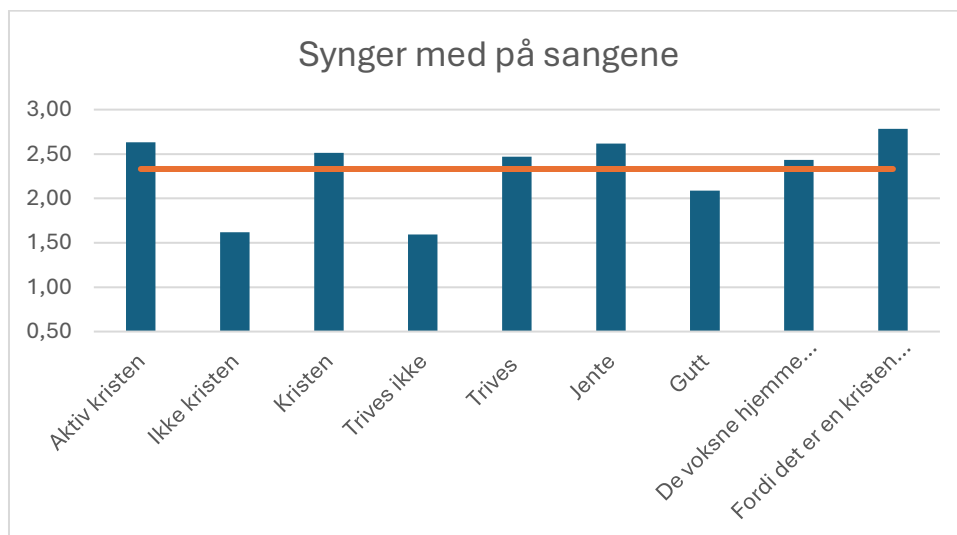

Som vi ser av figur 7-11 er det å be inni seg mer vanlig enn å delta i felles bønn. Et interessant unntak her er de katolske skolene der fellesbønn (3,49) ligger over egen bønn (3,17). De som ikke har en kristen tro deltar langt sjeldnere i bønn enn kristne, og særlig sjelden sammenlignet med elever som er *aktive kristne* eller som valgte skolen *fordi den er kristen skole*. Disse deltar langt oftere i bønn på skolen. Elever som *ikke trives* ligger under gjennomsnittet på begge mål, men relativt høyere på å *be inni seg* – noe som kan indikere en følelse av å ikke være en del av et fellesskap.

Vi har også sett på tre andre praksiser de kan delta med i andaktene, synge med på sangene, lese bibeltekster, enten alene eller sammen, og å tenne lys. Figur 7-12–7-14 viser deltakelse i sang, bibellesning og lystenning.

Figur 7-12

Deltakelse under andakter – sang

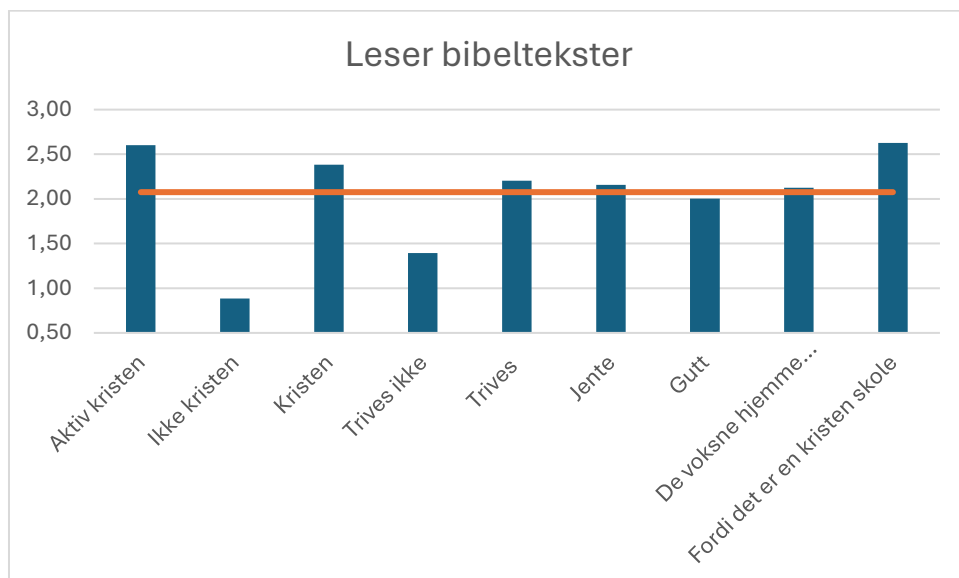

Notis (Fig. 7-12–7-14). Skala 0–6: 0 = aldri, 6 = veldig ofte

Ikke-kristne og elever som ikke trives deltar minst; høyest deltakelse finner vi blant dem som valgte skolen fordi den er kristen og blant aktive kristne. På dette spørsmålet er det også en viss kjønnsforskjell hvor jenter oppgir å delta i sang noe oftere enn gutter.

Figur 7-13

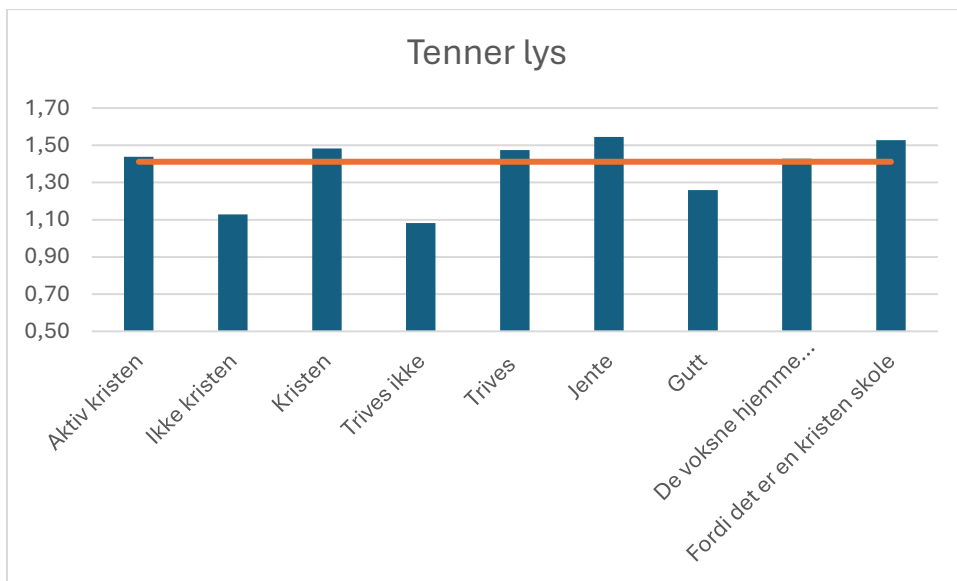
Deltakelse under andakten – bibellesning

Det er ikke spesielt vanlig å lese bibeltekster på andaktene på skolen for noen av gruppene. For *ikke-kristne* skjer det nesten aldri; selv om det gjøres oftest blant *aktive kristne* og *de som har valgt skolen fordi den er kristen*, gjøres det også sjelden av disse gruppene.

Figur 7-14

Deltakelse under andakten – lystenning

Det siste vi har sett på er å tenne lys. Dette er også en sjelden praksis, med relativt små forskjeller mellom grupper, selv om det er noe vanligere for jenter enn gutter. I likhet med spørsmålet om bønn har vi her sett på forskjeller mellom skolene, og igjen skiller de katolske skolene seg tydelig ut. Her er lystenning langt mer vanlig (2,36) enn gjennomsnittet (1,41). Tilsvarende er det mindre vanlig (1,71) å lese i Bibelen blant elevene på de katolske skolene enn gjennomsnittet (2,08). Dette viser en variasjon på skolene, som i noe grad kan reflekteres i skolenes konfesjonelle tilhørighet og tradisjoner for trosutøvelse

De kvantitative analysene gir et bilde av utbytte og deltakelse, men de åpne spørsmålene viser et bredere spekter av erfaringer. I neste del ser vi derfor på elevenes beskrivelser av alternative praksiser under andaktene.

7.3. Alternative praksiser under andakter?

Elevene fikk et åpent spørsmål om det var andre ting de pleide å gjøre under andaktene. Svarene speiler delvis funnene over og viser et mangfold av praksiser – fra aktiv trosutøvelse til passiv tilstedeværelse eller fravær. Samtidig oppgir mange at de *ikke* gjør noe annet, eller gir uklare svar.

Et sentralt tema er *aktiv deltakelse* (62 svar). Her nevner elevene at de ber (11), leser i Bibelen (3), løfter hender (1), reflekterer (5) eller svarer på spørsmål (1). Blant de som oppgir å reflektere over innholdet i andakten, er det også noen som uttrykker at de reflekterer kritisk over det som blir sagt. At enkelte beskriver refleksjonen som kritisk gir et konkret eksempel på kritisk tenkning i møte med skolens trosformidling. Andre former for deltakelse som oppgis er å bidra med vitnesbyrd (1), delta i lek (9) eller synge (3). Den største undergruppen her er elever som oppgir at de lytter og følger med (28). Én elev svarer: «høre om Jesu lære og få tips om hvordan man kan be» (sitat fra elevsvar), en annen svarer at «Jeg hører seff etter, men jeg vet ikke helt om jeg er kristen enda, så noen ganger er det vanskelig» (sitat fra elevsvar), og en tredje elev svarer at

Jeg lytter som regel. Hvis jeg begynner å bli rastløs eller lei, sitter jeg fortsatt stille for å vise respekt. Det er koselig når jeg får noe ut av det og når det er litt variert, og ikke bare tar 'vår far'. (sitat fra elevsvar)

Det kan selvsagt problematiseres hvorvidt lytting skal regnes som *aktiv deltakelse*. Vi har likevel satt skillet her siden det ofte forventes at elever sitter rolig og følger med, som en elev skriver: «følge med. det må du og» (sitat fra elevsvar).

Et annet tema er *passiv deltakelse eller tilstedeværelse* (49 svar). Mange beskriver at de soner ut eller tenker på andre ting (25), holder på med andre ting (8), eller bare er passivt til stede (16). Én elev svarer at «jeg bare er der jeg er ikke kristen så jeg har ingen grunn til å be, men jeg deltar i aktivitetene for å passe inn» (sitat fra elevsvar). En annen retter kritikk mot det vedkommende opplever som urettmessig påtvunget religionsutøvelse:

Jeg pleier å sitte stille og slappe av mens læreren og andre elever ber. En ting jeg ikke liker med noen av morgensamlingene, er at noen lærere ber alle elever om å lukke øynene og be, noe jeg ikke liker fordi jeg ikke er kristen og ber ikke. Jeg synes ikke at lærerne skal kunne be folk om å være med å be. (sitat fra elevsvar)

Også her gis det uttrykk for en kritisk refleksjon over skolens trosformidling, og det reises spørsmål om balansen mellom frivillighet og press i skolens religiøse praksis, et tema som også har vært diskutert i forskningslitteraturen (se Fosse, 2024, s. 294).

Et tredje tema er *musikalsk og teknisk deltakelse* (12 svar). Dette inkluderer elever som bidrar med å spille instrumenter (6), er forsangere (5), eller styrer lyd og lys (1). Et mindre, men tydelig tema er *fravær fra andakten* (5 svar), der noen oppgir at de ikke deltar på andaktene (4), som for eksempel at de går ut eller går på do, eller at skolen ikke har slike samlinger (1).¹⁰ Det største antallet svar faller imidlertid i temaet *uklare eller irrelevante svar* (119). Hele 103 svarer bare «nei», mens 12 gir useriøse eller feil svar, og 4 oppgir at de ikke vet. Samlet sett viser analysen av tekstsvarene på dette spørsmålet at elevenes praksiser under andakter varierte. For noen handler andakten om aktiv trosutøvelse, mens andre beskriver en mer passiv eller distansert deltakelse. At så mange svarer «nei» eller gir uklare svar kan tyde på at mange elever opplever andakten som en aktivitet uten tilleggshandlinger, eller at spørsmålet ikke oppleves relevant.

7.4. Oppsummering og drøfting

Analysen viser at andakter og kristne samlinger er en fast del av hverdagen ved alle skolene, men at elevenes opplevelse av utbytte varierer betydelig. Mens noen opplever at samlingene styrker troen og gir hjelp i hverdagen, rapporterer andre at de får lite eller ingenting ut av dem. Likevel er det relativt få som mener det er for mange samlinger, noe som tyder på at andakten er en akseptert og normalisert del av skolehverdagen.

Tre faktorer skiller seg ut: trivsel, motivasjon og religiøs bakgrunn. Elever som trives på skolen, og de som *selv* har valgt skolen fordi den er kristen, rapporterer gjennomgående *større utbytte* og *mer aktiv deltakelse*. Motsatt har elever som *ikke trives*, eller som *ikke er kristne*, lavere utbytte og mindre deltakelse. Dette indikerer at andakten ikke bare er en *trospaksis*, men også en *sosial praksis* som er nært knyttet til fellesskap og tilhørighet.

---

¹⁰ Som nevnt over, kommer det samtidig frem i svarene fra elever ved de samme skolene at skolene har andakter.

Samtidig utfordrer funnene forestillingen om at andakter først og fremst *styrker troen hos allerede aktive kristne*: selv blant disse er det et *mindretall* som opplever tydelig trosstyrkende effekt. Det kan peke mot at innholdet i samlingene oppleves repetitivt eller lite tilpasset elevenes behov. Funnene i rapporten viser at det er en betydelig variasjon blant de ulike elevene ved skolen. Tidligere forskning på kristne ungdommer fra frikirker og bedehus viser at også blant aktive kristne ungdommer praktiseres et kristent liv og praksis på ulike måter (Zeiffert, 2024). Dette gjenspeiles trolig også blant de aktive kristne på de kristne skolene. Samtidig viser variasjonene mellom skolene – for eksempel de katolske skolenes tydeligere vektlegging av fellesbønn og lys-tenning – at skolens konfesjonelle tradisjon setter preg på elevenes praksiser. Dette understreker betydningen av å se skolens religiøse profil ikke bare som en generell «kristen ramme», men som konkret formet av tradisjon og institusjonell tilhørighet.

De åpne svarene viser dessuten at enkelte elever reflekterer kritisk, noen opplever press til å delta, og andre forholder seg passivt. Dette understreker at andaktene fungerer ulikt: for noen som arena for trosutøvelse og fellesskap; for andre som en rutine de deltar i av hensyn til fellesskapet eller som de distanserer seg fra.

Samlet tegner dette et bilde av andakten som en *kompleks praksis* i kristne skoler: Den er både inkluderende og ekskluderende, fellesskapsbyggende for mange og potensielt fremmedgjørende for noen. Det reiser spørsmål om *hvordan* andakter kan utformes slik at de ivaretar både skolens *kristne formål* og elevenes *mangfoldige bakgrunner og behov*.

8. Overordnet om skolens kvalitet

I dette kapitlet ser vi på hvordan elevene vurderer skolens kvalitet mer overordnet. Vi undersøker først om de vil anbefale skolen til andre, før vi går inn i åpne svar der elevene beskriver hva som er bra med skolen og hva de mener kan forbedres. En av måtene det ble gjort på var å vurdere om de kunne anbefale skolen til andre, eller ikke. Figur 8-1 viser andelen elever som oppgir at de kan anbefale skolen til andre.

8.1. Anbefale skolen?

Figur 8-1

Andel elever som kan anbefale skolen

Dette diagrammet viser en klar majoritet (80 %) som er fornøyd nok med skolen til å anbefale den til andre. Bare 5 % vil ikke anbefale den til andre, mens 15 % er usikre. I den videre analysen slår vi sammen gruppene «nei» og «vet ikke».

Tabell 8-1 viser korrelasjoner mellom det å anbefale skolen og utvalgte variabler.

Tabell 8-1*Korrelasjon mellom å anbefale skolen, og utvalgte variabler*

	Anbefale skolen
Trives du på skolen?	,480**
Jeg har mange venner på skolen	,316**
Kjønn (1j 2g)	-,073*
Kristen	,170**
Aktive kristne	,108**
Fordi det er en kristen skole	,262**
Fordi skolen har godt rykte	,199**
Fordi noen anbefalte skolen	,164**
Fordi jeg har viktige venner som skulle gå her	,111**
Fordi skolen har en IKT-løsning jeg liker (Mac, iPad eller lignende)	,110**
De voksne hjemme bestemte det	-,172**
Fordi jeg trengte å skifte miljø	0,037
Fordi skolen ligger nær hjemmet mitt	0,002
Fordi skolen er en mindre skole enn alternativet/alternativene	0,068

Denne korrelasjonstabellen viser flere interessante sammenhenger. Ikke overraskende er det en sterk korrelasjon mellom trivsel og det å anbefale skolen, og denne kommer ut som den sterkeste korrelasjonen. Deretter kommer venner ut som den nest sterkeste, og fra kapittel 4.3 husker vi at venner og trivsel også er to variabler med sterk sammenheng. Elevene som er kristne, anbefaler skolen i større grad enn de som ikke er det. Et interessant funn her er at når

en ser på subgruppen *aktive kristne*, så anbefaler de den også, men det er en noe svakere korrelasjon enn for kategorien «kristen» samlet.

Når det gjelder motivasjon for skolevalg, er sammenhengen sterkest for dem som *valgte skolen fordi den er kristen*, fulgt av *skolens rykte* og at *noen anbefalte skolen*. Det er også en positiv korrelasjon til at en *hadde venner som skulle gå der*, men den er ikke spesielt sterk. Det viser at vennskap som oppstår på skolen, er viktigere enn at det er venner som går der når en begynner. For elever som oppgir at *foreldrene bestemte det*, er det en negativ korrelasjon til å anbefale skolen til andre. Jenter vil anbefale skolen noe oftere enn gutter.

På slutten av spørreskjemaet var det to åpne spørsmål der elevene kunne skrive hva de synes er bra med skolen, og hva skolen kan gjøre bedre. Svarene på disse to spørsmålene overlapper delvis med tidligere spørsmål i undersøkelsen om trivsel (se kap. 4). Flere elever påpekte selv at de hadde svart på noe tilsvarende før. Likevel fremkommer det her nye nyanser, særlig når det gjelder skolens kvalitet og forslag til forbedringer. Begge spørsmålene var åpne, slik at elevene kunne formulere sine egne svar og trekke frem det de opplever som mest relevant.

8.2. Kvalitativ analyse av skolens styrker og utfordringer

Etter å ha sett på de statistiske sammenhengene, ser vi nå nærmere på hva elevene selv fremhever som skolens sterke sider.

8.2.1. Hva som er bra med skolen

Analysen av tekstsvarene viser at elevenes positive vurderinger retter seg mot flere temaer, med særlig vekt på sosiale relasjoner, lærere og skolens kristne profil. Det mest fremtredende temaet er *sosialt miljø og fellesskap* (363 svar). Mange fremhever miljøet på skolen (240) og vennskap (101) som avgjørende for trivsel. Én elev skriver for eksempel:

så bra skole og klasse vi har godt miljø og alle er venner ingen er uttafor vi er venner på tvers av klasser. jeg er foreksempel veldig god venn med noen som er 2 år eldre en meg

nå går de ikke på skolen da men vi er veldig gode venner og de som er 3 år eldre også. jeg elsker denne skolen. (sitat fra elevsvar)

Noen løfter også frem fordelene med en liten skole eller klasse (22). Et annet sentralt tema er *lærere og voksenkontakt* (140 svar). Elevene beskriver lærerne og de andre voksne som en viktig kilde til trivsel og trygghet, noe som understreker betydningen av relasjoner mellom elever og ansatte:

det som er bra med denne skolen er at alle lærerne aksepterer deg for hvem du er, og det er mange lærere som tuller med oss og har det gøy med oss, men er seriøse når det er behov for det. (sitat fra elevsvar)

Et annet viktig tema gjelder *kristen profil og religiøse aktiviteter* (94 svar). Flest elever viser til at det er bra å gå på en kristen skole (79), mens andre nevner andakter og religiøse samlinger (15) som positive innslag. En elev skriver for eksempel: «Det som jeg synes er bra med skolen er at det ikke er så mange på skolen. Jeg synes og at det er veldig bra at skolen har andakter og skolesamlinger» (sitat fra elevsvar).

Også *overordnede vurderinger* (75 svar) er vanlige. Her skriver flere at «det meste eller alt er bra» (54), eller omtaler skolen som en «god skole» (16), Noen få (5) uttrykker at de bare delvis trives.

Videre nevner elever *undervisning og faglig innhold* (68 svar), der de særlig fremhever det faglige generelt (51), men også kroppsøving (6), lite lekser (6) og valgfag (5). Et annet tema er *skolens rammer og fasiliteter* (68 svar). Her trekkes frem gode fasiliteter og utstyr (26), ekstra tilrettelegging (12), beliggenhet (10) og skolemat eller kantine (15). Enkelte nevner også IT-løsninger (3) og at det er en fordel at både barne- og ungdomstrinn finnes på samme sted (2). *Aktiviteter og fritidstilbud* (39 svar) ble også trukket frem, med henvisning til arrangementer (16), friminutt og pauser (18) og turer (5). Til slutt var det en del *uklare eller irrelevante svar* (46), der noen oppga at de ikke hadde noe å si (9), mens andre svarte useriøst (18) eller «vet ikke» (19). Samlet viser analysen av svarene på dette spørsmålet at elevene først og fremst

setter pris på det sosiale fellesskapet og relasjonene til lærerne, men at skolens kristne profil, undervisning, fasiliteter og aktiviteter også oppleves som viktige kvaliteter.

8.2.2. Hva skolen kan gjøre bedre

Når det gjelder forbedringsmuligheter, peker elevene på et bredt spekter av temaer som spenner fra organiseringen av skolehverdagen til undervisning, lærere, miljø og skolens kristne profil. Det mest omfattende temaet gjelder *organisering av skolehverdagen* (152 svar). Elever ønsker seg kortere skoledager (5), mindre lekser (27), færre prøver og vurderinger (14), mindre undervisning eller mer fri (18) og en mindre streng skolehverdag (21). Andre ber om mer frihet (6), lov til å bruke mobil (12), senere oppstart på dagen (7) eller flere og lengre friminutt (14). Enkelte foreslår også å få være inne i friminuttene (11) eller mer medvirkning (2). Et annet viktig tema er *lærere og voksenkontakt* (79 svar). Elevene etterspør tydeligere regler (14), at lærerne griper inn mer mot mobbing og utestenging (13), og at de i større grad hører på elevenes argumenter (10):

Skolen kunne blitt litt bedre ved at lærerne kunne hørt litt etter når elevene er uenige med læreren. Ofte opplever jeg at når jeg responderer på det læreren sier, blir jeg ignorert. Noen av lærerne er litt sure og gidder ikke helt å høre etter. (sitat fra elevsvar)

Flere ønsker «bedre lærere» (20), mens andre nevner bedre skolehelsetjeneste (3), bedre skoleledelse (1), mindre forskjellsbehandling (6), mer respekt (5) og tettere dialog (4).

Et tredje tema er *generelle vurderinger* (56 svar). De fleste i denne gruppen uttrykker at «ingenting» bør forbedres fordi de allerede synes skolen er bra (50), mens noen få skriver at «mye kan bli bedre» (5). Videre ble undervisning og faglig innhold (55 svar) trukket frem. Mange ønsker mer variert undervisning (36), mens andre peker på behov for bedre tilrettelegging (5), mer kroppsøving (3), mer læring (4), lavere krav (3) og flere fag eller valgfag (3). Når det gjelder *skolens rammer og ressurser* (53 svar), etterlyser elevene bedre skolebygg og fasiliteter (20), mer utstyr (5), skolemat/kantine (15), bedre IT-løsninger (2) og bedre økonomi (3). Noen nevner også behov for kortere skolevei eller bedre transportmuligheter (6).

I det fjerde temaet, *kristen profil og livssyn* (40 svar), er elevene delte: Noen ønsker *mer* kristendomsfokus (12), mens andre ønsker *mindre* (12). I tillegg fremheves behov for å være mer åpen for andre religioner og livssyn (12): «enkelte lærere diskuterer med elever og er ikke åpne for ikke-kristne livssyn» (sitat fra elevsvar), og noen nevner å gjøre andaktene «kjekkere» (2).

Videre peker noen på behov for *aktiviteter og variasjon* (27 svar), særlig flere aktiviteter (25) og turer/utflukter (2). Elevene nevner også *sosialt miljø og inkludering* (27 svar). Her foreslås et bedre miljø (14), mer inkludering (5), mindre banning og stygt språk (4), og mindre mobbing og erting (2). Én elev svarer at

skolen kan jobbe litt mer med å forhindre hærverk og mobbing, fordi det er en del hærverk som påvirker skolehverdagen ganske negativt for de fleste, og det er ofte dårlige kommentarer som blir slengt rundt blant elevene. (sitat fra elevsvar)

Enkelte peker også på at skolen burde ha flere kristne elever (1) eller høyere terskel for mobbesaker (1). Til slutt er det noen som trekker frem struktur og størrelse på skolen (10 svar), der enkelte ønsker å dele opp undervisningen i trinn for fådelte skoler (3), ha en mindre skole (3), eller flere elever på skolen (4). En betydelig andel av svarene er *uklare eller irrelevante* (95), hvor de fleste svarte «vet ikke» (72) eller ga useriøse/feil svar (23).

Selv om den store majoriteten av elevene oppgir å være fornøyde med skolen, viser samtidig flere elever til at skolen kan ha et forbedringspotensiale. Elever foreslår endringer knyttet til skolens organisering, arbeidsmengde og undervisningsform, men også relasjonen til lærere, skolens fysiske rammer og dens religiøse profil nevnes som sentrale områder for forbedring. Selv om spørsmålene om hva som er bra med skolen og hva elevene mener skolen kan gjøre bedre delvis overlapper med de tidligere spørsmålene om trivsel (Kap. 4), kommer det likevel frem noen nye momenter. Mangle elever gjentar at vennskap, miljø og lærere er de viktigste grunnene til trivsel, men i disse åpne spørsmålene får de også anledning til å utdype synspunkter på skolens kvalitet mer generelt. Blant de positive vurderingene fremheves ikke bare relasjoner og fellesskap, men også skolens kristne profil, undervisningens innhold, fasiliteter og

aktiviteter. Dette gir et bredere bilde enn de rene trivselsspørsmålene, som primært handlet om elevenes opplevelser i hverdagen.

Når det gjelder forbedringsforslag, peker elevene i større grad på strukturelle forhold som arbeidsmengde, lekser, prøver, skolens organisering og fysiske rammer. Dette er momenter som i mindre grad kom frem i svarene på spørsmålene om trivsel, og som derfor representerer nye perspektiver. Elevene bruker med andre ord disse åpne spørsmålene til å gi konkrete forslag til endringer, og til å løfte frem sider ved skolens organisering og ressurser som de ellers ikke kommenterte.

Samlet sett innebærer spørsmålene altså en viss grad av repetisjon – særlig når det gjelder betydningen av miljø og lærere – men de tilfører også ny informasjon ved å tydeliggjøre elevenes syn på undervisningskvalitet, kristen profil, skolens fasiliteter og organisering.

8.3. Oppsummering av overordnet opplevelse av skolen

Analysen viser at et klart flertall av elevene er fornøyde nok til å anbefale skolen til andre. Trivsel og vennskap fremstår som de sterkeste driverne, tett fulgt av elevenes motivasjon for skolevalg. At kristen bakgrunn spiller en rolle, men at aktive kristne ikke skiller seg markant ut, peker mot at skolens attraktivitet ikke bare handler om trosprofil, men like mye om miljø og fellesskap.

De åpne svarene utdyper dette bildet. Når elevene fremhever hva som er bra med skolen, peker de særlig på det sosiale miljøet og relasjonene til lærerne. Den kristne profilen blir også nevnt som positiv, men i mindre omfang enn fellesskap og trivsel. Det tyder på at skolens religiøse forankring oppleves som en del av helheten, men ikke nødvendigvis som hovedgrunnen til at elevene trives.

Når det gjelder forbedringsforslag, fremhever elevene først og fremst strukturelle forhold: arbeidsmengde, lekser, prøver, skoledager og fasiliteter. I tillegg etterspør de mer variert

undervisning, tydeligere regler og bedre håndtering av mobbing. Interessant nok er vurderingene av den kristne profilen delte: noen ønsker mer kristent innhold, andre mindre, mens flere ønsker større åpenhet mot andre religioner. Dette illustrerer spenningen mellom skolens kristne formål og elevenes ulike forventninger.

Samlet sett viser analysen at elevenes vurdering av skolens kvalitet først og fremst handler om trivsel, fellesskap og relasjoner. Samtidig kommer det frem et bredt spekter av forslag som peker mot at strukturelle og pedagogiske forhold også er avgjørende for elevenes opplevelse av kvalitet. For skolene innebærer dette en dobbel utfordring: å ivareta sitt kristne verdigrunnlag, samtidig som de møter elevenes ønsker om en mer variert og tilpasset skolehverdag.

Verdt å nevne er imidlertid at elevenes ønsker om forbedring ikke bør leses som en ren bestillingsliste for skolene, men som materiale for pedagogisk dømmekraft. Flere av ønskene sammenfaller åpenbart med skolens formål (for eksempel bedre klassemiljø, rettferdige regler og tydeligere arbeid mot mobbing), og peker mot forbedringer som både styrker trivsel og oppfyller skolens ansvar. Andre ønsker krever en balansering mellom elevenes umiddelbare komfort og skolens forpliktelse på faglig utfordring, fordypning og danning. Biesta (2015, s. 204) minner om viktigheten av å gi barn og unges ønsker en «virkelighetskontroll» for å hjelpe dem å vurdere om det som ønskes også er *ønskverdig* for eget og andres liv. Det gjelder særlig «behagelige» ønsker om mindre lekser, senere skolestart, mindre undervisning, færre vurderinger og mer frihet. Poenget er ikke å avvise ønskene, men å *bearbeide* dem sammen med elevene: gjøre begrunnelsene eksplisitte, vise mulige *bytter* (trade-offs) og sammen undersøke hvilke ordninger som faktisk fremmer læring, fellesskap og personlig modning.

9. Trivsel, tro og tilhørighet – avsluttende betraktninger

Undersøkelsen tegner et tydelig bilde av at elever ved kristne friskoler i stor grad trives, opplever fellesskap og trygghet, og setter pris på både det sosiale miljøet og lærernes støtte. Den kristne profilen fremstår for mange som meningsfull og identitetsskapende, samtidig som den for noen elever – særlig dem uten kristen bakgrunn – kan oppleves som en ramme de ikke fullt ut deler. Funnene i rapporten viser at trivsel henger tett sammen med opplevelsen av inkludering, respekt og mulighet til å påvirke egen skolesituasjon. Når elever har medvirket i skolevalget og finner et trygt sosialt miljø, øker både trivsel, deltakelse og sannsynligheten for at de vil anbefale skolen til andre.

Samtidig peker resultatene på viktige utfordringer: Elever uten kristen tilhørighet, samt elever som i liten grad har hatt innflytelse på eget skolevalg, rapporterer lavere trivsel og mer begrenset ytringsrom når det gjelder kritiske ytringer og å uttrykke synspunkter som ikke er i tråd med majoritetens. Dette reiser et viktig spørsmål for kristne friskoler: hvordan kombinere en tydelig verdiforankring med et inkluderende læringsmiljø der alle elever – uavhengig av tro – opplever tilhørighet, respekt og handlingsrom? Funnene antyder at nøkkelen ligger i skolens hverdagspraksiser: i relasjonene i klassen, i lærerens måte å lede samtaler på, og i måten trospraksiser rammes inn og kommuniseres.

Når det gjelder kritisk tenkning, opplever de fleste elever et visst rom for å uttrykke egne meninger, også angående kritiske perspektiver på tro og der de er uenige med lærere eller medelever. Samtidig er variasjonene betydelige, og de følger et mønster vi har sett gjennom hele rapporten: elever som trives, som selv har valgt skolen og som deler skolens verdigrunnlag, rapporterer et større handlingsrom enn elever som står utenfor majoriteten. Dette understreker at rommet for kritisk tenkning ikke bare er et spørsmål om formelle intensjoner eller læreplandokumenter, men om det sosiale klimaet i klasserommet – om anerkjennelse, trygghet og forventninger. Læreres arbeid med å utvikle et åpent og dialogisk klasseromsklima fremstår her som avgjørende: når uenighet håndteres saklig og respektfullt, og minoritetsstandpunkter møtes med genuin interesse, utvides ytringsrommet for alle.

Andakter og kristne samlinger er en normalisert del av skolehverdagen, men opplevd utbytte varierer. Mange opplever samlingene som meningsfulle, men en ikke ubetydelig andel rapporterer begrenset lærings- eller mestringsverdi. Selv blant elever som defineres som aktive kristne, beskrives utbyttet ofte som moderat. Et mulig tolkningsspor er at format og innhold i andaktene til dels kan fremstå repetitivt, eller lite differensiert for ulike elevgrupper. I tillegg oppgir noen elever usikkerhet knyttet til frivillighet og forventet deltakelse i trospraksiser (for eksempel bønn). For skoler som vil styrke elevenes opplevelse av relevans og eierskap, peker dette mot behovet for tydelig kommunikasjon om frivillighet i deltakelse samt mer elevmedvirkning i tema- og formvalg.

Alt i alt peker rapporten mot en dobbel oppgave for kristne friskoler: å være tro mot formålet og samtidig ivareta elevenes autonomi, kritiske refleksjon og mangfoldige erfaringer. Denne balansen må forankres i hverdagslige beslutninger: i hvordan samtaler ledes, i hvordan uenighet normaliseres, i hvordan trosutøvende aktiviteter gjøres valgfrie og i hvordan undervisning begrunner bruken av livssynsperspektiver. Når slike grep lykkes, styrkes både skolens kristne identitet og elevenes opplevelse av å høre til.

9.1. Implikasjoner for praksis

Praksisimplikasjonene følger direkte av funnene. For det første bør arbeidet med inkluderende fellesskap forstås som en grunnmur for både trivsel og ytringsrom. Systematisk klassemiljøarbeid, tydelig håndtering av utrygghet og mobbing, samt tiltak som fremmer vennskap på tvers av grupper, ser ut til å ha stor effekt. For det andre bør skolene tydeliggjøre frivilligheten i personlig trosutøvelse under samlinger. Klare rammer for deltakelse, språk som inviterer – ikke forutsetter – tro, og mulighet for å velge lytting og refleksjon uten bønnehandlinger, bidrar til å verne om elevenes integritet.

Videre bør lærere få støtte i å utvikle et åpent klasseromsklima. Det innebærer eksplisitt trening i å lede dialoger der uenighet forventes, verdsettes og håndteres med respekt, og der minoritetssyn gis taletid og blir tatt på alvor. Slik praksis kan med fordel knyttes til skolens verdigrunnlag – eksempelvis gjennom begreper som nestekjærlighet, sannhetssøken og

menneskeverd – slik at åpenheten fremstår som en integrert del av skolens kristne etos, ikke som et brudd med det.

I undervisningen utenfor KRLE bør kristne perspektiver integreres der de er faglig relevante, tydelig koblet til kompetansemål, og presentert med variasjon og aktualitet. Når elevene ser at livssynsperspektiver bidrar til dypere forståelse av etiske, historiske eller vitenskapsfaglige spørsmål, øker også opplevelsen av mening.

Når det gjelder samlinger utenom undervisning, bør skolen være bevisst på å lytte til elever når det gjelder samlingsformat, tema og musikkvalg, og etablere enkle kanaler for tilbakemeldinger – også anonymt – særlig for elever som ikke trives, ikke er kristne, eller som ikke valgte skolen selv. Til sist er det viktig å være tydelig både konfesjonelt og inkluderende: skolens identitet bør ikke tones ned, men praktiseres med gjestfrihet og respekt slik at også elever som ikke deler troen, kan finne et trygt rom.

9.2. Implikasjoner for videre forskning

Funnene åpner for flere videre forskningsspor. Langsgående studier kan belyse hvordan trivsel, tilhørighet og ytringsrom utvikler seg over tid, og hvilke tiltak som faktisk gir varige effekter. Komparative studier – både mellom ulike typer private og offentlige skoler – kan klargjøre hva som er særegent ved kristne skoler, og hva som er generelle trekk ved gode læringsmiljø. Klasseromsstudier med observasjon kan gi innsikt i hvordan lærere konkret skaper åpne samtaler i ulike fag, og hva slags støttestrukturer som virker best for elever som står i mindretall. Det er også behov for nærstudier av andaktspraksiser: hvilke formater, frekvenser og innholdselementer oppleves som mest relevante av ulike elevgrupper, og hvordan påvirker elevmedvirkning utbyttet.

I denne rapporten har vi hatt et særlig fokus på hvordan rommet for kritisk tenkning oppleves ved kristne friskoler. Dette bør det forskes videre på, men også utvides til å omfatte offentlig skole. *Hvordan ulike livssyn og ulike grader av religiøst engasjement påvirker opplevelsen av trivsel, tilhørighet og rom for kritisk tenkning, er et spørsmål som i liten grad er undersøkt i*

norsk skoleforskning. Her bør særlig minoritetslevers erfaringer vies større oppmerksomhet – ikke bare i kristne skoler, men også i offentlige skoler der sekulære verdier utgjør det dominerende livssynsgrunnlaget. Som Hodne (2025) viser, opplever mange muslimske foreldre at skolens fremstillinger av kjønn og identitet kan være «indoktrinerende og forkynnende» (s. 114). Dette illustrerer et behov for forskning som også undersøker hvordan religiøse minoriteter opplever rommet for å utfordre sekulære normer og faglige premisser i offentlig skole.

I sum peker rapporten på at kristne friskoler kan være viktige forvaltere av både tro og danning i en pluralistisk skolevirkelighet. Når skolene lykkes med å skape inkluderende fellesskap, tydeliggjøre frivillighet i trospraksiser og utvikle klasserom som tåler uenighet, styrkes både elevenes trivsel og skolens formål. Slik kan kristne skoler fungere som prøvearenaer for hvordan tro, kritisk refleksjon og sosial inkludering kan kombineres – til beste for elevene og for skolen som dannelsesinstitusjon.

Referanser

- Bailin, S., Case, R., Coombs, J. R. & Daniels, L. B. (1999). Conceptualizing critical thinking. *Journal of Curriculum Studies*, 31(3), 285–302.
- Barber, C., Clark, C. H. & Torney-Purta, J. (2021). Learning Environments and School/Classroom Climate as Supports for Civic Reasoning, Discourse, and Engagement. I C. D. Lee, G. White & D. Dong (Red.), *Educating for Civic Reasoning and Discourse* (s. 318–373). National Academy of Education.
- Barr, J. J. (2011). The relationship between teachers' empathy and perceptions of school culture. *Educational studies*, 37(3), 365–369. <https://doi.org/10.1080/03055698.2010.506342>
- Biesta, G. J. J. (2015). Hva er en pedagogisk oppgave? Om å gjøre voksen eksistens mulig (T. Sævi, Overs.). I P. O. Brunstad, S. M. Reindal & H. Sæverot (Red.), *Eksistens & pedagogikk: En samtale om pedagogikkens oppgave* (s. 194–209). Universitetsforlaget.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>
- Braun, V. & Clarke, V. (2019). Reflecting on reflexive thematic analysis. *Qualitative research in sport, exercise and health*, 11(4), 589–597. <https://doi.org/10.1080/2159676X.2019.1628806>
- Braun, V. & Clarke, V. (2023). Toward good practice in thematic analysis: Avoiding common problems and be(com)ing a knowing researcher. *International Journal of Transgender Health*, 24(1), 1–6. <https://doi.org/10.1080/26895269.2022.2129597>
- Brinkmann, S. & Kvale, S. (2018). *Doing Interviews* (2. utg.). SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781529716665>
- Børresen, B. (2020). Kritisk om kritisk tenkning. *Bedre Skole*, 2(32), 80–83. <https://www.utdanningsnytt.no/files/2021/01/15/BS-02-2020ny.pdf>
- Cialdini, R. B. & Goldstein, N. J. (2004). Social Influence: Compliance and Conformity. *Annu Rev Psychol*, 55(1), 591–621. <https://doi.org/10.1146/annurev.psych.55.090902.142015>
- Cooling, T. (2010). *Doing God in education*. Theos.
- Dahle, M. S. & Dahle, L. (2018). Det kristne verdigrunnet i møte med medienes livssynsmangfold: Med KFL-satsingen på Oasen skole Birkelid som case. I N. Skrunes, G. Hagesæther & B. Kvam (Red.), *Kristne grunnskoler: Begrunnelse – innhold – handlingsrom* (s. 227–254). Cappelen Damm Akademisk.
- Davis, K. S. & Dupper, D. R. (2004). Student-Teacher Relationships: An Overlooked Factor in School Dropout. *Journal of human behavior in the social environment*, 9(1–2), 179–193. https://doi.org/10.1300/J137v09n01_12
- Ekren, R., Stengrundet, A. & Kalcic, M. (2024). *Hva kjennetegner private skoler? Kjennetegn ved private grunnskoler og videregående skoler og deres elever og lærere* (2024/6). Statistisk sentralbyrå. <https://ssb.brage.unit.no/ssb-xmlui/handle/11250/3122758>
- Ennis, R. H. (1989). Critical thinking and subject specificity: Clarification and needed research. *Educational Researcher*, 18(3), 4–10.
- Everett, H., Janmaat, J. G., Vickers, E. & Everett, H. (2018). *Faith Schools, Tolerance and Diversity: Exploring the Influence of Education on Students' Attitudes of Tolerance*. Springer International Publishing: Imprint: Palgrave Macmillan.
- Fay, B. (1996). *Contemporary philosophy of social science: A multicultural approach*. Blackwell.
- Fosse, Ø. A. (2020). Hvem eier barna? Foreldrerett, samfunnets rett og barnets rett. I T. Sævi & G. Biesta (Red.), *Pedagogikk, periferi og verdi: Eksistensiell dialog om skole og samfunn* (s. 92–107). Fagbokforlaget.

- Fosse, Ø. A. (2024). "To Teach Them That They Are Free"?: The Educational 'Projects' of Christian Faith Schools in Norway [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Oslo]. <http://hdl.handle.net/10852/114801>
- Hodne, H. (2025). Kjønnsideidentitet og kjønns mangfold i skolen – hva tenker muslimske foreldre?: Gender Identity and Gender Diversity in Schools – What Do Muslim Parents Think? *Norsk pedagogisk tidskrift*, 109(2), 103–115. <https://doi.org/10.18261/npt.109.2.4>
- Innerdal, G. (2018). Tenkning og praksis rundt undervisning om evolusjon i kristne friskoler i Norge. I N. Skrunes, G. Hagesæther & B. Kvam (Red.), *Kristne grunnskoler: Begrunnelse – innhold – handlingsrom* (s. 163–189). Cappelen Damm Akademisk.
- Korpershoek, H., Canrinus, E. T., Fokkens-Bruinsma, M. & de Boer, H. (2020). The relationships between school belonging and students' motivational, social-emotional, behavioural, and academic outcomes in secondary education: a meta-analytic review. *Research papers in education*, 35(6), 641–680. <https://doi.org/10.1080/02671522.2019.1615116>
- Kristne Friskolers Forbund. (2020a). *Minimumskrav angående synliggjøring av godkjenningssgrunnlaget*. <https://kff.no/artikkel/article/1567122>
- Kristne Friskolers Forbund. (2020b). *Tall om kristne friskoler*. <https://kff.no/artikkel/article/1537313?fbclid=IwAR33nrclUGilgx9YWCy6F95jMK1q4s1T9mgwxFcCZGW0SQTRR1W9TSwkYKU>
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Overordnet del – verdier og prinsipper for grunnopplæringen*. Fastsatt som forskrift ved kongelig resolusjon. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/verdier-og-prinsipper-for-grunnoppleringen/id2570003/>
- Mason, M. (2007). Critical thinking and learning. *Educational Philosophy and Theory*, 39(4), 339–349.
- McPeck, J. E. (1990). Critical thinking and subject specificity: A reply to Ennis. *Educational Researcher*, 19(4), 10–12.
- NESH. (2021). *Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora*. NESH. <https://www.forskningsetikk.no/om-oss/komiteer-og-utvalg/nesh/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Nowell, L. S., Norris, J. M., White, D. E. & Moules, N. J. (2017). Thematic Analysis: Striving to Meet the Trustworthiness Criteria. *International journal of qualitative methods*, 16(1), 1–13. <https://doi.org/10.1177/1609406917733847>
- Opplæringslova. (2023). *Lov om grunnskoleopplæringa og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)* (LOV-2023-06-09-30). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2023-06-09-30/>
- Paul, R. (1984). Teaching critical thinking in the "strong" sense: A focus on self-deception, world views, and a dialectical mode of analysis. *Informal Logic Newsletter*, 4(2), 2–7.
- Privatskoleforskrifta. (2024). *Forskrift til privatskolelova (privatskoleforskrifta)* (FOR-2024-06-03-901). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2024-06-03-901/>
- Privatskolelova. (2003). *Lov om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova)* (LOV-2003-07-04-84). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2003-07-04-84>
- Roorda, D. L., Koomen, H. M. Y., Spilt, J. L. & Oort, F. J. (2011). The Influence of Affective Teacher-Student Relationships on Students' School Engagement and Achievement: A Meta-Analytic Approach. *Review of educational research*, 81(4), 493–529. <https://doi.org/10.3102/0034654311421793>
- Sandsmark, S. (2013). Synliggjøring av skolens kristne grunnlag i læreplanen. I T. Flateby (Red.), *Tydelig kristen skole: Artikkelsamling ved 25-årsjubileet til Kristne friskolers forbund i 2013* (s. 202–207). Lunde.

- Siegel, H. (1988). *Educating reason: Rationality, critical thinking, and education*. Routledge.
- Sivesind, K. (2024). Sammenliknende studier – et sosiologisk perspektiv. I K. Sivesind (Red.), *Hvordan studere utdanningspolitikk? Tekster, teorier, tilnærminger* (s. 121–153). Cappelen Damm Akademisk.
- Smith, D. I. & Carvill, B. (2000). *The Gift of the Stranger: Faith, Hospitality, and Foreign Language Learning*. W.B. Eerdmans.
- Utdanningsdirektoratet. (2011). *Rundskriv Udir-02-2011 - Krav til læreplaner for frittstående skoler* (2) [Rundskriv]. Regelverkstolkninger frå UDIR. <https://www.udir.no/regelverkstolkninger/Privatskole/Private-skoler/Rundskriv-Udir-02-2011---Krav-til-lareplaner-for-private-skoler/>
- Utdanningsdirektoratet. (2025a). *Elevundersøkelsen – resultater på alle spørsmål for skoler på 5.–10. trinn, sortert etter tema*. <https://www.udir.no/tall-og-forskning/statistikk/statistikk-grunnskole/elevundersokelsen-grunnskole-alle-resultater-tema/>
- Utdanningsdirektoratet. (2025b). *Tilsyn med Samfundets Skole Sentrum AS*. <https://tilsyn.udir.no/tilsyn/2547183f-8fc5-4dee-b45d-5ede5195125a/rapport>
- Wendelborg, C. & Dahl, T. (2024). *Elevundersøkelsen 2023: Analyse av Elevundersøkelsen skoleåret 2023/24*. NTNU Samfunnsforskning AS.
- Zeiffert, R. (2023). «Jeg har på en måte alltid gått der»: Betydningen av personlig omvendelse blant unge i lavkirkelige bevegelser. *Scandinavian journal for leadership & theology*, 10. <https://doi.org/10.53311/sjlt.v10.113>
- Zeiffert, R. (2024). *Unge evangelikale i Norge* [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/handle/11250/3163984>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Til foreldre/foresatte

til barn på 9. trinn

Sted: Kristiansand/Bergen

Dato: 18/12/2024

Invitasjon til elever ved skolen om å delta i en spørreundersøkelse om elevenes bakgrunn, opplevelse av skolens kristne profil, og trivsel

Dette er et informasjonsbrev til foreldre/foresatte om at alle elever ved Kristne friskolers forbund (KFF) sine skoler på 9. trinn er invitert til å delta i en spørreundersøkelse om bakgrunn, opplevelse av skolens kristne profil, og trivsel på skolen. Undersøkelsen vil gjennomføres elektronisk i løpet av en skoletime. Det blir ikke spurt om navn eller andre direkte identifiserbare opplysninger, men ved å kombinere ulike bakgrunnsopplysninger kan det være mulig å identifisere enkeltpersoner.

Formålet med prosjektet

Dette er et spørsmål til deg om du vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å bidra med mer forskningsbasert kunnskap om kristne friskoler, ikke minst fra elevenes perspektiv.

Doktorgradsavhandlingen til Øyvind Fosse, som er en av forskerne bak dette prosjektet, viser at det er forsket for lite på kristne friskoler, da det aller meste av skoleforskning retter seg mot offentlige skoler. Særlig gjelder mangelen på forskningsbasert kunnskap hvordan elevene opplever å gå i disse skolene, om bakgrunnen til elevene, hvordan de opplever trosformidlingen og i hvilken grad de kan uttrykke seg kritisk til hva skolen står for. Fosses avhandling viser blant annet til at religiøse skoler blant annet har blitt beskyldt for å indoktrinere elevene til kristen tro. Fosses avhandling argumenterer for at slike beskyldninger krever empirisk forskning som kan gi kunnskap om hvordan elevene opplever å gå på slike skoler. Det lille som finnes av forskning på kristne skoler i norsk sammenheng, har i liten grad rettet seg mot hvordan elever ved disse skolene opplever skolene, men har i stor grad rettet seg mot lærere og skoleledere.

Behovet for forskningsbasert kunnskap om kristne friskoler er også bakgrunnen for at KFF engasjerte forskerne Roald Zeiffert og Øyvind Fosse for å gjennomføre undersøkelsen og å skrive artikler i vitenskapelige tidsskrifter basert på resultatene. Forskningen kommer til å fokusere på elevenes livssynsbakgrunn, hvordan de opplever å gå på en kristen skole, hvordan de opplever trosformidling i andakter, fagundervisning og miljøet generelt, samt elevenes muligheter for kritisk tenkning.

I tillegg til at det skal skrives forskningsartikler basert på dataene som samles inn så vil det utarbeides rapporter basert på tall fra undersøkelsen som vil deles med KFF som kan benyttes av KFF i organisasjonsarbeidet og i utadrettet virksomhet. Hver skole vil få tilsendt anonyme resultater av elevundersøkelsen i etterkant, i den grad disse kan anonymiseres. Dette vil bli brukt til forbedringsarbeid på skolen.

De anonymiserte dataene vil også lagres for fremtidig forskning, som for eksempel å kunne sammenligne resultater fra tilsvarende elevundersøkelser over tid.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er Roald Zeiffert ved Høyskolen for ledelse og teologi (HLT) som er ansvarlig for personopplysningene som behandles i prosjektet.

- Høyskolen for ledelse og teologi (HLT) er behandlingsansvarlig institusjon.
- Forskningen gjøres i samarbeid med Øyvind Fosse ved NLA Høgskolen. Roald Zeiffert og Øyvind Fosse gjennomfører forskningen på oppdrag fra Kristne Friskolers Forbund.

Hvorfor får barnet ditt spørsmål om å delta?

Du får denne forespørselen fordi KFF ønsker å gjennomføre en elevundersøkelse blant 9.-klassinger ved alle deres medlemsskoler. Forespørselen sendes derfor til alle foreldre/foresatte til elever i 9. klasse ved KFFs medlemsskoler. Undersøkelsen gjennomføres på den enkelte skole, og det er skolen som har sendt ut denne forespørselen på vegne av forskerne bak studien.

Hva innebærer det for barnet ditt å delta?

Spørreundersøkelsen gjennomføres i skoletiden. Elevene bruker PC eller nettbrett når de svarer på undersøkelsen. Tid som går med til gjennomføring avhenger av alder og leseferdigheter, men generelt tar det mellom 20 til 40 minutter å svare på hele skjemaet.

Ditt barn kan *ikke* oppgi eget navn eller andre direkte identifiserbare personopplysninger i spørreundersøkelsen. Ved påloggingen til undersøkelsen blir barnet ditt kun bedt om å oppgi kjønn og skolens navn. Det er derfor vanskelig å finne ut av hvem som har svart hva i undersøkelsen. I noen få tilfeller (for eksempel ved små skoler), kan det likevel være en risiko for at noen kan gjenkjenne hvem som har svart hva. Derfor er det svært strenge regler for visning av resultater fra undersøkelsen til skolen, skoleeier og i publisering av forskning. Resultater fra undersøkelsen skal ikke publiseres på en måte som gjør det mulig å gjenkjenne elevenes svar.

Elevene får veiledning fra lærer før de begynner å svare på undersøkelsen. Skjemaet inneholder spørsmål om elevenes livssynsbakgrunn (samt religiøs tro/overbevisning), hvorfor de valgte skolen, om trivsel på skolen, hvordan de opplever skolens trosformidling, forholdet mellom tro og fag, hvordan de opplever å kunne uttrykke egne meninger, samt kritisere hva skolen står for.

På HLT sin hjemmeside (<https://hlt.no/kff/>) er det mulig å se spørreskjemaet.

Det er frivillig å delta

Barnet ditt bestemmer selv, i samråd med foreldre/foresatte om undersøkelsen skal besvares eller ikke. Du/dere kan kontakte skolen dersom du/dere *ikke* ønsker at barnet ditt skal delta. Det er ikke nødvendig å begrunne hvorfor barnet ikke skal være med. Barnet ditt kan også trekke seg fra undersøkelsen etter at den har startet opp. Elever som ikke deltar i undersøkelsen vil vanligvis få tilbud om å gjøre skolearbeid i det tidsrommet som undersøkelsen pågår, men det er skolene selv som avgjør hvordan dette best kan ordnes.

Kort om personvern

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler personopplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Du kan lese mer om personvern på neste side.

Med vennlig hilsen,

Roald Zeiffert

Førsteamanuensis
Høgskolen for
Ledelse og Teologi

Øyvind Andre Fosse

Førsteamanuensis
NLA Høgskolen

Utdypende om elevens personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker opplysninger fra undersøkelsen

HLT vil bare bruke opplysningene som samles inn om elevene til de formålene vi har omtalt i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt, og i samsvar med personvernregelverket.

Persondataene som samles inn lagres med sikker lagring i SurveyXact, med Rambøll Management Consulting AS som databehandler. Dette inkluderer alminnelige personopplysninger og særlige kategorier (sensitive opplysninger).

Etter at skolen er ferdig med undersøkelsen vil KFF og skoleleder ved den enkelte skolegruppe/rektor få tilsendt en standardisert rapport med resultater fra undersøkelsen på egen/egne skole(r). Før oversendelse av rapport vil HLT gjøre sitt beste for å minimere mulighetene for at elever kan indirekte identifiseres. F.eks. vil HLT gi muntlig tilbakemelding på et mer generelt nivå dersom vi anser det er en risiko for indirekte identifisering. HLT oppfordrer til at rapporten i hovedsak brukes som et internt arbeidsverktøy for kvalitetsforbedring på skolen.

Forskning er ikke knyttet opp mot data fra enkeltskoler, men bruker de samlede resultatene for flere skoler. Det vil ikke publiseres resultater hentet fra enkeltskoler. Ingen svar fra enkeltelever vil kunne gjenkjennes i publikasjoner eller annen type formidling.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes innen 1 desember 2025

Alle data vil bli anonymisert, slik at det ikke vil være noen mulighet for å identifisere deltakere direkte eller indirekte gjennom å kombinere ulike variabler. Forskerne vil gjennomgå alle data for å sikre at kategoriene er av en tilstrekkelig størrelse. Det mest sannsynlige tiltaket vil være å slå sammen lokale skoler til kategorier av skoler.

Dataene lagret for videre forskningsformål innenfor samme forskningsfelt. Hele datamaterialet, med de endringer som trengs for å anonymiseres, lagres av HLT. Det vil kunne bli gitt tilgang til andre forskere knyttet til samme forskningsformål.

Rettigheter for de som deltar i prosjektet

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til å protestere, be om innsyn, og be om retting og sletting av personopplysninger vi behandler om deg. Du vil da høre fra oss innen en måned. Vi vil gi deg en god begrunnelse dersom vi mener at du ikke kan identifiseres eller at rettighetene ikke kan utøves. Du har også rett til å klage til Datatilsynet på hvordan vi behandler dine opplysninger.

Rettighetene gjelder så lenge det behandles personopplysninger, og når det er mulig å identifisere den registrerte eleven på en sikker måte. I dette prosjektet er *ikke* elevene registrert med direkte identifiserende opplysninger som navn, e-post eller personnummer. De registreres *kun* med bakgrunnsopplysningene skolenavn, klassetrinn og kjønn. Som hovedregel betyr dette at svar fra enkeltelever ikke kan identifiseres. Dersom det viser seg at det er mulig å identifisere en enkeltelevs besvarelse, vil vi bistå med å oppfylle elevens rettigheter som er nevnt ovenfor.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysningene om deg til forskning i allmennhetens interesse.

På oppdrag fra HLT har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet vil skje i samsvar med personvernregelverket.

Ønsker du mer informasjon?

Hvis du har spørsmål eller vil utøve dine rettigheter, ta kontakt med:

- Prosjektansvarlig: Roald Zeiffert, roald.zeiffert@hlt.no, 67103540
- Vårt personvernombud: Guro Hockley, guro.hockley@hlt.no, 67103540

Dersom du har spørsmål knyttet til Sikts vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt på epost: personverntjenester@sikt.no, eller på telefon: 73 98 40 40.

Vedlegg 2: Spørreskjema

Denne undersøkelsen gjennomføres blant 9 klassinger på kristne skoler over hele landet.

Svarene du gir vil bli brukt av forskere for å forstå mer av friskoler. Hvilken bakgrunn elevene har, hvordan de opplever skolens profil og hvordan de trives på skolen.

Hvilken skole går du på?

- (90) Alta Kristne Grunnskole SA
- (1) Bergen Kristne grunnskole
- (2) Bindalseidet Skole SA
- (3) Bjerkely skole
- (4) Bjørkly Skole - stiftelsen Namsos Kristne grunnskole
- (5) Bryggja Skule AS
- (6) Buen barne- og ungdomsskole
- (7) Danielsen barne- og Ungdomsskule Sotra
- (8) Danielsen Ungdomsskole Haugesund AS
- (9) Danielsen Ungdomsskole Karmøy AS
- (10) Danielsen Ungdomsskule Frekhaug AS
- (11) Danielsen Ungdomsskule Osterøy AS
- (12) Drottningborg Ungdomsskole AS
- (13) Ekrehagen Skole Adventistsamfunnets Grunnskoler
- (14) Elihu Kristne grunnskole
- (15) Engesvea barne- og ungdomsskole
- (16) Fagerhaug Kristne Skole SA

- (17) ○ Fiksdal Friskule SA
- (18) ○ Forus Friskule AS
- (19) ○ Foreninga Norheimsund friskule
- (20) ○ Foreningen Danielsen Ungdomsskole Bergen
- (21) ○ Gamleveien skole
- (22) ○ Granly skole
- (23) ○ Hans Nielsen Hauges Grunnskole Oslo AS
- (24) ○ Hans Nielsen Hauges Grunnskole Follo AS
- (25) ○ Hedemarken Friskole -Ungdom i Oppdrags Kristne grunnskole
- (26) ○ Heimdal Friskole, Kristen Grunnskole Heimdal
- (27) ○ Hoppensprett Akademiet AS
- (28) ○ Hoppensprett barne- og Ungdomsskole Brårud AS
- (29) ○ Hundeidvik Privatskule AS
- (30) ○ Indre Kåfjord barne- og ungdomsskole
- (31) ○ Innfjorden Friskule SA
- (32) ○ Innherred Kristne skole
- (33) ○ Jærtun Lutherske friskule
- (34) ○ Kongshaugen Kristne grunnskole
- (35) ○ Kongstun Kristne friskule
- (36) ○ Kristelig gymnasium AS
- (37) ○ KFskolen Jørpeland
- (38) ○ KFskolen Stavanger
- (39) ○ Lyngdal Kristne grunnskole
- (40) ○ Lørenskog friskule

- (41) ○ Moe skole
- (42) ○ Mokollen Skole Adventkirkens Grunnskole i Sandefjord
- (43) ○ Molde friskole
- (44) ○ Møllebakken skole
- (45) ○ Møre barne- og ungdomsskule, Hærøy
- (46) ○ Møre barne- og Ungdomsskule Skodje AS
- (47) ○ Møre barne- og Ungdomsskule, Ålesund
- (48) ○ Nidelven Skole Adventistsamfunnets Grunnskoler
- (49) ○ Nordborg Skoler AS
- (50) ○ Nordhordland Kristne grunnskole
- (51) ○ Oasen Skole Birkelid AS
- (52) ○ Oasen Skole Grenland AS
- (53) ○ Oasen Skole Mandal AS
- (54) ○ Oasen Skole Strømme AS
- (55) ○ Oasen Skole Vennesla AS
- (56) ○ Oasen Skole Vågsbygd AS
- (57) ○ Oks friskole
- (58) ○ Olavsborg Kristne skole
- (59) ○ Rosendal skole
- (60) ○ Ryenberget skole
- (61) ○ Samfundets Skole Dvergsnes AS
- (62) ○ Samfundets Skole Egersund
- (63) ○ Samfundets Skole Oftenes AS
- (64) ○ Samfundets Skole Sentrum AS

- (65) ○ Sandnes Friskole AS
- (66) ○ Sauar friskole
- (67) ○ Skauen Kristelige skole
- (68) ○ Stavanger Kristne grunnskole
- (69) ○ St. Paul skole
- (70) ○ St. Sunniva skole
- (71) ○ St. Eystein skole
- (72) ○ St. Franciskus skole
- (73) ○ Stord Kristne Skule AS
- (74) ○ Straumfjordnes skole
- (75) ○ Sørhåland Barneskole AS
- (76) ○ Torderød Skole Adventistkirkens grunnskole
- (77) ○ Torvikbukt Skule SA
- (78) ○ Trondheim Kristne Grunnskole, Tomasskolen
- (79) ○ Tryggheim Skular AS
- (80) ○ Tryggheim Strand AS
- (81) ○ Tyrifjord Barne og ungdomsskole Adventistsamfunnets Grunnskoler
- (82) ○ Ulvestad Barneskule AS
- (83) ○ Val Skoler AS
- (84) ○ Vatneli Skole Adventistkirkens grunnskole
- (85) ○ Vigmostad skole
- (86) ○ Vollan skole
- (87) ○ Vårtun Kristne Oppvekstsenter SA
- (88) ○ Østmarka skole

(89) Øya videregående skole

Samtykker du til å gjennomføre denne undersøkelsen?

- (1) Ja
- (2) Nei

Du valgte å ikke gi samtykke til å gjennomføre undersøkelsen. Det er helt greit, det er helt frivillig å delta i denne undersøkelsen.

Om du trykket feil, og likevel ønsker å delta i undersøkelsen kan du starte den på ny.

Om du ikke ønsker å delta kan du spør læreren din hva du skal gjøre mens du venter.

- (1) Jeg vil delta likevel og gir samtykke
- (2) Jeg ønsker å avslutte undersøkelsen

Jeg er

- (1) Jente
- (2) Gutt
- (3) Vil ikke svare

Hvorfor begynte du på denne skolen? (Sett inntil tre kryss)

- (1) De voksne hjemme bestemte det
- (2) Fordi jeg har viktige venner som skulle gå her
- (3) Fordi jeg trengte å skifte miljø
- (4) Fordi det er en kristen skole
- (5) Fordi skolen ligger nær hjemmet mitt
- (6) Fordi skolen har godt rykte

- (7) Fordi noen anbefalte skolen
- (8) Fordi skolen er en mindre skole enn alternativet/alternativene
- (9) Fordi skolen har en IKT-løsning jeg liker (Mac, iPad eller lignende)
- (10) Annet: (skriv) _____

Har du gått på en kristen barneskole?

- (1) Ja, på denne skolen.
- (2) Ja, på en annen skole.
- (3) Nei

Gikk du hele barneskolen på en kristen skole?

- (1) Ja
- (2) Nei, jeg litt på offentlig skole, og litt på kristen skole
- (3) Annet _____

Du går på en kristen skole. Vi lurer på om det er noe du merker i ulike fag og miljøet på skolen. Hvor stor betydning har det at skolen er kristen i

	Veldig lite betydning	Lite betydning	Hverken eller	Stor betydning	Veldig stor betydning
Samfunnsfag	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Naturfag	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

KRLE (1) (2) (3) (4) (5)

Norsk (1) (2) (3) (4) (5)

Engelsk (1) (2) (3) (4) (5)

Musikk (1) (2) (3) (4) (5)

Kunst- og handverk (1) (2) (3) (4) (5)

Matematikk (1) (2) (3) (4) (5)

Mat- og helse (1) (2) (3) (4) (5)

Kroppsøving (1) (2) (3) (4) (5)

Miljøet på skolen (1) (2) (3) (4) (5)

Hvordan lærerne
behandler elever (1) (2) (3) (4) (5)

Trives du på skolen?

- (1) Trives ikke i det hele tatt
- (2) Trives ikke noe særlig
- (3) Trives litt
- (4) Trives godt
- (5) Trives svært godt

Dersom du trives på skolen, nevntil tre grunner til det.

_____

Hva skulle du ønske var annerledes for at du skulle trives bedre på skolen?

_____

Opplever du at lærerne og de andre ansatte på skolen bryr seg om deg?

- (1) Ingen
- (2) Bare én
- (3) Noen få
- (4) De fleste
- (5) Alle

Hvor ofte spør lærerne og de andre ansatte om hvordan du har det?

- (1) Aldri
- (7) Veldig sjelden

- (2) Sjelden
- (3) Av og til
- (4) Ofte
- (5) Veldig ofte

Jeg vil beskrive meg selv som:

- (1) Buddhist
- (2) Hindu
- (3) Jøde
- (4) Muslim
- (5) Jehovas vitne
- (6) Mormoner
- (7) Kristen
- (8) Humanetiker
- (9) Ikke troende/religiøs
- (10) Agnostiker
- (11) Annet: (skriv) _____

Jeg tilhører (for de som valgte kristen):

- (1) Den norske kirke «statskirken»
- (2) Den katolske kirke
- (3) Metodistkirken
- (4) Baptistkirken
- (5) Misjonskirken

- (6) Adventistkirken
- (7) Pinsemenighet
- (8) De frie evangeliske forsamlinger
- (9) Frikirken
- (10) Det evangelisk Lutherske kirkesamfunn (DELK)
- (11) Trosmenighet/karismatisk menighet
- (12) Bedehus/forsamling/misjonsorganisasjon
- (13) Annet: (skriv) _____

Hvor ofte deltar du på samlinger eller aktiviteter i din kirke/forsamling/religion:

- (1) Mer enn en gang i uka
- (2) Omtrent en gang hver uke
- (3) I hvert fall en gang per måned
- (4) Sjeldnere enn en gang per måned

Har du vært på en kristen leir det siste året (flere valg mulig):

- (1) Ja, jeg har vært på konfirmantleir (eller skal dette skoleåret)
- (2) Ja, Jeg har vært på en kristen leir (utenom konfirmasjon)
- (3) Ja, Jeg har vært på flere kristne leirer (utenom konfirmasjon)
- (4) Ja, jeg har vært på kristen familieleir/stevne
- (5) Nei, jeg har ikke vært på noen kristne leirer det siste året

Respekterer de vennene dine som ikke går på denne skolen at du går på en kristen skole?

- (1) Alle
- (2) De fleste
- (3) Noen
- (4) Få
- (5) Ingen
- (6) Alle vennene mine går på denne skolen

Hjelper lærerne deg til å oppdage at det å bli god i et fag kan gi deg muligheter til å gjøre noe godt for andre?

- (1) Ikke i noen fag
- (2) I svært få fag
- (5) I noen fag
- (3) I mange fag
- (4) De fleste fag

I lærebøkene og undervisningen hører vi om mange personer. Snakker lærerne noen ganger om hva personene i lærebøkene tror eller trodde på?

- (1) Ikke i noen fag
- (2) I svært få fag
- (5) I noen fag
- (3) I mange fag
- (4) De fleste fag

I hvilke fag har dere snakket om hvordan et menneskes tro kan bety noe i praksis?

- (1) Samfunnsfag
- (2) Naturfag
- (3) KRLE
- (4) Norsk
- (5) Engelsk
- (6) Musikk
- (7) Kunst- og handverk
- (8) Matematikk
- (9) Mat- og helse
- (10) Kroppsøving

Nevn et konkret eksempel som du husker fra et annet fag enn KRL/kristendom:

_____

Hvor ofte opplever du samtaler om tro og livssyn på skolen utenom KRLE-timene?

- (1) Svært sjelden
- (2) Sjelden
- (3) Av og til
- (4) Ofte
- (5) Svært ofte

Jeg har mange venner på skolen (1) (2) (3) (4) (5)

Jeg føler meg trygg på skolen (1) (2) (3) (4) (5)

Jeg kan si hva jeg mener selv om læreren er uenig med meg (1) (2) (3) (4) (5)

Jeg kan si hva jeg mener selv om mange av elevene er uenige med meg (1) (2) (3) (4) (5)

Jeg har medelever på skolen jeg kan snakke ærlig med om hvordan jeg har det (1) (2) (3) (4) (5)

På skolen kan jeg snakke ærlig om hva jeg tror på (1) (2) (3) (4) (5)

Lærerne hjelper oss til å behandle hverandre med respekt når vi er uenige i klassen

(1) (2) (3) (4) (5)

Jeg kan snakke med lærere eller andre ansatte på skolen hvis det er noe som plager meg

(1) (2) (3) (4) (5)

Jeg føler meg inkludert i skolemiljøet.

(1) (2) (3) (4) (5)

Jeg har opplevd å få tilgivelse på skolen.

(1) (2) (3) (4) (5)

Jeg har tilgitt noen på skolen.

(1) (2) (3) (4) (5)

På skolen er det lov til å kritisere kristendommen

(1) (2) (3) (4) (5)

Jeg føler meg hørt når jeg uttrykker mine egne

(1) (2) (3) (4) (5)

meninger til
lærerne/skolen

Jeg føler meg respektert (1) (2) (3) (4) (5)
for den jeg er

Hva synes du om at det er andakt/morgensamling på skolen?

- (5) Jeg liker det alltid
- (4) Jeg liker det noen ganger
- (3) Ingen spesiell mening
- (2) Jeg liker det ikke så ofte
- (1) Jeg liker det aldri
- (6) Skolen min pleier ikke ha andakt/morgensamling

Hvordan opplever du formidlingen av kristen tro i for eksempel andakter, morgensamlinger, fellessamlinger, gudstjenester, messer eller møter?

- (1) Som regel får jeg ikke så mye ut av samlingene
- (2) Troen min styrkes av å være med på samlingene
- (3) Det er litt for mange slike samlinger
- (4) Samlingene handler ofte om noe som kan hjelpe meg i hverdagen
- (5) Jeg lærer nye ting om den kristne troen

På samlingene gjør jeg følgende:

	Aldri	Veldig Sjelden	Sjelden	Av og til	Ofte	Veldig ofte
Synger med på sangene	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Ber sammen når vi har felles bønn	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Ber inni meg	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Leser bibeltekster (alene eller sammen med andre)	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Tenner lys	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Jeg hører etter hva de sier	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐
Deltar ikke aktivt	(0) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐

Er det noe annet du pleier gjøre på samlingene?

(2) Nei

(3) Usikker

Takk for at du gjennomførte undersøkelsen

Figurregister

Figur 3-1: Kjønnfordeling i prosent.....	15
Figur 3-2: Andel som har gått på kristen barneskole.....	16
Figur 3-3: Deltakelse på religiøse arrangementer utover skoletiden.....	20
Figur 3-4: Kristen leirdeltakelse.....	21
Figur 3-5: Motivasjon for skolevalg.....	22
Figur 4-1: Oversikt over elevenes trivsel	28
Figur 4-2: Elevers opplevelse av å kunne snakke med medelever om hvordan en har det, fordelt på kategorier av elever.....	31
Figur 4-3: Elevers opplevelse av å kunne snakke med voksne på skolen om hvordan en har det, fordelt på kategorier av elever.....	32
Figur 4-4: Vennskap fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.....	33
Figur 4-5: Inkludering fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt	33
Figur 4-6: Fått tilgivelse fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt	34
Figur 4-7: Tilgitt andre fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt	35
Figur 4-8: Opplevelse av respekt fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.....	36
Figur 4-9: Opplevelse av trygghet fordelt på kategorier av elever, med gjennomsnitt.....	37
Figur 5-1: Kritisk tenkning om religion, andel i prosent.....	47
Figur 5-2: Kritisk tenkning, fordelt på elevgrupper	48
Figur 5-3: Kritisk tenkning, fordelt på motivasjon for valg av skole.....	49
Figur 5-4: Rom for uenighet, fordelt på elevgrupper	53
Figur 5-5: Rom for uenighet, fordelt på motivasjon for valg av skole.....	54
Figur 5-6: Opplevelse av å bli hørt, fordelt på elevgrupper	55
Figur 5-7: Opplevelse av lærerens tilrettelegging av uenighet, fordelt på elevgrupper	55
Figur 5-8: Kritisk tenkning, ærlighet om tro, fordelt på elevgrupper	56
Figur 5-9: Kritisk tenkning, lov å kritisere kristendommen, fordelt på elevgrupper	57
Figur 6-1: Betydning av kristen skole for fag og skolemiljø	61
Figur 6-2: Betydning av menneskers tro i praksis, i prosent.....	63
Figur 6-3: Betydning av menneskers tro i praksis, katolske skoler og gjennomsnitt.....	64
Figur 7-1: Opplevelse av andakter, fordeling i prosent.....	68
Figur 7-2: Utbytte av andakter – troen styrkes, fordeling i prosent	69
Figur 7-3: Utbytte av andakter – hjelp i hverdagen, fordeling i prosent	70
Figur 7-4: Utbytte av andakter – læring, fordeling i prosent	70

Figur 7-5: Utbytte av andakter – lite utbytte, fordeling i prosent	72
Figur 7-6: Utbytte av andakter – for mange samlinger, fordeling i prosent.....	72
Figur 7-7: Deltakelse under andaktene, frekvens i prosent	73
Figur 7-8: Deltakelse under andaktene – deltar ikke aktivt	74
Figur 7-9: Deltakelse under andaktene – lytter	75
Figur 7-10: Deltakelse under andakten – fellesbønn.....	76
Figur 7-11: Deltakelse under andakten – egen bønn.....	77
Figur 7-12: Deltakelse under andakter – sang.....	78
Figur 7-13: Deltakelse under andakten – bibellesning.....	79
Figur 7-14: Deltakelse under andakten – lystenning.....	80
Figur 8-1: Andel elever som kan anbefale skolen	84

Tabellregister

Tabell 2-1: Frekvenstabell og prosentvis fordeling av antall svar fordelt på skoler og skolegrupper	12
Tabell 3-1: Oversikt over elevenes livssynsbakgrunn	17
Tabell 3-2: Oversikt over tilhørighet til kirkesamfunn	19
Tabell 3-3: Korrelasjonstabell, sammenheng mellom årsaker til skolevalg	23
Tabell 4-1: Korrelasjonsanalyse trivsel og skoleerfaringer	38
Tabell 4-2: Andel elever som ikke trives og motivasjon for skolevalg	39
Tabell 4-3: Grunner til trivsel og ønskede forbedringer	42
Tabell 4-4: Grunner til trivsel og forbedringer, koding av tekstsvar	44
Tabell 8-1: Korrelasjon mellom å anbefale skolen, og utvalgte variabler	85